

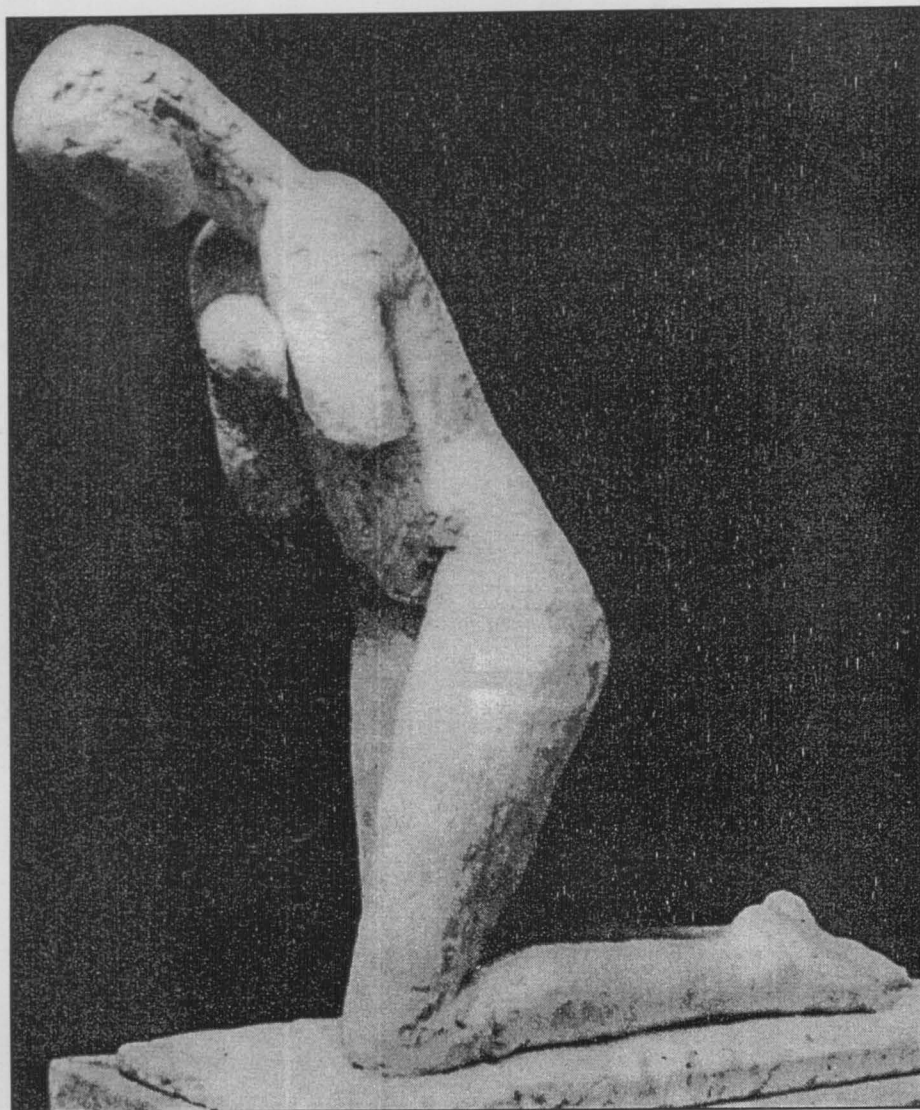
Biblioteca Bucureștilor

6
Iunie
2001

REVISTA ASOCIAȚIEI BIBLIOTECARILOR ȘI DOCUMENTARIȘTILOR DIN BUCUREȘTI • BIBLIOTECA MUNICIPALĂ • DIRECTOR FLORIN ROTARU

7 26700

"Contemplați lucrările mele pînă le vedeți. Cei aproape de Dumnezeu le-au și văzut".

C. Brâncuși

Rugăciune

*"Înveșmîntată-n nuditatea ei
femeia bronz se închina la zei;
Zeii erau se vede sub pămînt
cum ea se închina cu unghiul frînt;
în scoica rugăciunii, în palmele-adunate
un fluture prinsese poate;
în cripta moale ca-ntr-o văgăună*

*i se părea un clopot că răsună;
bătea în somnul palmei o aripă de flutur
mai pipăit ca florile-n vișin cînd se scutur.
O apăsau pe ceafă lumi de mit
dar unghiul ei stătea de neclintit;
durată-n omenească simetrie,
în bronz, femeia se născuse vie".*

Radu Bourceanu

Sumar

J.26700

Brâncușiana*Șerban C. ANDRONESCU* – “Dimensiunea ascunsă” în opera lui Brâncuși2**Bucureștii de altădată***Florin DOBRESCU* – Cartierul Bellu – evoluția lucrărilor edilitare și de urbanizare ..6*Ana Maria ORĂȘANU* – Vechi zidiri bucureștene – Hanurile orașului (II)10**Istoria cărții***ZSIGMOND Irma* – Ornamentele legăturilor de cărți vechi românești12**Autografe contemporane***Alexandru BALACI* – 85 – Dante Alighieri: primul poet al timpurilor noi14**Itinerar francofon***Teofil BALAJ* – Comuna din Paris – 150 (I)16**Puncte de vedere***Sima PETROVICI* – Conștiința națională la românii din Banatul iugoslav din anul 1918 până în anul 1941 (I)17**Scrisoare din...***Alexandra ANDREI* – Biblioteca Județeană “Christian Tell” Gorj21**Meridian biblioteconomic****Agenda EBLIDA**25

A doua întrunire a grupului consultativ privind strategia EBLIDA27

Gail FINEBERG, Tracy ARCARO – Interpretarea trecutului, modelarea viitorului29*Carmen SCOIPAN* – Modernitate și modernism în cartea enciclopedică pentru copii 31**Comemorări***Viorica SABIE* – În București, pe urmele lui I.L. Caragiale...33*Diana MACARIE* – Locuințe bucureștene ale lui Hristo Botev35

Catalog36

Agenda culturală

Târgul Internațional de Carte – București 200138

Biblioteca pentru copii “Ion Creangă” – Programul “Roata copilăriei”38

Calendarul evenimentelor culturale – iunie 200139

Brâncușiana

Correspondență din New York

Dimensiunea ascunsă în opera lui Brâncuși

Șerban C. ANDRONESCU

Din câte cărți și articole s-au publicat despre arta lui Brâncuși, conținutul celor mai multe este mai bogat în descrieri laborioase ale sculpturilor, texte și fotografii, decât în critică propriu-zisă; iar descrierile sunt însoțite de epitețe remarcabile, unele deosebit de expresive. Dar descrierile și epitetul, chiar în formele lor evaluate și sofisticate, nu definesc opera, nici nu o diferențiază suficient de alte opere. S-a ajuns în această situație deoarece lucrările semnificative ale lui Brâncuși, cele ce-i caracterizează geniul, nu se încadrează în parametrii criticii tradiționale; iar folosirea unor termeni excelenți în critica de artă a secolului XIX nu dau rezultatul scontat când se aplică unui concept tipic secolului XX, cum e acela care guvernează opera majoră a lui Brâncuși. În ceea ce privește fotografiile, ca în toate cazurile când reprezintă sculpturi, sunt neconcludente, fotografiile fiind bidimensionale, neputând deci reda dimensiunea a treia, esențială în orice sculptură, și cu atât mai puțin "dimensiunea ascunsă", esențială pentru unele sculpturi brâncușiene. Astfel, în afara cercurilor restrânse ale specialiștilor, opera majoră a lui Brâncuși a ajuns să fie cunoscută mai ales prin epitețe. Pentru Homer nu era greu să-l numească pe Ahile "cel iute de picior", căci Ahile nu avea multe alte atribute. La fel, personajului Jack din Eastend-ul londonez i se putea lesne atașa titlul de "Spintecătorul" deoarece actul desemnat prin epitet îl deosebea categoric pe acest Jack de orice alt concitadin purtând același nume. Cu Brâncuși, lucrurile nu sunt atât de simple. Când se spune despre Brâncuși, și nu rareori, că este "părintele sculpturii moderne", ceea ce e adevărat, adesea nu se înțelege în ce constă paternitatea în cauză. S-a spus despre gorjanul nostru că "a readus sculptura la formele ei originare", dar nu s-a și arătat (decât în termeni vagi) în ce constă această performanță. O exprimare ca "de acum Brâncuși explorează un tip diferit de balansare a curbelor" atrage cu drept cuvânt atenția cititorului dar e un eufuism calificat, sugerând că ar exista mai multe tipuri de "balansare a curbelor", cel în cauză fiind "diferit". S-a mai afirmat că lucrările majore ale sculptorului denotă preocuparea constantă a acestuia de a sublimiza expresia sculpturală, înlocuind – de pildă în seria "Păsărilor" – zburătoarea cu însuși conceptul de zbor, o frază frumoasă fără îndoială și de calitate poetică evidentă, dar și incongruentă, concretul neputând fi niciun fel înlocuit cu abstractul, domeniul fiecăreia din aceste două noțiuni excluzându-l pe al celeilalte. Emfatic și folosit prea insistent, (e "vizionar", e "mare", e "inovator", e "părinte" etc.), epitelele în cauză se vădese paupere în conținut mai ales când sunt puse în paralel cu epitețe concrete alese, ca cele de mai sus, "cel iute de picior" sau "Spintecătorul", ambele eliminând orice urmă de îndoială asupra atributelor subiectului.

Următor acestei impoziții de idei, scopul rândurilor de față este de a propune o interpretare obiectivă a operei lui Brâncuși, cu excluderea epitetelor inutile și a descrierilor laborioase dar generatoare de confuzii. Propunerea e veche de peste 20 de ani. Ea datează din vremea când organizam în USA., la Congresele MLA (Modern Language Association of America), discuții la teoria spațiului – timp și la analogiile estetice rezultante. N-au fost numai discuții. Unele idei au format temele unor comunicări ale colegilor americani de specialitate, altele au fost publicate în reviste americane și în revistele pe care le publicam eu însumi pe atunci, "Bye Cadmos" și "New York Spectator". Un coleg de la Universitatea din Rochester, NY, mi-a sprijinit cercetările publicându-mi un eseu despre

Brâncuși în revista departamentului său, însoțit de un desen propriu al atelierului din Impasse Ronsin. O colegă de la East Texas State University mi-a închinat o poezie dedicată acelor idei. Dar compatrioții le-au ignorat complet. Poate fiindcă, stabilit cum eram peste Ocean, mă considerau "trădător de țară"; sau fiindcă propunerea mea nu se acorda cu tezele corifeilor de atunci ai artelor române.

Ideile pe care le discutăm la MLA, printre care concepția artistică a lui Brâncuși, erau de importanță definitorie pentru arta secolului XX, apăruseră în Europa la începutul secolului trecut aproape concomitent în arte, literatură și științe. La Paris, Apollinaire le găsisse un nume, "l'esprit nouveau en arts et littérature". Înaintea lui, Mallarmé inaugurase formula cu "Un Coup de dés jamais n'abolira le hasard", simbioză între o artă a timpului și alta a spațiului. Poemul lui Mallarmé a fost urmat de apariția a nenumărate "poezii vizuale" în diferite limbi europene și în USA. Înlocuind realitatea de viziune cu aceea de concepție, Picasso inaugurase, cam în același timp, cubismul în pictură. La Universitatea din Göttingen, considerată capitala mondială a matematicii, Hermann Minkowski elabora în 1908 teoria "continuum-lui cvadridimensional spațiu – timp", teorie care a contribuit, nu în mică măsură, la proliferarea formulelor literar-artistice moderne (prin "modern" înțelegând primele trei sferturi ale secolului XX). "De acum înainte", își încheiasă Minkowski expunerea la Göttingen în timp ce savanții matematicieni din sală îl ascultau pe gânduri. "timpul ca idee separată și spațiul ca idee separată sunt concepte destinate izolării în domeniul umbrelor gândirii și numai o uniune între ele două mai poate fi valabilă într-o realitate independentă". Minkowski nu demonstrase altceva decât, cum s-a spus, o versiune modernă a oului lui Columb, anume că timpul era a patra dimensiune care intra, împreună cu celelalte trei tradiționale, în calculele matematice moderne. Nu mai era suficient în știința modernă să se localizeze conferința de la Göttingen prin coordonatele tradiționale, longitudinea, latitudinea și altitudinea universității, ci și prin a patra coordonată, timpul, ora când a avut loc. Oul lui Columb, fără îndoială, dar Minkowski a fost primul care a formulat conceptul în versiune modernă, continuum-ul cvadridimensional spațiu – timp.

Fără a avea la elaborare nici o legătură cu artele și literatura, conceptul lui Minkowski a stat la baza teoriei subsecvente a "dimensiunii ascunse" în arte și literatură. Era "ascunsă" fiind invizibilă, aidoma noțiunii de timp. La început, prezența ei se simțea în anumite lucrări de artă și literatură, dar nu se putea încă defini, nici nu se putea contesta pe motiv că nu era aparentă, ca celelalte trei dimensiuni. La fel avea să susțină Einstein, și foarte curând după Minkowski, existența altor dimensiuni superioare, a cincea, a șasea, a șaptea etc., toate invizibile dar demonstrabile în cadrul geometriei non-euclidiene. Ideea a fost adoptată de majoritatea autorilor secolului XX, de la Picasso (pictura cubistă în cele două versiuni, orică și sintetică) la Erik Satie (muzica zisă "concretă" sau de mobilier), de la Alain Robbe-Grillet și Butor ("noul roman") la poezia vizuală din "La Prose du transsibérien" compusă simbiotic din versurile lui Cendrars și culorile Soniei Delaunay. La un moment dat, doi adepți ai spiritului nou, Brâncuși și Satie, prieteni la vremea aceea, au dus tentativa până la limitele ei perceptibile, dând la iveală o lucrare paralelă, "Socrate". Brâncuși imprimase sculpturii lui, "Socrate", conotații temporale, iar Satie compusese Oratoriul de cameră cu același nume în manieră concretă, spațială (o

explicație mai largă se va da mai jos).

Noua solicitare din arte și literatură era de fapt o reactivare pe principii moderne a tezei lui Lessing din 1766. După multe secole de producții picturale și poetice în Europa, Gotthold Ephraim Lessing a fost primul care a studiat structura acestor forme de creație și a precizat în *Laokoon* că pictura reprezintă corpuri fixe în spațiu iar poezia, acțiuni desfășurate în timp, urmarea necesară fiind că pictura ca atare nu putea reda acțiuni – după cum poezia ca atare nu putea reda corpuri. De două mii și mai bine de ani se făcea poezie și pictură în Europa dar nimeni nu delimitase, atât de clar ca Lessing, granițele și posibilitățile celor două domenii. Totuși, avansase Lessing, pictura putea imita acțiuni dar numai în manieră indirectă și pornind de la corpuri; după cum poezia putea în aceeași măsură înfățișa corpuri, dar tot în manieră indirectă și pornind de la acțiuni. Deși formulase astfel (și cu mult înaintea lui Baudelaire) posibilitatea „corespondențelor” între arte, Lessing nu s-a gândit propriu-zis la o simbioză între cele două domenii, între poezie și pictură. Simbioza a fost pusă în practică mult mai târziu, în pragul secolului XX, la 1897, de Mallarmé; incidental, Minkowski i-a conferit suportul științific; Apollinaire i-a dat un nume; apoi un șir literalmente nesfârșit de autori și artiști au dat la iveală lucrări analogice spațiu-timp în toate genurile artelor și literaturii. În sculptură, inițiativa i-a aparținut lui Brâncuși deși acesta, cu multă probabilitate, habar n-avea de teoriile, tezele și experimentele contemporanilor săi. Printr-o intuiție fenomenală a momentului artistic, tânărul din Hobita a elaborat deodată, printre lucrări tradiționale, sculpturi în spațiu – timp care au semnalat apariția sculpturii specifice secolului XX. De aceea e supranumit „părintele sculpturii moderne”, nu fiindcă a fost „mare” și „vizionar”, căci n-a fost nici mai mare, nici mai vizionar decât alți sculptori deschizători de drumuri la vremea lor. Dar el, Brâncuși, a fost cel ce a introdus în sculptură ideea dimensiunii a patra, dimensiunea ascunsă. O afirmație foarte pertinentă îi definește tentativa în cuvinte extrem de simple: „Doresc”, a spus el odată, „să dau [sculpturii] mișcare și viață”. Tradusă în limbaj curent, fraza arată exact ceea ce a urmărit, să introducă mișcarea, adică timpul, așadar a patra dimensiune, în compoziția statică, fixă în spațiu, a sculpturii, artă tridimensională. Și nu s-a mărginit la a-și arăta dorința, și-a pus cuvântul în practică, a creat analogii spațiu – timp în sculptură.

O altă caracteristică a artelor secolului XX derivă tot din teza lui Lessing și a fost, și ea, utilizată de Brâncuși. Este vorba de ceea ce eseistul german numea „imitația acțiunii în pictură” și „maniera indirectă a poeziei de a reda corpuri”. În artele secolului XX, vechiul concept al imitației aristotelice, reluat de Lessing, se traduce prin simbioză, adică asociere, o asociere între doi factori altfel independenți unul de altul. Astfel, introducerea mișcării în artele spațiului este un aport al privitorului la desăvârșirea obiectului de artă. Aportul aparține categoric privitorului, dar tot artistul, prin inventivitatea sa, îl face posibil. Fenomenul se produce la fel în artele timpului, spațialitatea (adică stoparea curgerii în timp a textului sau a melodiei) constituie aportul cititorului în poezie sau proză, al ascultătorului în muzică. Ca și în artele spațiului, aportul acesta e făcut posibil prin ingeniozitatea autorului, poet, prozator sau compozitor. S-a spus, și nu o dată, că cine nu înțelege acest raport simbiotic (sau asociativ) dintre creator și spectator nu poate înțelege

nici caracterul specific artelor secolului XX. Într-adevăr, una din contribuțiile importante ale secolului XX la teoria esteticii este invitația adresată percepției de a se alătura creației.

O restricție se impune în caracterizarea oricărei opere de artă caracteristică secolului XX. Este o restricție aplicabilă numai acestui secol, nu și celor anterioare. Caracterul volatil al dimensiunii ascunse a fost sesizat și însușit de mulți farseuri și scamatori ai artelor. Sub pretextul că arta majoră este prea subtilă pentru a fi percepută de oricine, ei au invadat galeriile de artă cu producții ieftine sau lipsite de valoare; o etichetă de supă Campbell, câteva pete de culoare aruncate pe pânză de coada unei vaci, sau chiar o pânză complet albă încadrată de ramă au fost proclamate obiecte de artă „minimală”. Mizând pe conturile financiare ale unor amatori opulenți dar ignoranți, mizând și pe disponibilitatea unor critici de a scrie cronici pozitive pentru kitschuri, escrocii artelor n-au scăpat prilejul de a statua absurditatea că orice piesă semnată de un artist constituie operă de artă. S-a ajuns astfel ca revistele de artă ale secolului XX să prezinte cititorului neavizat nu numai lucrări de artă autentică, dar și înșelătorii notorii.

Redau mai jos câteva interpretări în spațiu – timp ale unora din cele mai semnificative lucrări ale lui Constantin Brâncuși. Când o astfel de interpretare e posibilă, avem măcar o garanție că ne aflăm în prezența artei veritabile.

1. Ansamblul monumental de la Târgu Jiu

Brâncuși era de mult o celebritate mondială când a ridicat în România, în 1937, la Târgu Jiu, monumentele dedicate eroilor din războiul 1916 – 18. Pe atunci, celebrarea eroilor se făcea prin slujbe religioase, la biserică, și sculptorul nu era străin de această datină. Martorii spun că avusese nevoie de câteva zile până să stabilească amplasamentul lucrărilor. Ar fi putut alege orice sector al vastei Grădini publice, cum se numea pe atunci Parcul, dar, după cumpănire, a ales Calea Eroilor, o alee lungă de 1 km și ceva aflată între râul Jiu și șoseaua Craiova – Petroșani. La mijlocul distanței dintre râu și șosea se afla Biserica Sf. Apostoli Petru și Pavel. Decizia fu să plaseze Masa Tăcerii (sau a Apostolilor) pe malul Juiului, să așeze scaune de piatră de-a lungul aleii care

ducea la biserică, să ridice Poarta Sărutului lângă biserică, iar Coloana fără Sfârșit tot pe alee, dar de partea cealaltă a bisericii, spre șosea.

Planul odată executat, s-a văzut că ansamblul era o combinație semnificativă între elemente preexistente (râul, biserică, aleea) și noile monumente, o alegorie. Azi se poate spune că ansamblul dispunea de o dublă „dimensiune ascunsă”, una metaforică, obișnuită la alegorii, alta propriu-zisă, temporală.

Sculptorul Constantin Antonovici, luptător în maquis-ul francez și stabilit după războiul II mondial la New York, îmi povestea că lucrase un timp la Paris sub îndrumarea lui Brâncuși și aflase de la el că, în decizia de a amplasa ansamblul pe Calea Eroilor, unul din argumentele principale era existența bisericii, lăcaș destinat reculegerii și, în cadrul ansamblului, amintirii eroilor. În concepția lui Brâncuși, vizitatorul trebuia să se oprească mai întâi la Masa Apostolilor, să o înconjoare și s-o privească astfel ca să vadă râul, curgerea apelor acestuia (în 1937 lucrul era posibil), apoi să pornească pe alee, trecând printre scaune și să ajungă la Poarta Sărutului. Aflat sub poartă, vizitatorul sesiza conotația monumentu-

Biserica „Sfinții Apostoli” din Târgu Jiu, integrată în ansamblul sculptural al lui C. Brâncuși

lui, iubirea simbolizată de sărut, iubirea ce se cuvenea eroilor neamului. Îndreptându-se către biserică, vizitatorul se reculegea în incinta acesteia în amintirea celor ce se jertfiseră pentru țară. Părăsind biserica și ajungând la Coloană, aceasta îi inspira o rugă pentru odihna sufletelor eroilor, romboedrele care formau Coloana simbolizând rugăciunea, mâinile împreunate pentru rugăciune. Menționez aceste referiri la religia creștină deoarece ele sunt eliminate inadvertent din cele mai multe cărți și albume privind opera lui Brâncuși. Unii urmăresc să creeze imaginea unui Brâncuși agnostic sau necredincios corespunzătoare atmosferei din lumea literară și artistică a Parisului din anii când sculptorul se stabilise și lucra acolo. Sculptorul s-o fi molipsit probabil de cosmopolitism, ca cei mai mulți din cei ce căutau "luminile" Parisului, dar în adâncul sufletului rămăsese un evlavios. Fiu de țărani credincioși din Hobița, e greu de crezut că ar fi devenit ateu, cum sugerează unii. Monumentele de la Târgu Jiu nu sunt opera unui ateu decât dacă ignorăm semnificația lor. Spiritul creștinesc care l-a ghidat pe Brâncuși de la începutul carierei sale pariziene, ca și momentul când a fost împins spre cosmopolitism, pot fi deduse din piesa intitulată "Rugăciune", concepută la Paris în 1907. În prima versiune, mâna femeii îngenunchiată era dusă la frunte, indicând primul traseu al semnului crucii. Simbolul n-a fost pe placul mentorilor locali ai sculptorului, L-au sfătuit să elimine detaliul și sculptorul, proaspăt venit la Paris și timorat, le-a îndeplinit dorința, remodelând mâna dreaptă și îndreptând-o spre piept, rezultatul fiind clar: statuia semnifică de acum o rugăciune către oricine, către orice zeu, poate și către Satana. Un fapt rămâne cert: când versiunea finită a piesei a ajuns la Buzău, ea nu mai reprezenta concepția inițială a autorului. Brâncuși rămăsese totuși credincios. Mult mai târziu, când s-a mai încercat, avea obiceiul să spună: "Contemplați lucrările mele până le vedeți. Cei aproape de Dumnezeu le-au și văzut". Acestea nu sunt vorbe de ateu.

"Dimensiunea ascunsă" derivată din teoria spațiului – timp apare altfel.

Mă aflu încă în țară (cred că era prin 1957) când am luat parte la o excursie organizată de Ministerul Culturii pentru câțiva critici de artă englezi și americani veniți în România anume ca să vadă la fața locului ansamblul de la Târgu Jiu. Cu ani în urmă, Ezra Pound își exprimase și el dorința de a vedea Masa Tăcerii tot așa, la fața locului, fără să explice de ce, dar a trecut în lumea umbrelor înainte de a-și împlini dorința. Criticii veniți în România în 1957 voiau așadar să vadă monumentele lui Brâncuși la fața locului, deși le cunoșteau din descrieri, epiteze și fotografii. Nu înțelegeam pe atunci sensul profund al acelei dorințe. Nu aveam idee de teoria spațiului – timp. Nici nu o auzisem expusă de brâncușiologii timpului. Comarnescu, Brezianu, Paleolog. Cred că nici nu fusese formulată încă în Occident. Un lucru era totuși evident atât pentru cunosători cât și pentru ageamii: nu simpla curiozitate, nici fanteria vană îi determinase pe critici să parcurgă mii de kilometri ca să vină în orașul mizerabil care era pe atunci Târgu Jiu și să doarmă o noapte la hotelul nu mai puțin mizerabil din localitate. Mult mai târziu am înțeles ce temeinic era motivul.

Prima indicație a fost felul cum conducătorul excursiei, criticul Petru Comarnescu, delegat de minister să-i ghideze pe vizitatori, a interpretat Coloana. Vizita a început, cum se știa de la Brâncuși, de la Masa Apostolilor (sau a Tăcerii) pe care Comarnescu a avut grijă s-o comenteze plasându-se pe sine, înconjurat de vizitatori, într-un punct care permitea să se vadă Jiul curgând în fundal. Am auzit că azi această perspectivă nu mai este posibilă, cursul râului fiind oprit într-un lac, în alte orizonturi. Dar atunci, în 1957, curgerea apelor, mișcarea, încă se mai putea asocia imobilității Mesci. Grupul a parcurs apoi aleea scaunelor, a trecut pe sub Poarta Sărutului, și a fost condus pe lângă biserică. Știam că nu vom intra în biserică. Era un consemn pe atunci, să se evite orice aluzie la religie, și Comarnescu avea cunoștință de consemn. A întârziat un minut lângă zidul bisericii și ne-a arătat Coloana în depărtare. "O vedeți? E finită. Are o înălțime de cca 100 feet". Vorbea bineînțeles în englezește. "Brâncuși a numit-o totuși

infinită". Ne-am apropiat de Coloană. "Cine vrea să înțeleagă noțiunea de infinit aplicată la Coloană", a continuat Comarnescu, "trebuie să se apropie mai întâi de baza ei. Va avea în față doi – trei romboedri. Va trebui apoi să se depărteze de Coloană mergând de-a-ndaratele și, în același timp, să urmărească înșiruirea romboedrilor spre vârful Coloanei. În primele momente nu-i va putea vedea vârful dar, tot mergând înapoi, va avea senzația că romboedrii se înșiruie la nesfârșit, unul după altul, mereu unul după altul, ca o litanie, ca o rugăciune care se repetă la infinit pentru odihna sufletelor eroilor. Senzația de infinit e perceptibilă numai câteva momente – și vă rog să fiți atenți la acele momente. Când v-ați depărtat suficient, înșiruirea romboedrilor se termină și senzația de infinit dispare. Brâncuși numea rombozii mărgely, nume amintind de mărgelyle mătaniilor (*the beads of a rosary*). De ce a ales Brâncuși romboedrul ca simbol al rugăciunii? Din cauză că această figură geometrică este imaginea abstractă a două mâini împreunate pentru rugăciune".

Fiecare vizitator a pus apoi în practică recomandarea ghidului. Așa am înțeles pentru prima dată asociația dintre mișcare și imobilitate, asociație despre care am aflat mai târziu că făcea parte din teoria spațiului – timp. Criticii și-au spus apoi impresiile, afară de un român, agent probabil al Ministerului, trimis să observe dacă ghidul nu comitea cumva vreo abatere ideologică. "Cui i se adresează rugăciunea?", a întrebat el ironic. L-am văzut pe Comarnescu schimbându-se la față. Deși lucra pentru regimul ateu de atunci, în sinea lui rămăsese creștin. Îl cunoșteam destul de bine. Acasă avea o icoană a Sf. Petru la care se ruga în fiecare dimineață. Sub icoană ardea o candelă, iar în fața candelă era o perdeluță. Când primea vizitele oficialităților, Comarnescu trăgea perdeluța și ascundea icoana. Așa erau vremurile. Un astfel de om, creștin în adâncul sufletului, trebuia acum să răspundă unei provocări publice. "Nu mi-e greu să răspund", a rostit el. "Ați văzut cu toții, chiar adinea-uri, Masa Apostolilor. Ați văzut că are douăsprezece scaune, nu unsprezece. La două mii de ani după trădarea lui Iuda, Brâncuși nu l-a exclus din rândul ucenicilor, amintind astfel de timpul când toți doisprezece se rugau împreună în tăcere și așteptau în tăcere. De aceea Masa se numește și a Tăcerii". Apoi a tăcut el însuși. Mi-am întors privirile spre cel ce pusese întrebarea și am rămas uimit văzând cât de bine seamănă cu Iuda din conotațiile mele. Cât despre combinația spațiu – timp, abia peste doisprezece ani am înțeles-o deplin, când am ajuns la Paris și am asistat la cursurile lui René Huyghe de la Collège de France. Mișcarea, adică timpul, specifică Huyghe, aparține spectatorului și acesta e cel ce o asociază la imobilitatea în spațiu a obiectului de artă. Așa am înțeles de ce sensul deplin al Coloanei fără Sfârșit nu poate fi perceput din fotografii. Simplu. Mișcarea nu poate fi redată de o fotografie. De aceea criticii veniseră de la mii de kilometri ca să vadă Coloana la fața locului.

2. Pasărea măiastră

Tema dobândește un adevărat relief prin referirea la Halldor Laxness, Nobel pentru literatură în 1955, și la un episod din cartea sa, *Stațiunea atomică*. Ugla era o fată de la țară care intrase la stăpân, la niște oameni bogași din Islanda. La angajare, stăpâna i-a arătat un tablou înfățișând o pasăre și i-a spus: "Fii atentă, Ugla, când cureți prin casă și te apropii de tabloul ăsta. E așa de scump încât, dacă îi aduci o stricăciune, nici tu, nici copiii copiii tăi nu veți putea plăti despăgubirea". Într-o bună zi, tot dereticând prin casă, Ugla ajunge în fața tabloului. Era singură. Și, ca mulți oameni de la țară, gândește cu voce tare. Citez acum textul lui Laxness: "Se prea poate", zice Ugla, "că tabloul ăsta cu pasăre costă zeci de mii de coroane dar, zic eu, poate un om cinstit, sau orice om care cunoaște la pasări, să picteze o pasăre ținută pe o piatră de parcă ar sta acolo de când lumea, ca un criminal înălțuit sau ca un țăran care pozează pentru fotografia din Kork? Căci pasărea e mai întâi și întâi mișcare; parte din cer e pasărea, sau mai bine zis cerul și pasărea sunt una; o călătorie lungă în spațiu, asta e pasărea; și căldură, căci pasărea e mai caldă decât omul și-i bate inima mai tare, și e mai fericită – cum se poate înțelege din ciripitul ei; căci nu se află sunet

asemănător ciripitului de pasăre, și nu e pasăre aia care nu ciripește. Pasărea asta fără glas ținută pe o piatră, tabloul ăsta lipsit de mișcare, fără nici o călătorie lungă în spațiu, înfățișează poate pasărea aia împaiată din biroul pastorului nostru; sau poate una din păsările de tinicheia pe care le cumpăram în piață la Kork când eram mică. Da, pictura unei păsări moarte nu înfățișează nicicum o pasăre, ci moartea; moartea împaiată; tinicheia moartă”.

Iată și o reflexie a lui Brâncuși despre o temă asemănătoare: “Priveam îndelung sculpturi de-ale altora [prin muzee], de-ale tuturor acelora cu talente sigure – și pe ale mele. Ce mă supăra? Frumos sculptate, frumos dăltuite, frumos lustruite și migălos și bine redate detaliile; aproape nimic de zis. Da, dar nu erau vii. Parcă ar fi fost niște fantome. Încrămeniri. Eu doresc să dau mișcare și viață, avânt și bucurie curată. Mă supăra tot mai mult impresia de criptă și de funerar pe care mi-o dau sculpturile acelea”.

Nu e nevoie ca cititorul să fie specialist ca să înțeleagă singur că paragrafele de mai sus explică limpede efortul artiștilor secolului XX de a scoate sculptura din imobilitatea ei spațială și al lui Brâncuși, înaintea lor, de a înfățișa pasărea ca “o călătorie lungă prin spațiu”, ca o traiectorie prin aer. Aidoma a fost efortul tuturor creatorilor de artă din secolul XX care au recurs la abstract pentru a se debarasa într-un fel sau altul de fixitatea inerentă oricărei statui. La Brâncuși, efortul datează încă din vremea când a finisat “Leda” (1920). Piesa era așezată pe un pedestal prevăzut cu un mecanism iar acesta îi asigură o mișcare de rotație. Când avea un vizitator, Brâncuși pune mecanismul în mișcare și vizitatorul vedea piesa în rotire. Sidney Geist menționează cuvintele lui Brâncuși: “Este Leda, nu Jupiter, care se schimbă în lebădă”. Episodul arată câtă importanță acorda Brâncuși mișcării în anumite lucrări. Ideea mișcării prin rotație a fost preluată de cineasții americani Falkenberg și Namuth, producătorii filmului “Brâncuși la Guggenheim”. În secvența sa cea mai spectaculară, filmul arată una din Păsările lui Brâncuși așezată pe o masă a olarului, cu o lumină vie proiectată asupra ei. Când masa olarului începea să se învârtască, suprafața excelent polizată a sculpturii reflecta lumina într-un mod de-a dreptul mirobolant dând impresia, printre miile de raze, ele însele în mișcare, că Pasărea se detașa literalmente de pe soclu. Ideea călăuzitoare apărea ca mai sus: mișcarea, adică timpul, era aportul privitorului la fixitatea spațială a obiectului de artă.

3. Socrate

Între 1918 și 1921 Brâncuși și Satie se întâlneau adesea. Discutând despre *Dialogurile* lui Platon, au luat hotărârea să dea expresie, fiecare în domeniul său, unul în muzică, celălalt în sculptură, solicitării la modă în Parisul acelor zile. Ca urmare, Brâncuși a sculptat un Socrate în lemn iar Satie a compus un oratoriu de cameră cu același nume, Socrate. Caracteristic pentru cele două piese intitulate la fel era modul de tratare a temei, în spațiu – timp. Satie a pus pe note o muzică intitulată apoi “concretă”, “sculpturală” sau de

“mobilier”. Efectul ei asupra ascultătorului era același cu al poeziei concrete asupra cititorului: continuum-ul expresiei muzicale era oprit succesiv prin tehnica serială. Brâncuși a sculptat în lemn un bust abstractizat al lui Socrate, prevăzut cu două goluri ale căror axe cădeau perpendicular una față de alta. Golurile dirijau astfel ochii privitorului în două direcții diferite, oferind așadar acestuia două peisaje diferite. Pentru a le vedea, privitorul trebuia să se pună în mișcare și să înconjoare în mers sculptura. Cele două piese purtând același nume se aflau deci în raport analogic una față de alta, Satie compunând în manieră “spațială” o lucrare muzicală, așadar temporală, iar Brâncuși înzestrându-și sculptura, artă spațială, cu o calitate

“temporală”. Alt sculptor celebru care a folosit tehnica golurilor în întreaga lui creație, investigând efectele golurilor într-o mare diversitate de forme vizuale, este Henry Moore.

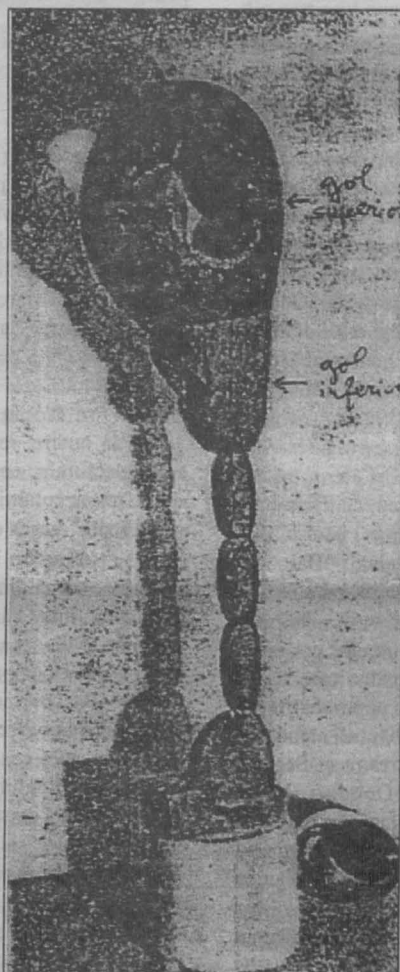
Bustul “Socrate” al lui Brâncuși pare să se fi pierdut. Fotografiile existente au permis subsemnatului să transpună efectele golurilor în diapozitive și să organizeze la San Francisco în 1975 un simpozion în cursul căruia Oratoriul lui Satie a fost audiat în paralel cu vizionarea diapozitivelor. Acestea fuseseră executate de Mircea Petru, directorul de atunci al Laboratorului de Limbi Moderne de la Brooklyn Community College, NY. Petru a executat diapozitivele după fotomontaje create ad-hoc, reprezentând câteva posibile peisaje oferite teoretic de golurile bustului. Nu subiectul peisajelor era important (acesta putea fi orice) ci perindarea peisajelor prin fața ochilor privitorului. Talentul de fotograf al lui Petru a asigurat continuitatea imaginilor prinse în diapozitive astfel că, la proiectarea pe ecran, ideea de mișcare a putut fi redată mulțumitor în contrast cu imobilitatea bustului. Am reușit să ofer auditoriului, pentru câteva momente, o analogie estetică insolită, aceea dintre muzică și sculptură. Mărturisesc însă că am fost inspirat de o analogie propriu-zisă dar rară, discutată de Paul Valéry în *Eupalinos*, analogia dintre arhitectură și muzică.

4. Grupul mobil

În 1995 a avut loc la Philadelphia, în Pennsylvania, o expoziție Brâncuși în care s-a expus și Grupul intitulat “Mobil”, reconstituit după fotografii, originalul fiind dispersat de mulți ani. Era compus din trei piese. “Fetița franceză”, o versiune prescurtată a Coloanei fără

Sfârșit și una din “Cupele lui Socrate”. Nu am putut vizita expoziția, dar am aflat de reconstituire din ziare. Din fotografia Grupului se desprinde o anumită magie în împerecherea stranie a celor trei piese, Fetița franceză, fragilă, depășind cu puțin jumătatea Coloanei, aceasta ieșind în evidență prin masivitatea ei, iar Cupa fiind așezată culcat pe ultimul modul trunchiat al Coloanei. Ideea de mobilitate din titlu este o pură “imagine verbală” situată în dimensiunea ascunsă a acestei împerecheri stranie de obiecte de artă din lemn.

Concluzie. Dacă în domeniul atât de versatil al “dimensiunii ascunse” se adăpostește într-adevăr inefabilul frumos artistic, atunci Paul Valéry afirma cu dreptate că definirea acestuia e ușoară, “il est ce qui désespère” (este ceea ce ne face să disperăm).

Brâncuși – Socrate

Bucureștii de altădată

Cartierul Bellu – evoluția lucrărilor edilitare
și de urbanizare

Florin DOBRESCU

Revenind la perioada din 1910, după zece ani de la punerea bazelor cătunului Bellu, timp în care suprafețele parcelate și numărul de locuitori sporiseră considerabil, se poate spune că dotările edilitare lipseau cu desăvârșire. Datorită circulației și lipsei pavajului, străzile deschise se desfundaseră, iar în timpul ploilor, viața locuitorilor era un adevărat calvar din pricina noroiului. De asemenea, tot în perioadele cu ploi, apele se adunau în locuri mai joase, formând adevărate bălți care persistau o mare parte a anului, prezentând pericolul unor focare de infecție. Astfel, spre capătul străzii Puțul cu Tei, pe strada Frâsinetului (numită azi George Bacovia), se produceau frecvente inundații, suprafețe mari de teren aflându-se sub apă aproape tot anul. Spre exemplu, generalul Ștefan Opreș, în amintirile sale povestește cum casa lui Dumitru Rădulescu era mai mereu inundată.¹ Și acest caz nu era singurul. De asemenea, aceeași situație se întâlnea pe strada Stoian Militaru, ca și pe terenul viran din capătul străzilor Colorian, Radului și Olteni (astăzi Alunișului), pe locul fostei vii a colonelului Costescu, ce ținea până în strada Pirone, unde balta persista aproape tot timpul anului. Din acest motiv locul cu pricina fusese numit de mahalagii "Balta lui Fira" sau "La Fira-n baltă" – de la o femeie necăjită care locuia într-o magherniță, la marginea câmpului.² Maidanul vast, neîmprejmuit, mărginit de calcanele caselor, magazinele și ulucile gospodăriilor învecinate, era domeniu de joacă al copilașilor care jucau "arșice" sau alte jocuri, dar uneori și loc de întâlnire pentru barbugiile și haimanele din cartier, însoțiți de clondirele cu băuturi alcoolice. Alte bălți se găseau la intersecția străzilor Dăicăreanu și Sadului (fostă Ioan Botezătorul), zona bulevardului Dumitru Voicu (Bumbăcari) – strada Bachus, bulevardul Brâncoveanu – regiunea străzii Împăratul Traian, Calea Piscului ș.a. Pe lângă pericolul răspândirii unor boli contagioase, aceste ape stagnante puneau în pericol și apa potabilă din cartier, infectând-o.

După 1909, primăria comunei Jilava, care a preluat cătunul Bellu în administrare, a încercat ca, din zilele pe care oamenii erau obligați, conform legii, a le presta în muncă, să creeze șanțuri de scurgere a apelor pe marginea ulițelor, fapt ce nu a adus o rezolvare concretă a problemei. De asemenea, au fost depuse pe străzi câte două – trei căruțe de piatră, cu care însă nu s-a putut realiza nici măcar o potecă de picior pe două din străzile existente, cu atât mai puțin să facă posibilă circulația oamenilor pe timp rău.³

Tot generalul Opreș scrie că s-a remarcat atunci negativ primarul Mirea al comunei Jilava care a dat în judecată pe câțiva locuitori care își permisese să întindă cele două – trei căruțe de pietriș depozitate pe străzi, pentru a face poteci.⁴ Foarte probabil că motivul supărării primarului a fost faptul că împiriciniții stricaseră imaginea cu care domnia sa vroia să-și facă reclamă, cele câteva grămezi de pietriș trebuind să arate marea sa preocupare pentru cătunul Bellu.

Pe lângă toată această situație deplorabilă, pe străzi nu exista nici un fel de lumină, nici chiar pe șoselele Giurgiului și Olteniței. Excepție făceau noii proprietari mai înstăriți care își puneau câte un stâlp cu felinar sau o lampă cu petrol, iar la câte o cărciumă nou înființată, o lampă petromax amintea de un început de civilizație.⁵

Apa curentă lipsea și ea în cea mai mare parte a cartierului. Datorită inițiativei particulare au apărut curând ici-colo, la colțurile ulițelor, puțuri ce deserveau populația cu apă. Unii dintre cei care

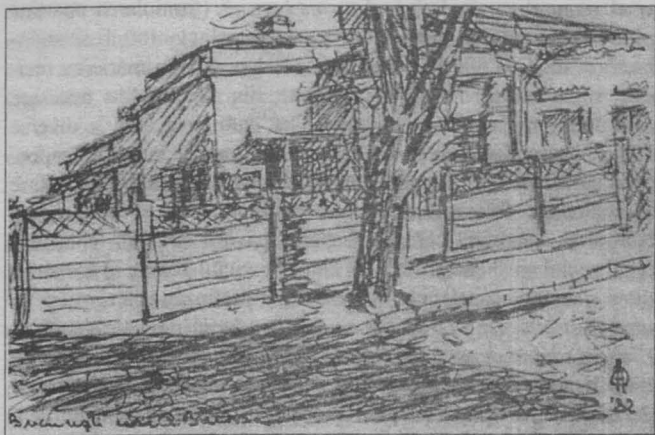
aveau o gospodărie mai răsărită își făceau puțuri americane. Fiind așezat pe terasa superioară a luncii Dâmboviței, în cătunul Bellu apa se scotea de la o adâncime de circa douăzeci – douăzeci și cinci de metri, fiind foarte bună, gustoasă și rece tot timpul anului.

Din 1916 (când am văzut că așezarea devenea comună de sine stătătoare) și până în 1926 (când jumătatea nordică a intrat în componența Bucureștilor), comuna Șerban Vodă a avut ca primari, printre alții, succedându-se în funcție de schimbarea guvernelor, pe negustorul liberal Ion Voicu și pe Gheorghe Davidescu de la Partidul Poporului (al Mareșalului Alexandru Averescu). La fiecare schimbare de guvern, dar mai ales în preajma alegerilor – și aceasta s-a petrecut în toată perioada de până la 10 februarie 1938 (instaurarea dictaturii lui Carol al II-lea și sfârșitul parlamentarismului pluripartidist) – se făceau mari și multe promisiuni, dar când se vedeau ajunși la putere, respectivii aleși uitau de toate acestea. În campaniile electorale, comuna, respectiv cartierul, era vizitată de politicieni, reprezentanți ai multelor partide politice, care cereau voturi și promiteau "marea cu sarea".

Nu rareori în astfel de perioade se petreceau în cartier scene desprinse parcă din paginile scrierilor lui Ion Luca Caragiale: în fața unei cărciumi al cărei proprietar era membru sau, mai frecvent, simpatizant al unui partid politic, aveau loc întâlniri ad-hoc ale candidaților cu alegătorii. Cocoțat pe vreun scaun sau butoi, "omul politic" declama discursuri pompoase, abundând de formule și clișee demagogice și pline de ipocrizie, asistenței formate din numeroși gură-cască, mahalagii sau trecători care ascultau mirați mesajul candidatului și ce fericire avea să cadă peste ei dacă îl vor alege. Urma "cinstea" pe care politicianul o făcea mulțimii, care consta în țuică sau vin din butoaiele cărciumarului simpatizant și mititei sau pastramă, spre bucuria multor pierde-vară și adepți ai lui Bachus. Și atunci, în acompaniamentul câte unui țambalagiu sau viorist găsit prin preajmă și tocmit, se dădea glas vreunui cântec electoral din multele ticluite pe melodii populare. Unele din ele conțineau adevărate blesteme la adresa adversarilor politici: "*Cine-o să voteze steaua, / Ghiță, Ghiță, / Peste el să dea damblaua, / Ghiță...*", ori: "*Cine-o să voteze-n cruce, / Paștele să nu-l apuce...*"⁶ și nu rareori candidatului se prindea într-o horă a comuniunii ideilor politice cu alegătorii săi de moment. Se întâmpla însă, uneori, ca de la o întrunire apropiată, ținută tot în fața unei crâșme, a unui partid opozant, să apară o ceată de mardeiași îndârjiți ideologic de alcool și înarmați cu reteveie și ciomege, întrunirea terminându-se printr-o strașnică păruială între cele două grupuri, incident care se putea "lăsa" cu mâini rupte și capete sparte, inventariate apoi în procesul verbal întocmit de sergentul de stradă.

Cam aceasta a fost situația edilitară a cartierului mult după primul război mondial, când dezvoltarea localității era evidentă, populația atingând un număr de douăzeci de mii de suflete. Chiar în 1940 situația era departe de a fi remediată. Marica (Marga) Marinescu, în vârstă de șaptezeci și cinci de ani, își amintește despre cartierul Apărătorii Patriei, din sudul comunei Șerban Vodă, din perioada anilor 1940: "*Ca să traversez cartierul Apărătorii Patriei din Olteniței până la Spitalul Central, pe Berceni, îmi trebuiau două perechi de pantofi; trebuia să iau o pereche de încălțăminte mai proastă, iar când ajungeam în stația de autobuz o încălțam pe cealaltă, mai bună, mai zdravănă, pentru oraș*".⁷ (de la Marica

Marinescu, n. 1925). Este adevărat că în multe rânduri localnicii au beneficiat de înțelegerea și sprijinul unor funcționari ai primăriei (cum a fost ajutorul de primar general Vasile Vasilescu, cel care, datorită influenței sale, în vara anului 1935 și-a adus aportul la pavarea multor străzi din cartier) sau chiar de ajutorul unor primari ca Dem I. Dobrescu, Alexandru Donescu ș.a. Dar, în general, atitudinea autorităților față de problemele edilitare, de confort și salubritate ale cartierului, era de indiferență sau, uneori, de neputință. Așa cum spuneam, odată aleși, politicienii uitau cele promise în campania electorală.

Casa G. Bacovia, București

Bieții oameni, sătui de promisiuni neonorate, au început cu propriile lor forțe lupta împotriva mizeriei pe care cei mai vechi o cunoșteau de peste douăzeci de ani (în anii 1930). A fost nevoie așadar de inițiativa particulară, de insistențele și intervenția activă a locuitorilor pentru a se atrage atenția autorităților asupra acestor probleme. Astfel, localnicii au hotărât din proprie inițiativă să organizeze comitete pe străzi pentru adunarea de fonduri necesare pavării străzilor. Cei dintâi care au acționat în acest fel au fost cei de pe ulițele care comunicau cu șoseaua Olteniței. Așa se face că prin 1925 – 1927 s-a reușit pavarea prin contribuție publică a primei străzi – strada Radului. Celelalte – Opiș, Puțul cu Tei, Nucului, Stoian Militaru ș.a. își constituiseră și ele comitete.⁸

Începutul a fost mai greu, dar acțiunile hotărâte și perseverente au reușit ca în anii următori, până în 1929, să se paveze parte din strada Puțul cu Tei, până în strada Nucului, restul, în fundul străzii, neputându-se moderniza din cauza vecinătății cu proprietatea lui Ghinea Dumitrescu, care nu vroia să cedeze acel crâmp de uliță. (În urma câștigării, în 1932, a unui proces avut cu Primăria Sectorului III Albastru, conform căruia Primăria fusese condamnată să plătească daune pentru pagubele provocate de inundații. Gheorghe Ghinea Dumitrescu și fiii săi propuneau pentru „a stinge orice pretențiuni” cât și în schimbul retragerii lor de pe strada Puțul cu Tei, inclusiv prin demolarea unei construcții proprietate ce ieșea din alinierea uliței, pretindeau așadar o anume sumă de bani care să fie înscrisă în bugetul anului 1935 – 1936).⁹ Din acest motiv, ca și din cauzele sus amintite, pavarea străzii Puțul cu Tei a fost finalizată de-abia în 1947.¹⁰ În continuare au urmat străzile Ilie Opiș, Nucului, parte din Stoian Militaru – inițial până în dreptul caselor familiei Opiș, apoi strada Anton Colorian, Olteni, toate în urma acțiunilor comitetelor cetățenești, cu contribuția bănească a locuitorilor la care, bineînțeles, și-a adus aportul și Primăria. Executarea unor străzi – carosabil și trotuare – fusese luată în antrepriză de firme ca „Întreprinderile Mateescu S.A.”, firma Inginer Toneghin & Zdrobici, Cooperativa „Carol al II-lea”, firma lui Tudor Georgescu ș.a., în colaborare cu Societatea de Telefoane, Uzinele Comunale București (pentru canalizare), Societatea Generală de Gaz și Electricitate. Parcurgând un mare număr de memorii, plângeri, cereri adresate fie primarului general, fie primarului Sectorului III Albastru – de care aparținea din 1926 jumătatea nordică a zonei de care ne ocupăm – documente aflate în arhiva familiei Opiș,

(generalul Ștefan Opiș fiind între 1926 și 1938 președintele Căminului Cultural al cartierului), se poate constata o dată paradoxul constituit de faptul că zona cuprinsă în triunghiul Șoseaua Olteniței – șoseaua Giurgiului – bulevardul Brâncoveanu, deși cartier bucureștean, aflat relativ aproape de centrul Capitalei, beneficia de o situație edilitară (canalizare, pavaie, iluminare, transport) inferioară unor zone mai îndepărtate de partea centrală a orașului, unele chiar comune suburbane, după cum reiese dintr-un memoriu adresat, pare-se, la începutul deceniului al patrulea al secolului al XX-lea, primarului general în numele locuitorilor din zece străzi sau în alt memoriu în care se arată că cei din comunele suburbane beneficiau de mijloace de transport în comun mai civilizate decât cei din cartierul nostru. Nu era vorba aici nicidecum de „capra vecinului”, ci de simpla constatare a unei evidente situații paradoxale, adusă la cunoștință celor în drept a o remedia. Într-un memoriu se arată că în anii 1935 – 1937 rămăseseră nepavate sau parțial pavate un număr de circa 26 de străzi, iar aproape treizeci de terenuri virane erau neîmprejmuite, pline de gunoaie și lături. Dintr-un alt document rezultă că în 1936 un număr de 98 de străzi din cartier, însumând o lungime totală de 24.960 m.p. rămăseseră necanalizate.¹¹ De asemenea, tot dintr-un astfel de memoriu, în aceeași perioadă reiese cifra de circa 30 de terenuri virane, maidane, unele din ele cu suprafețe imense, neîmprejmuite și pe care, aidoma zilelor noastre, unii aruncau gunoaie, lături și mortăciuni. Un astfel de maidan era cel de pe șoseaua Olteniței, de vis-à-vis de Cimitirul Militar, având și o poziție „la strada mare”, care dădea un aspect urât arterei. Îmi amintesc aici o întâmplare oarecum amuzantă, relatată de bunicul meu. Era tânăr, flăcău, și lucra la Tipografia „Capitala” de pe strada Matei Millo, tipărind ziarele de dimineață, așa că se întorcea de la slujbă în scăpătutul zorilor, împreună cu câțiva colegi din cartier, parcurgând distanța din centru până în Bellu pe jos. În drumul lor, pe calea Șerban Vodă, în colțul bulevardului Pieptănari se afla cărciuma lui Gheorghijă Curcan, care își adăugase pe firma lui deviza preluată de la vechiul han „Tabia Rusească”: „Aici e mai bine decât peste drum”, prăvălia aflându-se oarecum vis-à-vis de poarta Cimitirului Bellu. Nea Gheorghijă, om în etate, îi aștepta adeseori pe tinerii tipografi cu o mică gustare, binevenită la acea oră a dimineții. De la o vreme, în fiecare dimineață, „La Curcan” veneau să mănânce câțiva gradați jandarmi, cu comisarul de la secția de Poliție, care se afla pe Pieptănari, la doi pași. Numai că oamenii legii mâncau gratis, de... Iar nea Gheorghijă era negustor sărac, cum să țină pasul cu gusturile clienților săi, de-acum supărător de fideli? Într-o dimineață, intră comisarul cu subalternii: „Să trăiești, nea Gheorghijă!” „Trăiți!” „Ce ne dai azi?” „Am friptură de găscă pe varză călită...” „E bun, nea Gheorghijă”, și se așezară la masă. În timp ce băiatul de prăvălie le aduse porțiile aburind, tinerii prieteni l-au întrebat: „Și cum faci, nea Gheorghijă, să le dai în fiecare zi?” „De mâi băieți... Am trimis un băiat pe maidan să ia niște găște moarte, de i-au murit ieri lu’ Găscăreasa... Ce cred ei, că eu am capital? Le-am jumulit și le-am dat la cuptor...” Au râs cu toții. Iar „jandarii” se vedeau înăuntru, înfulecând încântați, în zgârcenia lor, de ospitalitatea gazdei.

Fie-mi iertată paranteza făcută, pe care, încheind-o, revin la subiectul capitolului.

Activitatea comitetelor cetățenești grupate la inițiativa Căminului Cultural „Șerban Vodă” al cartierului Bellu, aflate sub egida Comitetului Cetățenească al Circumscripției 27 a Sectorului III Albastru, viza toate aspectele care țineau de confortul localnicilor și de condițiile lor de viață. În câteva din memoriile aflate în arhiva familiei Opiș, unele din ele ample și insistente, se făcea apel, printre altele, la măsuri care să aducă protecție sănătății localnicilor. Într-unul din aceste documente, de la începutul anilor ’30, se spune: „Așezate pe înălțime (dealul Bellu – n.n.), având aerul cel mai curat din Capitală (vezi și aprecierile lui Tudor Arghezi referitoare la mediul sănătos al Dealului Mârțișor, care l-a determinat să-și așeze acolo gospodăria – n.n.) cartierele pe care le prezentăm erau renumite în trecut pentru condițiile generale de sănătate pe care le asigurau, azi tuberculoza și malaria fac ravagii în părțile noastre

și aceasta numai din lipsa celor mai strict necesare măsuri edilitare..." (subl. n.).¹² În baza acestui argument, dar și a altora, cum ar fi cel estetic, urbanistic, al siguranței circulației, Comitetul Cetățenesc cerea cu tenacitate și perseverență asanarea bălților, pavarea cu piatră a tuturor străzilor de pământ din cartier, pavarea corespunzătoare a șoselei Olteniței și șoselei Giurgiului (în anii '30 pline de gropi, praf și noroi), împrejmuirea terenurilor virane, introducerea luminii electrice pe toate străzile, prelungirea liniilor de tramvai electric pe cele două șosele sus amintite. Printre argumentele cu care comitetele cetățenești încercau a sensibiliza oficialitățile locale era densitatea mare a populației cartierului, care, deși săracă, aducea, prin numărul mare al locuitorilor, un aport contributiv deosebit nevoilor municipale. Unul din memoriile, de prin 1935, arată că pe șoseaua Olteniței și șoseaua Giurgiului, artere de penetrație ale orașului, de-a lungul șanțurilor persistau multă vreme șiruri de băltoace, cu miasme și noroi. Un paradox îl constituia faptul că ambele șosele se aflau în cea mai perfectă stare dincolo de ieșirea din oraș (dincolo așadar de Mandravela și Progresul), în schimb, în porțiunile aparținând municipiului, starea lor era deplorabilă.

Mărțișor

Datorită nesincronizării lucrărilor de pavare cu cele de canalizare sau tergiversării lor din diverse motive, se creau adesea situații ce duceau la înrăutățirea condițiilor, și așa precare, ale străzilor. Adeseori antreprenorii ale căror firme începeau lucrările, le întrerupeau, motivând că nu li se avansau bani, conform contractelor, de către primării. La acestea se adăuga birocrăția care îngreua sau chiar bloca întocmirea formalităților legale necesare realizării acestor lucrări. Din acest motiv, în multe memorii se face apel către Primăria Generală sau către cea de sector pentru a avansa antreprenorilor sumele solicitate necesare continuării lucrărilor. Însă aceste nesincronizări și întârzieri provocau agravarea stării drumurilor. Spre exemplu, în 1936 Uzinele Comunale București canalizaseră șase străzi, dar nerealizând gurile de canal necesare, bălțile crescuseră, iar ulițele, în urma lucrărilor, fuseseră răvășite, devenind impracticabile. Pentru a evita inundarea propriilor gospodării, oamenii făcuseră deschizături în casele de control ale canalelor, ducând la compromiterea lucrărilor. Sau, în alte cazuri, oprindu-se pavarea carosabilului, vehiculele auto și căruțele folosiseră trotuarele, pe care le făcuseră impracticabile.

Concluzionând, dintr-un "Tablou recapitulativ cu lucrările de pavaj executate în regie și întreprindere în Circumscripția 27, în anii 1927 - 1934"¹³, realizat de comitetul edilitar al circumscripției, reiese că în această perioadă s-au făcut terasamente în suprafață de 32.734 m.p., din care parte carosabilă pavată cu bolovani de râu 100.152 m.p., piatră cioplită 7.461 m.p., calup 40 m.p., trotuare din alicărie - 39.884 m.p., borduri din bolovani - 29.467 m.p., beton - 810 m.p., gresie - 1.844 m.p., cu un cost total de 28.570.719 lei. Din acestea, 14 străzi fuseseră pavate în întreprindere, 8 în regie iar 10 doar reparate.

Se desprind, din lecturarea unor memorii, indiferența și une-

ori chiar lipsa bunului simț ale celor care uitau că funcțiile ocupate în primării erau rezultatul voinței celor mulți și săraci care îi votaseră, adesea în urma unor promisiuni făcute. Astfel, revoltător mi s-a părut un memoriu adresat primarului Sectorului III Albastru de către proprietarii din străzile Christache și Dumitru Staicovici, aferente șoselei Giurgiului, din fața Cimitirului Evanghelist - deci destul de aproape de centru - locuitori care, în urma unui scurt istoric din care se desprindea că "șase ani cetățenii au urcat scările Primăriei și au primit promisiuni", cerându-li-se chiar și bani deși străzile erau locuite de "mici funcționari, pensionari, meseriași etc. adică oameni care câștigă greu un ban..." (formularea aparține celor care au redactat memoriul - n.n.). Totuși, cu eforturi se strânseseră în total 64.500 lei, care fuseseră depuși la primărie cu recipisă, suma acoperind circa jumătate din cheltuielile necesare lucrărilor, după cum se estimase. Dar, sub invocarea a diverse motive, neesențiale, nu se realizase nimic, astfel încât pe respectivele străzi, noroiul atingea uneori o jumătate de metru adâncime iar vehiculele foloseau trotuarele, distrugându-le și pe acestea. Exasperați, localnicii cereau începerea pavării străzilor, chiar din cursul aceluiași an și construirea de către Serviciul Tehnic al Primăriei a unui sistem de canalizare, în caz contrar pretinzând categoric: "În cazul că și în acest an o să fim amânați cu lucrările, vă rugăm a ni se înapoia banii depuși, bani muniți din greu și care nu trebuiau ceruți deoarece și noi, ca și toți ceilalți cetățeni plătim aceleași dări către Municipiu". (s.n.) Memoriul se încheia cu semnăturile a 36 de locuitori de pe cele două străzi. Trist și în același timp dezonorant pentru politicienii cocoțați în fotolii și demnități pe voturile cetățenilor, în baza unor promisiuni făcute și neonorate...

Tot ca un paradox similar celor ceva mai sus arătate, în timp ce mare parte din comuna suburbană Șerban Vodă dispunea de lumină electrică pe toate străzile, cartierul Bellu, mai apropiat de centrul orașului și aparținând acestuia, nu era decât în mică parte electrificat. Așa se face că într-o cerere înaintată în 1937 Societății Generale de Gaz și Electricitate din București de către comitetul edilitar din cartier, după ce se arată că din 112 străzi ale Circumscripției 27, doar 29 erau înzestrate cu cablu de iluminat particular, iar 7 aveau introdusă lumină numai pe unele porțiuni, în timp ce pe 85 de străzi și porțiuni de străzi locuitorii erau obligați să se folosească de lumânări și de lămpi de petrol, se spune: "Aceste mijloace rudimentare de iluminat vatămă nu numai ochii locuitorilor dar prin procesul combustiei și prin fumul pe care-l produc vițiază aerul casei și debilitază plămânii persoanelor, înlesnind contractarea și propagarea tuberculozei care face ravagii în cartier". Iar în continuare: "La o populație foarte densă, în cea mai mare parte săracă, așa cum e aceea a cartierelor noastre, unde e normal să găsești câte 6 sau mai mulți inși locuind într-o cămărușă mică, nu e de mirare ca tuberculoza să se extindă atunci când fumul și toxinele produse de lămpi sau lumânări vin să vițieze și mai mult aerul stricat din cameră". Concluzia memoriului prin care se cerea electrificarea tuturor străzilor era: "...luminatul electric nu e cerut pentru facerea unui lux ci este impus de nevoile sanitare ale cartierului".¹⁴ De altfel, starea aceasta era generalizată la cea mai mare parte a mahalalelor bucureștene și ale celorlalte orașe, ca să nu mai vorbim de sate și comune, unde lumina electrică era o noțiune care ținea mai mult de "science-fiction" decât de o realitate concretizabilă vreodată. Din acest motiv marele actor Constantin Tănase, într-un cuplet intitulat "Tărâniștii la Paris" din spectacolul de revistă "Cioc, Cioc, Cioc", lansat în 1928 la teatrul Cărbăuș, în care, alături de colegul său Sandi Giugaru - Huși (Alexandru Giugaru), satiriza vizita unei delegații a Partidului Național Țărănesc, de guvernământ, în Franța și impresia șocantă pe care "orașul luminilor" le-o făcuse demnitarilor români veniți dintr-o țară preponderent rurală și slab dezvoltată, în încheierea unei strofe ce evoca ironic cazarea lor la hotelul "Palace", concluziona: "Însă lucrul care-mi place / Este, verică, / Totul merge la Palace / Cu ileftricită..."¹⁵

În fine, în privința transportului în comun, locuitorii cartierului Bellu se vedeau nedreptățiți de situația creată prin anu-

larea liniilor de autobuz 3 și 7 care duceau, pe baza unui bilet de corespondență¹⁶ de 6 lei, până în centru, de unde cu același bilet găseau legătură cu autobuzele care îi duceau în oricare altă parte a orașului. La momentul în care își exprimau nemulțumirea printr-un memoriu adresat primarului general și Societății Comunale de Tramvaie București, cartierul mai dispunea de o singură linie navetă – 53 – care ducea până la Cimitirul Bellu, unde călătorii făceau transbordarea în tramvaiele 12 sau 20, urmând a merge în alte zone ale Capitalei. Din punct de vedere al comodității transportului, aglomerația și înghesuiala, atât la urcarea cât și la coborârea din tramvaie și autobuze, veneau să completeze neplăcut așteptarea uneori prelungită în ploaie sau viscol. La rândul său prețul de 6 lei cu care, odinioară, cum am arătat, se putea ajunge în orice alt capăt al Capitalei, acum se mărise cu 4 sau 5 lei, cât era costul unui alt bilet de tramvai sau autobuz. Și în privința mijloacelor de transport, alte cartiere mai îndepărtate sau comune suburbane dispuneau de o situație mai bună. În câteva cereri adresate Primăriei și Societății de Tramvaie, ținându-se cont de importanța cartierului Spitalului Central de Boli Nevoase din capătul șoselei Olteniței și cartierului Bumbăcari, aflat în comuna Șerban Vodă, din capătul șoselei Giurgiului, se cerea S.T.B. prelungirea pe ambele șosele a celor două linii de tramvai ce ajungeau dinspre centru până la Bellu, respectiv 38 și 42, și reintroducerea biletului de corespondență. În cazul șoselei Olteniței, se arăta că, pe lângă Spitalul Central, linia respectivă urma să deservească și alte obiective importante ca: Cimitirul Militar, Cimitirul Catolic, terenul sportiv "Marele Voievod Mihai" (de lângă Piața Piscului, azi stația metrou Brâncoveanu), Închisoarea Văcărești, postul de telegrafie fără fir de pe șoseaua Olteniței (clădire existentă și astăzi, în zona Piața Sudului) și cartierul Apărătorii Patriei, toate lipsite de legături corespunzătoare cu orașul. În sprijinul susținerii rentabilității prelungirii acestei linii, comitetul reușise să strângă 1800 de semnături. În cele din urmă, după îndelungi insistențe, aceste doleanțe au fost îndeplinite, așa că în 1940, pe lângă tramvaiele 12 și 20 care veneau din oraș până la Bellu, pe șoseaua Giurgiului mergea până la Progresul tramvaiul 17, iar pe șoseaua Olteniței, până dincolo de Mandravela, la Spitalul Central, autobuzul 53, ambele beneficiind de bilete de corespondență.

Casă veche în București

Târziu, prin anii '50, chiar '60 s-a ajuns la electrificarea totală a cartierului Bellu, la pavarea și canalizarea străzilor, dar marea majoritate a locuințelor au fost mereu lipsite de apă curentă și de o formă de încălzire centralizată.

Dacă starea edilitară a cartierului și a Bucureștilor în general era una foarte proastă atunci, în prima jumătate a secolului al XX-lea, nici astăzi, cu toată "sistemizarea" lui Ceaușescu și promisiunile electorale ale edililor aleși în ultimii unsprezece ani, nu s-ar putea spune că arătăm a capitală europeană. Mai cu seamă periferiile. Și același lucru se întâmplă în orașele de provincie și, mai puțin, la țară. Noi se pare că mereu am fost și suntem și acum cu

vreun secol în urma Europei – hai să-i zicem – civilizate. Normal și ideal pentru noi ca națiune ar fi fost modernizarea condițiilor de viață sub toate aspectele, în paralel cu păstrarea specificului și identității naționale, cu conservarea tradițiilor și zestrei etno-culturale. Dar, din păcate, procesul este invers. În privința progresului tehnico-științific, a confortului edilitar și a condițiilor de viață suntem tot în coada listei, în timp ce pe plan cultural, spiritual, ne-am depersonalizat aproape total, în unele direcții occidentalizându-ne, în altele asiaticându-ne, desnaționalizându-ne și descreștinându-ne în conținutul ființei noastre. Din păcate, la noi a dispărut țăranul. Mă refer la țăranul autentic, caracteristic. Ori, dacă chiar mai există astfel de țărani, ei mor pe zi ce trece, fiind octogenari sau nonagenari. La marginea orașelor, la fel, nici măcar spiritualitatea, moravurile, principiile de viață ale și așa prea pestriței comunități sociale din mahalalele de altădată (și ea prezentând, atunci, simptomele unor distorsiuni în planul spiritual-cultural, urmare a influenței mediului urban, ceea ce o rupe de societatea țărănească autentică) nu mai există, dispărând fără urmă, în timp ce, în noile cvartale de blocuri înghesuite și cu un neplăcut aspect exterior, de nefinisaj și de lucru realizat în grabă, la normă, vizând cantitatea iar nu calitatea – opere ale sistematizării lui Ceaușescu – (inseși aceste aspecte formale având o influență nefastă asupra structurii psihologice și sufletești ale colectivității și ale individului în particular), viețuiește o societate alcătuită din indivizi originari de la sate, strămutați aici, în orașe, în timpul industrializării artificiale stimulate în perioada comunistă, și care astăzi nu se poate spune că sunt nici țărani, dar nici orașeni, prezentând adesea forme grave de degradare a condiției umane – efect datorat, probabil, în cea mai mare parte, lipsei componentei creștine, necesare unei educații corespunzătoare pentru o societate sănătoasă atât în plan moral cât și biologic. În rest, o populație lipsită de identitate etno-culturală, de specificitate, care trăiește într-un soi de mahalale supraetajate, cu aspect arhitectonic nord-coreean, și cu o pseudo-spiritualitate de sorginte preponderent afro-asiatică.

Note:

- (1) Idem (1), [vezi nr. 3/2001 al revistei].
- (2) De la Petre Dobrescu (1916 – 1997), născut în 1916 în cătunul Bellu, pe strada Colorian, bunicul autorului.
- (3) Idem (1).
- (4) Idem (1).
- (5) Idem (1).
- (6) "Steaua" era semnul electoral al Partidului Poporului condus de mareșalul Alexandru Averescu, iar "Crucea" era semnul Partidului Național-Creștin, condus de A. C. Cuza și Octavian Goga.
- (7) De la Marica (Marga) Marinescu, născută în 1925 în comuna Zamfira, jud. Prahova, venită în 1940 în București, în comuna Șerban Vodă.
- (8) Idem (1).
- (9) Din arhiva familiei Opreș.
- (10) Idem (1).
- (11) Idem (9).
- (12) Idem (9).
- (13) Idem (9).
- (14) Idem (9).
- (15) Disc patefon "Columbia" (H 1767) D 15743 "Țărăniștii la Paris" (Revista "Cioc, Cioc, Cioc", muzica: N. Kircolescu, versuri: Laver), cântat de C. Tănase și Giurgaru Sandi – Huși (Made in England).
- (16) Biletele de corespondență erau o formă a S.T.B. de a facilita cetățenilor, inclusiv din punct de vedere financiar, deplasarea prin oraș și mai ales transbordarea dintr-un vehicul într-altul. Astfel, spre exemplu, din fața Spitalului Central de pe șoseaua Berceni, cu un astfel de bilet de corespondență, călătorul parcurgea cu autobuzul distanța până în centru, sub Dealul Mitropoliei, unde, în baza aceluiași bilet, el urca în unul din multe tramvaie și autobuze cu diferite destinații către alte părți ale Bucureștilor.

(Din lucrarea în manuscris *Povestea unui colț de București*.
Pagini din trecutul cartierului Șerban Vodă – Bellu)

Reproduceri din volumul *Memorabile...*, grafică de
Alexandru Olian, Editura Anima, 1996

Vechi zidiri bucureștene

Hanurile orașului (II)

Ana Maria ORĂȘANU

*"Hanurile din București sunt vrednice
de cunoscut mai îndeaproape".*

(Timotei Cipariu și George Barițiu, călători
prin Țara Românească în 1836)

Hanul lui Manuc și Hanul cu tei sunt cele două edificii care păstrează și transmit viitorimii imaginea lor fascinantă de vechi cetăți ale comerțului bucureștean. Între ziduri bătrâne dăinuie un univers aparte. Lume, forfotă, ambient și farmec de vremuri apuse. Prăvălii cochete, ascunse după obloane meșteșugit ferecate. Mici localuri îmbiind cu preparate tradiționale. O atmosferă pitorească în care evocarea istorică își află suport. Căci hanurile au fost o lume. Mai ales cele mari, domnești și negustorești, au fost o lume bine definită. A feluritelor mărfuri venite de departe. De la Viena, Lipsca sau Istanbul, din orașele transilvănene sau din îndepărtatul Orient. De două ori pe an, la târgul de primăvară și la cel de toamnă, bucureștenii așteptau cu nerăbdare răd-vanele încărcate, aducătoare de tot ce își doreau. Negustorii străini, "toptangii", umpleau atunci depozitele cu mărfuri. De la ei cumpărau "parali-

carii", negustorii locului care vindeau în prăvălii după nevoile cumpărătorilor. Documentele atestă că oferta era îndestulătoare încât satisfăcea orice nevoie până la următorul târg.

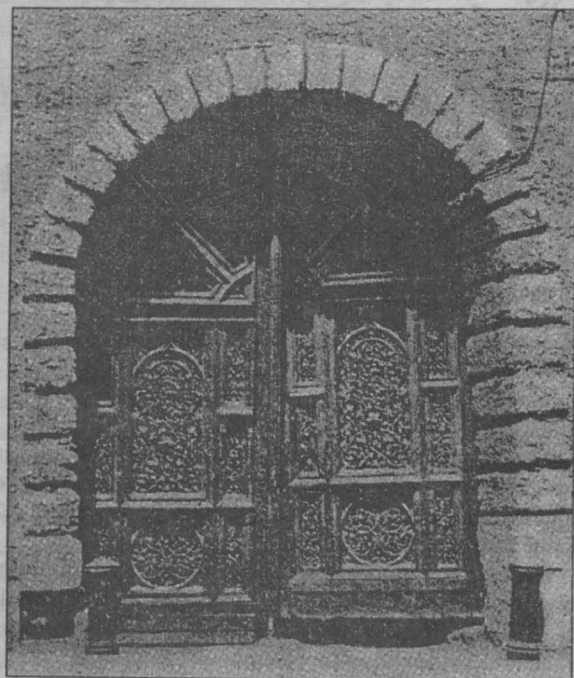
Hanurile au avut lumea lor. Ctitori, ziditori, cei care le-au folosit. Voievozi, egumeni, mari boieri și mari negustori, mulți dintre ei personaje de istorie și legendă care au investit străduință, muncă și fonduri considerabile. Au dat orașului zidiri trainice, iar comunității, acces la cele mai noi și prețioase mărfuri ale vremii.

Amintim, de exemplu, că la **Hanul Șerban Vodă** a funcționat în secolul al XVIII-lea prima "spițerie" din București înființată de armeanul Hagi Chiriac Arbut. În 1859, Mihail Dimitriu deschidea o librărie cu diferite cărți și, mai ales, "manuale pentru toate categoriile de elevi".

La **Hanul lui Manuc**, alături de alte prăvălii, Constantin Stefanidi deschidea la mijlocul secolu-

Em. Mirzaian (Manuc Bei), după o gravură din 1811
semnată Fr. Lanphin Gölnoworth

Poarta Hanului Gabroveni

Hanul Manuc (Hotel Dacia), vedere dinspre str. Halelor, 1930

lui XIX, "biroul de tradus acte din toate limbile". Dintre curiozitățile de acolo, menționăm că în anul 1864 se vindeau și "papagali aduși din Hamburgia care imitează și repetă aceleași vorbe cum pronunță omul, în mai multe limbi".

De la **Hanul Sf. Gheorghe**, numit pe atunci și "Hanul toptangiilor", s-a ridicat cel mai vestit negustor român. Tudor Hagi Tudorache (Theodoraky) era fecior de țăran din Curtea de Argeș. A început ca băiat de prăvălie și s-a afirmat ca personalitate de seamă a negoțului, recunoscut în țară și străinătate. Ca el, Vasile Dancovici din Ploiești, Petcu Cavaful, Ion Stanciu, Ilie Zamfirescu sunt câțiva români cu o biografie asemănătoare. Au prosperat și au contribuit la dezvoltarea comerțului bucureștean.

Hanurile aveau ziduri trainice, spații numeroase, unele de mari dimensiuni. Nu odată în momente de restriște pentru oraș, localnicii și-au găsit adăpost în aceste incinte. Nu odată acolo s-au adăpostit școlile și alte instituții bucureștene. În 1831, Colegiul Sf. Savă s-a instalat la Șerban Vodă pe timpul reparării propriului local. Tot acolo, funcționa în 1842 pensionul Caliva și Căminul pentru fete sărace înființat de Elena Știrbei. Încăperile de la Manuc au fost închiriate încă din 1812 pentru un pension de băieți, iar după Războiul de Independență din anii 1877 – 1878, s-a deschis sala de teatru Dacia. În curte se amenajase o cafenea cu toate cele trebuincioase și o grădină cu fântână.

Pe Podul Mogoșoaiei unde astăzi se află hotelul Continental, era renumit **Hanul Bossel**, căci din 1850 funcționa cu o sală de teatru și bal, de 330 de locuri și 22 loji. Acolo a debutat Matei Millo și alți înaintași ai teatrului românesc.

Cele mai multe hanuri, mari și renumite

Hanul Bossel (clădirea din față) pe Podul Mogoșoaiei, la 1854

odinioară, au dispărut. De la unele au rămas bisericile. Lăcașuri ce sporesc mândria orașului vechi, ca Stavropoleos, Zlătari și Sf. Gheorghe Nou au fost în vremurile de început locul de rugăciune al comunităților din hanurile ce le înconjurau.

Dramatic este însă că și în prezent, sub ochii noștri, printre alte monumente istorice ce dispar, sunt și câteva hanuri. Sunt știute și recunoscute ca valori patrimoniale. Și totuși, victime ale ignoranței, ori strâmbei înțelegeri a rosturilor istoriei și mărturiilor sale.

Hanul Gabroveni de pe strada Lipscani era frecventat în vremurile bune de negustori din sudul Dunării. Identic arhitectural Hanului cu tei, el dăinuie în stare de ruină, nefolosit de circa 20 de ani. Timpul și oamenii l-au erodat fără milă. Este aproape amintire, ca și eleganta poartă din lemn sculptat cu care își întâmpina oaspeții.

Hanul Solacolu de pe Calea Moșilor păstrează în memoria zidurilor importante date despre viața și activitatea emigranților bulgari sta-torniciți în București pe la mijlocul secolului al XIX-lea, îndeosebi Liuben Karavelov și Hristo Botev. În prezent, agonizează. Părăsit, devastat, adăpost pentru vagabonzi, borfași și aurolaci. Prin contrast cu această stare, trecătorul remarcă splendidă placă memorială, montată pe fațadă.

În apropiere, **Hanul polonez** își menține încă cu greu verticalitatea zidurilor.

Așadar, asistăm încă la adevărate drame ale istoriei Bucureștilor. În urmă cu 11 ani, un singur nume personaliza distrugerea fanatică a trecutului românesc.

Nu știm ce se poate spune despre prezent, când onorabile personalități, edili, miniștri, specialiști au obligația morală și administrativă să protejeze trecutul istoric al capitalei.

Istoria cărții

Ornamentele legăturilor de cărți vechi românești din secolele XVII – XVIII, păstrate în fondul Teleki-Bolyai al Bibliotecii Județene Mureș

ZSIGMOND Irma

De cînd există cartea, cei care au iubit-o, au avut o deosebită grijă pentru aspectul ei. Artă legăturii este totdeauna în strînsă legătură cu celelalte ramuri ale artelor, reflectă stilul epocii respective, tradițiile autohtone. De asemenea, ne oferă informații despre posesori, despre circulația cărții.

În această lucrare am încercat prezentarea ornamentelor de pe scoarțele cărților vechi românești din secolele XVII – XVIII, prezentarea diferitelor tehnici de ornamentare precum și a stilurilor. O altă preocupare o constituie căutarea elementelor asemănătoare din diferitele legături.

Lucrarea Liviei Bacîru asupra istoriei legăturii de cărți românești ne oferă informații valoroase în această privință. Primele legături au fost făcute la mănăstiri – legături monastice – iar în secolul al XVII-lea acest meșteșug apare în afara mănăstirilor. Legătura cărților păstrate în Biblioteca Teleki-Bolyai provine din această epocă. O caracteristică comună în ornamentarea legăturilor studiate de noi este că aceasta aparține unei epoci în care nu se mai făcea deosebire între stilurile ornamentale ale legăturilor din Muntenia – sistemul geometric – și din Moldova – sistemul floral-vegetal. Începe să se afirme ornamentația de tip occidental, ca un efect al curenților Renașterii și Barocului, pătrunse în țara noastră în vremea domniei lui Șerban Cantacuzino. Elementele vechi se interferează cu cele noi: elementele din Orient, respectiv de la arabi și persani, Renașterea și Barocul apusean se interferează cu vechile tradiții românești. Meșterii români au realizat din acest complex de influențe compoziții echilibrate, folosind și elementele din arta populară românească. Elementele ornamenticii chenarelor le întîlnim des și în sculpturile de piatră și de lemn. Întrucît materialul examinat de noi poartă și influența Renașterii, ne oprim și asupra acestei ornamenticii. Renașterea a împrumutat multe motive, chiar și compoziția cîmpului copertei din Orient. Ornamentica cîmpului legăturii, în cele mai multe cazuri, e centrală, realizată prin medalioane romboide cu patru sau șase arcuiri, curburi negative sau pozitive, diferite variațiuni. Variații de romb cu patru arcuiri au fost folosite în Italia încă din Trecento. În aceste medalioane au fost imprimate diferite ornamente, embleme sau monograme. La legăturile

românești, acest ornament a fost folosit pe legătura cărților bisericești, începînd din timpul Mavrocordaților, și în cadrul rombic au fost imprimate scene biblice. În cele patru colțuri ale cîmpului central, pe legăturile din perioada Renașterii se repetă o parte din ornamentele centrale, tot de influență orientală, existente și pe legături din Egipt. La cîteva legături de carte românească bisericească, mai ales ale *Evangheliilor*, se imprimă chipurile celor patru evangheliști. Chenarele arată o evoluție de la ornamente geometrice spre cele florale stilizate, folosind de multe ori arabescuri. La început, motivele erau foarte dense, cu timpul au fost distanțate, vrejurile și frunzele devenind mai lungi, florile mai puțin stilizate, ajungînd mai tîrziu la aspect natural. În privința legăturii de carte românească, Barocul se reflectă în stilul brîncovenesc. Scoarța e bogat ilustrată, ornamentată cu evantaie în cerc, semi sau sfert de cerc.

Încercăm prezentarea acestei evoluții a ornamenticii pe baza materialului studiat. Din fondul de carte veche românească al colecției noastre, am ales cîteva volume care reprezintă diferite particularități de legătură. Prezentarea ornamentelor nu o pot face după locul de apariție a cărții, fiindcă unele cărți au fost relegate, sau numai ulterior legate (se vindeau și “dezlegate”), iar inscripțiile din cărțile studiate nu dau informații asupra legătorului iar ornamentele aplicate de legători din cele trei țări românești nu arătau particularități specifice teritoriale.

Legăturile cărților religioase trebuiau să respecte anumite canoane, totuși spiritul creativ al legătorilor români a produs o varietate cu multă fantezie.

Scoarțele, care nu aveau pe mijlocul cîmpului central rombul cu scenă biblică, permiteau o ornamentare mai liberă. Legătura care îmbracă opera lui Varlaam, *Carte românească de învățătură*, Iași, 1643, mărturisește fantezia decorativă a legătorului, care a avut unelte multe și variate. Prima copertă are chenar compus din cinci elemente. Pe margine se află o linie simplă, trasă cu filete, lîngă aceasta o linie cu ornamente geometrice, întîlnită pe modelele de ornamente descrise de Livia Bacîru. Urmează chenarul cel mai bogat ilustrat, făcut cu o ruletă de 5,5x1,5 cm (lungimea înseamnă intervalul dintre repetarea modelelor). Este

un șir de ornamente florale nestilizate, compuse din flori de mac, garoafe, frunze și vreji – plante din flora autohtonă. Urmează chenare mai simple, din vreji și cu o linie ondulată. Cîmpul central are mărimea de 24x12 cm. La cele patru colțuri se află câte un leu sau sfînx cu aripi. Centrul copertei este ocupat de o cruce realizată din vreji (repetarea motivelor din chenar), și în ea, la mijloc, scena Răstignirii. Pe cele patru colțuri interioare ale crucii sînt flori de rodie stilizate. Pe marginea spațiului central sînt câte trei vulturi (pe ambele părți), elemente de inspirație heraldică. Spațiul este umplut cu cerculețe reprezentînd soarele. Coperta a doua are același chenar iar spațiul central este împărțit prin linii duble în romburi. Ornamentația aceasta, folosită de altfel și în alte țări de legătorii Renașterii, este des întîlnită la cărțile românești. În unele cazuri, cîmpul central era ornamentat cu ruleta chenarului, tras de mai multe ori în linii verticale. Ornamentele de pe coperta discutată au fost lucrate la rece (presaj orb). Cotorul cărții are trei nervuri proeminente, între nervuri ornamente florale, flori și frunze de măceș, într-o compoziție romboidă. Cartea are urme de încuietoare.

Pravoslavnica mărturisire (Buzău, 1691) are o legătură bogat ornamentată, singura scoarță cu rozetă din colecția noastră de carte veche românească. Chenarul este alcătuit din motive geometrice și florale foarte stilizate. Sub legătura fină de piele maro, sînt foi de maculatură lipite una peste alta. Legătura *Chiriadromionului* din Alba Iulia (1699) prezintă o asemănare aproape totală cu legătura *Antologhionului* din Rîmnic (1745) iar urmele acelorași unelte de ornamentare le întîlnim și pe legătura *Molitvelnicului* din Rîmnic (1747) și *Pentacostarionului* din Blaj (1768). Întrucît și cele două tipărituri din Rîmnic au fost cumpărate de anticariatul din Tg. Mureș (recent) putem presupune că și în trecut au circulat în Transilvania, au fost legate aici, presupunere întărită și de stilul legăturii, asemănătoare cu al multor cărți compacte în Transilvania (de Ilie Jidovul din Sîncrai). *Chiriadromionul* și *Antologhionul* au un chenar compus din linii duble și motive geometrice, făcut cu o ruletă de 1x0,6 cm. Din colțuri se îndreaptă o linie de 6 cm în unghi alcătuit din triunghiuri și frunze stilizate, la capătul liniei este o floare. La mijlocul spațiului central este un romb format din motive florale iar în el sînt imprimate cruci. În jur, pe cele patru părți se află câte o pasăre. Coperta din spate are trei chenare, spațiul central este împărțit în romburi. Pe cotor, între nervuri sînt motive florale – flori de nu mă uita. Instrumentele de ornamentare folosite pe scoarțele *Molitvelnicului* din Alba Iulia (1689) coincid cu cele de pe *Triodul* din Rîmnic (1731). Sînt lucrate cu motive simple, geometrice iar ornamentarea se face prin repetarea motivelor în poziții diferite. Chenarul a fost făcut fără ruletă, cu schimbarea a două fiare.

Pe legături care au în centrul cîmpului, într-un

medalion, o scenă biblică, împodobirea colțarelor și ale chenarelor dă posibilitatea unei ornamentații bogate și variate. Aceste legături au fost lucrate cu fiare calde și sînt aurite. Chenarul *Bibliei* din Blaj (1795) e compus din motive geometrice, puncte în formă de lanț și cu un chenar floral nestilizat. Singura legătură din cele studiate, care este ornamentată cu motive în formă de scoici, este coperta *Molitvelnicului* din Rîmnic (1793), în chenar lucrat fără ruletă, cu fiare mici. Tot cu această metodă a fost făcut chenarul *Mineiului lunii septembrie* din Buzău (1698). Motivele foarte stilizate sînt dense, ca pe legăturile de la începutul Renașterii. La colțare apare floarea de argințică, frecventă la legături vechi românești. Este prezent și trifoiul.

Legătorul cărților care aveau pe colțurile copertei imaginea celor patru evangheliști, numai în formarea chenarelor putea să-și prezinte originalitatea și fantezia, de aceea chenarele acestor cărți sînt deosebit de bogate. Cea mai frumoasă legătură din colecția noastră de carte veche românească o are *Pentacostarionul* din Rîmnic (1743). Este o legătură de piele maro, pe scoarță de lemn, cu încuietoare metalice, cu patru nervuri proeminente. Este bogat aurită. Are chenar dublu, primul compus din două șiruri de motive florale, paralel, primul lucrat la rece, celălalt aurit. Ornamentele vegetale nu sînt stilizate. Primul conține flori de mac, garoafe cu cinci petale, frunze, vreji. Mărimea ruletei: 8x1 cm. Celălalt are ca ornament lalele, flori de mac, măcieș. Chenarul următor este simplu, geometric (45/1 la modelele prezentate de L. Bacîru). Spațiul dintre cele două chenare este bogat ornamentat cu cerculețe și flori nestilizate iar pe cele patru părți evantaie (semicerc) din 5 pene de păun, în 3 din ele desenate flori. Motivul aparține stilului brîncovenesc. În cele două medalioane centrale, respectiv pe legătura din față și din spate, sînt diferite scene, iar pe partea de jos (în medalion) se află data de 1736 (?), iar în medalionul din spate monograme: B.P. Și legătura *Bibliei* din București (1688) are chenare bogat ornamentate cu struguri și frunze de viță de vie, flori de mac, rodie, garoafe cu cinci petale. Mărimea ruletei este de 11,5x1,5 cm. Lîngă acest chenar se află unul mai simplu, din motive geometrice și vegetale foarte stilizate. Legătura din spate este la fel. *Biblia* din anul 1787 avea și ea această legătură și era în proprietatea Mănăstirii Cozia. Acest chenar apare încă și pe scoarțele *Evangheliei* din București (1760), din care avem două exemplare cu legături diferite.

Prezentarea cîtorva legături din bogata noastră colecție de carte veche românească mărturisește fantezia și gustul legătorilor români de pe vremuri, făurirea stilului specific românesc. Ornamentele florale sînt inspirate din flora autohtonă. Au folosit la chenare motive din arta populară. Închei această scurtă prezentare prin cuvintele lui Nicolae Iorga: "Pe toate le-am adoptat într-o sinteză care ne aparține și care este lucrul de căpătenie în dezvoltarea simțului de frumos și a realizărilor frumosului la noi".

Autografe contemporane

Alexandru BALACI – 85

Dante Alighieri
primul poet al timpurilor noi

Patrzeci de ani dedicați studiului operei și vieții lui Dante Alighieri, acela care sintetizează viața și gândirea oamenilor veacului de mijloc și preanunță zorile iradiante ale Renașterii, au stat sub semnul voinței de a demonstra cititorului modern că și astăzi opera poetului italian se prezintă în toată monumentalitatea ei de creație a frumuseții eterne, iar autorul ei rămâne unul dintre cele mai extraordinare exemplare pe care le-a produs umanitatea în istoria sa milenară. Extraordinar prin grandoarea sentimentelor și gândirii, prin arta înaltă a poeziei și rigurozitatea precisă a științei, prin inteligența speculativă cu care a spart porțile închise ale ignoranței și a împins omenirea însetată de cunoaștere simbolizată de neliniștitul Ulise, dincolo de coloanele lui Hercule, care însemnau *nec plus ultra*, în sfera cunoștințelor contemporane. Viața-i tragică și agitată perpetuu demonstrează grandoarea personalității dantești, a omului care nu a fost înfrânt niciodată de destinul advers. Iubirea sa ideală, pasiunile puternic umane, profunda, intensă vibrație în fața frumuseții, l-au ridicat pe Dante Alighieri, ca pe un munte înalt către ceruri, în imensitatea plană a literaturii medievale, cîmpie brăzdată doar de câteva pîraie murmurătoare și de înălțimile unor coline colorate de câteva rare flori. Comparația cu muntele solitar a cărui creastă semeată este scăldată de dubla lumină a apusului și a zorilor, a lumii care declină și a lumii care ascende, s-a impus totdeauna în cazul lui Dante Alighieri, omul și artistul, care a întreșesut, ca nici o altă personalitate artistică, firele trecutului și viitorului, fiind vocea cea mai profundă a umanității veacului de mijloc și vestitorul timpurilor moderne, ecoul sonor al contemporaneității, în care s-au topit și au fuzionat, miraculos artistic, tragedia și comedia, epicul și liricul, elogiul, imnul encomiastic, și satira invectivă, știința, și poezia, elementele sacre și cele păgîne, starea profund laică și elanurile mistice. El a spațiat cerurile ptolemaice și biblice, a azvîrlit cea mai ascuțită privire în tenebrele care mai ascundeau încă adevărul. Individualismul lui a evadat din contemplația care îl încarcera pe pămînt, în asceză și nefiresc. El a dăruit oamenilor, chiar și în starea lor de morți, viața, a tras după el, în imaginara-i călătorie de dincolo de mormînt, întreaga, vie, umanitate. El a ridicat, aidoma unui sublim arhitect, un măreț edificiu, cu nici o altă construcție literară comparabil, și a îndrăznit să judece întreaga lume după legile adevărului. Judecător într-adevăr inflexibil, a recompensat oamenii în înălțimile luminoase ale Paradisului sau i-a precipitat în prăpăstiile de gheață ori de foc ale Infernului, după normele dreptății generate în sufletul său mîndru.

Orgoliul dantesc, deloc creștin, l-a făcut, în finalul nemuritoare sale poeme, să îndrăznească să se confrunte cu divinitatea, l-a făcut martorul unor întâmplări excepționale, pentru a "îmbarca experiența", pentru a cunoaște totul și pentru a transmite omenirii adevărurile relevate. Interpretul incomparabil al evului mediu, marele poet al acestei epoci, acest prim exemplar al omului universal al Quattrocento-lui, este și aceea conștiință morală puternică, vibrînd la orice contact cu oamenii și cu întâmplările, al căror judecător obiectiv încearcă să fie totdeauna. El este, și iată astfel subliniată o altă trăsătură a modernității sale, unul dintre primii poeți care au exaltat ideea de patrie. În esență, *Divina Comedie* nu este altceva decît o mirifică poemă a iubirii infinite și a durerii de patrie. Nimeni nu și-a idolatrizat mai mult patria ingrată, dar totdeauna adorată, ca Dante Alighieri, împătimit poet exaltator al magnificelor ei frumuseți care o înscriu între minunile planetei Terra, ori al glorioasei ei istorii trecute. Nimeni nu a deplîns-o mai profund pentru nenorocirile-i prezente. După cum, de la profeți, nu s-a ridicat o voce mai gravă, nu s-a agitat un bici mai puternic pentru a o flagela, pentru a o blasfema, încercînd în felul acesta s-o smulgă din prostrația în care zăcea. Acest glas puternic de italianitate, adăugat frumuseților armonice ale poemei, a făcut din *Divina Comedie* o capodoperă națională și universală în același timp.

Bio-bibliografie

Născut la 12 iunie 1916, com.

Aurora, jud. Mehedinți. Critic și istoric literar, traducător. Studii la Liceul "Traian" (1923 – 1927) și la Colegiul Național din Craiova (1927 – 1934), în a cărui revistă "Înmuguriri" debutează (1932). Urmează Facultatea de Litere și Filosofie din București (1934 – 1938); între anii 1938 – 1941 este custode al bibliotecii de italiană. Doctorat în 1943, cu o teză despre Pascoli, publicată în anul următor, Giovanni Pascoli în neoclasicismul italian, 1944; 1941 – debut în volum cu placheta de versuri Dolores; 1946 – 1948: lector de limbă franceză la ASE București. Din 1948 conferențiar, apoi profesor la Universitatea București, șef al catedrei de limbi romanice (din 1958), ocupînd și funcții administrative (decan al Facultății de limba și literatura română, 1960 – 1962; prorector al Universității București, 1962 – 1965); 1952 – 1959: redactor-șef la Editura de Stat pentru Literatură și Artă. Membru corespondent al Academiei (1965); 1965 – 1969: vicepreședinte al Consiliului de Stat pentru Cultură și Artă; 1969 – 1973: director la Accademia di Romania din Roma. Din 1981: vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor (după ce condusesese mai mulți ani secția de traduceri a Asociației Scriitorilor din București și fusese membru al Biroului Uniunii Scriitorilor).

Membru al unor societăți și academii străine: Accademia Tiberina, Accademia Letteraria Italiana – Arcadia, Accademia Internazionale di Propaganda Culturale, Accademia del Dialogo, Société Européenne de Culture, Union Culturelle Européenne, Asociația Internațională a Criticilor și Istoricilor Literari și profesor onorific al Institutului European de Științe Umaniste din Urbino. Din 1974 – președinte al Asociației Române pentru Națiunile Unite. Din 1979 – vicepreședinte al Federației Mondiale a Organizațiilor pentru ONU.

Dante Alighieri este și însumarea unei puternice voințe care a străbătut pînă la ultimul pas drumul extraordinar de artă pe care și-l propusese. Nu s-a înclinat niciodată în fața destinului advers, austeritatea și rectitudinea lui, conștiința foarte fermă de propria-i valoare fiindu-i stelele care l-au călăuzit, așa cum îi profetizase maestrul său, Brunetto Latini, către portul gloriei. Demnitatea întregii sale vieți are o mare putere exemplificatoare. Omul Dante a știut să domine adversitățile dușmanilor, greutatea întâmplărilor și "pîinea amară" a exilului, a știut să cucerească gloria literară prin nedepășita strălucire a poeziei sale. Sensibilitatea lui profund umană erupe în cele mai aspre invective, dar este aptă să psalmodieze în cele mai dulci accente în preajma emoțiilor pe care le generează iubirea. Nici un alt scriitor poate că nu a avut o mai clară viziune despre opera sa. Și-a construit-o, cu o rară simetrie, după regulile de aur ale armoniei și geometriei de artă, de la primul pînă la ultimul vers. Liniile și culorile realității au conturat și au iluminat oamenii și faptele contemporaneității sale în cel mai realist și artistic mod al expresiei verbului. O rațiune și o inteligență într-adevăr supreme au știut să ordoneze, să coordoneze și să disciplineze toate senzațiile vizive și auditive, toate visurile și dorurile Poetului și zborul înaltei sale fantezii. Din varietatea multiformă a operei se reliefează personalitatea artistică cea mai omogenă pe care a cunoscut-o literatura italiană. Și nici nu a existat un scriitor mai personal. Deși a creat o lume care pare edificată după cele mai obiective legi ale realității, el o pătrunde cu personalitatea lui inconfundabilă, de la un cap la altul, fuzionează cu ea în creuzetul artei, fiind în același timp și autor și actor, fiind și creatorul și protagonistul capodoperei veacului de mijloc, poemă a umanității dar și poema sa, a sufletului dantesc, vast ca și marea care cuprinde în ea toate fluviile, dar pe care nici o apă nu o poate umple în nemărginirea ei.

Dante a fost totdeauna un om viu, chiar după moarte. Mai mult decît pe titanul literaturii, oamenii l-au iubit și înțeles pe Dante omul, pe Dante cetățeanul, omul aspru al înaltelor idealuri, pe exilatul pe nedrept, pe cel apt de ură și de dragoste, de cel mai înalt orgoliu, dar și de umilință. Dincolo de înalta fantezie care l-a purtat pe Dante în iradiantele ceruri, noi îl vom simți totdeauna alături pentru profunda sa umanitate. El nu este omul "în general", în afara spațiului și a timpurilor, ci cetățeanul Florenței contemporane, purtînd și în viață și în tărimurile de dincolo de lume, întreaga sa energie, întreaga dramă umană, toate pasiunile și sentimentele. În cartea sa el este un om în primul rînd, *Divina Comedie*, de la primul pînă la ultimul vers, fiind pîtrunsă de via personalitate a creatorului ei. A fost totdeauna un pasionat, un violent uneori. Emoțiile sale intense, persistente, îi înflăcărau fantazia pînă la a-i domina de multe ori gîndirea. El nu umbla niciodată cu jumătăți de măsură. Îi ura intens pe indiferenți, pe neutrali, se arunca dintr-o dată, ca într-o apă profundă, atunci cînd susținea o opinie estetică, politică sau morală. El era omul absolutei sincerități, fără de rețențe. Nu-și ascundea sub nici un vîl gîndirea, detestînd oscilarea, abdicarea de la propria personalitate.

Era un om activ, un om complet. Călărea și știa să mînuiască spada, curta pe tinerele femei florentine, era ascultat în consiliile de conducere ale orașului. Sutele și sutele de comparații din opera sa ni-l arată că știa totul despre viața și obiceiurile vremii sale – vînătoarea de mistreți, de lupi, de iepuri sau de păsări, vînatoarea cu șoimi, jocurile distractive (șahul, zarurile), dansurile caracteristice, muzica și poezia. Știa să deseneze, și simțul vederii poate să fie considerat ca cel mai ascuțit la el. Marile peisaje, vastele orizonturi, liniile dominante, reliefurile, culorile, nuanțele, jocurile mobile ale luminii și umbrelor, au fost surprinse de cea mai pătrunzătoare vedere și transmise artei cuvîntului prin cele mai desăvîrșite corespondențe. Din operele sale rezultă o cunoaștere perfectă a noțiunilor despre muzică, Dante utilizînd, cu toate nuanțele, lexicul tehnic adecvat. Miracolul polifonic al *Divinei Comedii* va fi exemplul suprem de arta armoniei verbului, a limbajului uman devenit muzică. [...]

(Din volumul *Sinteze umaniste*, Editura Eminescu, 1984)

Din 1939 colaborează la numeroase ziare și reviste: "Cadran", "Universul literar", "Studii italiene", "Ramuri", "Revista literară", "Revista Fundațiilor Regale", "Flămura", "Gazeta literară", "Analele Universității din București", "Secolul 20", "Revista de filologie romanică și germanică", "Steaua", "Studii de literatură universală", "Luceafărul", "Viața Românească" (membru în colegiul de redacție, ocupînd și funcții de conducere), "Lumea", "Săptămîna culturală", "Albina", "Contemporanul", "Teatrul", "România liberă", "Viața studentescă", "România literară", "Ateneu", "Tribuna", "Amfiteatru", "Cinema", "România pitorească" precum și la publicații din străinătate: "Le Monde", "Breve", "La Provincia", "Il Dramma" (membru în colegiul de redacție). Conduce revista "Studii de literatură universală".

Premii: 1971 – Premiul Tor Margana; 1977 – Premiul Etna – Taormina. Medaliiile orașelor Roma, Salerno, Perugia, Sulmona, Medalia de aur decernată de Accademia del Dialogo, Comandor al Ordinului Meritul Republicii Italiene, Marele Cordon al Ordinului Phönix (Grecia), 1978 – Premiul Asociației Scriitorilor din București.

Opera: Dolores, București, 1941; Giovanni Pascoli în neoclasicismul italian, București, 1944; Giosuè Carducci, București, 1947; Dante Alighieri, Divina Comedie (Infernul, Purgatoriul, Paradisul), I – III, trad. de G. Coșbuc, studiu introductiv și comentarii de -, București, 1954 – 1957; Studii italiene. I – II' (II, Noi studii italiene), București, 1958 – 1968; Storia della letteratura italiana (Duecento – Trecento), București, 1962; Storia della letteratura italiana (Cinquecento – Seicento), București, 1962; Michelangelo, în colaborare cu G. Opreșcu și D. Hăulică, București, 1964; Universitatea din București, în colaborare cu I. Ionașcu, București, 1964; Studii despre Dante, în colaborare, București, 1965; Dante Alighieri, București, 1966 (ed. II, 1969; versiune italiană, 1967; versiune engleză, New York, 1968); Francesco Petrarca, București, 1968; Niccolò Machiavelli, București, 1969; Mic dicționar italian – român, București, 1969; Mic dicționar român – italian, București, 1969; Giacomo Leopardi, București, 1972; Jurnal italian, București, 1973; Alessandro Manzoni, București, 1974; Ludovico Ariosto, București, 1974; Giovanni Boccaccio, București, 1976; Ugo Foscolo, București, 1978; Studii și note literare, București, 1979; Andrea Mantegna, album, București, 1980; Itinerare paralele, București, 1981; Torquato Tasso, București, 1982; Tiepolo, album, București, 1982; Sinteze umaniste, București, 1984; Luigi Pirandello, București, 1986; În fluxul spiritualității, București, 1987; Pictura venețiană în secolul XVIII, București, 1988; Vittorio Alfieri, București, 1989.

Traduceri: H. Jara, Lupta pentru pace, București, 1953; S. Micheli, Adevărul, București, 1955; Molière, Prețioasele ridicole, București, 1955; V. Pratolini, Metello, București, 1957; A. Manzoni, Logodnicii, București, 1961 (ed. II, 1966; ed. III, 1971; ed. IV, 1985); G. Ungaretti, Versuri, în colaborare cu M.R. Parascivescu, București, 1963 (ed. II, 1968); L. Pirandello, Șalul negru, București, 1966; G. Ungaretti, Versuri, ed. bilingvă, în colaborare cu M.R. Parascivescu, București, 1968; G. Parise, Crematoriul din Viena, București, 1973; G. Ungaretti, Cametul bătrînu-lui, București, 1981.

(Mirecea Zăciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, Dicționarul scriitorilor români, Editura Fundației Culturale Române, București, 1995)

Itinerar francophon

Comuna din Paris – 150

Un altfel de martie...

(I)

Decretele Comunei – Triumful lui Rocambole – Eșecurile lui Baudelaire –
Jurnalul lui Victor Hugo – Federația lui Courbet – Calul lui Théophile Gautier –
Un bucătar decorat – Premiul lui Rimbaud – Împărat și proletar –

Teofil BĂLAJ

Trecuseră abia nouă zile de la duminica sfârșitului de epopee când, la 21 mai 1871, uniforme Versailles-ului lui Thiers au coborât – prima oară după 18 martie – spre baricadele orașului devenite tribună populară a Comunei.

Revăd Zidul Comunarilor din cimitirul Père Lachaise într-un anotimp centenar.

A doua zi, în 22 mai 1871, porțile principale ale orașului – Passy, d'Auteuil, Saint Cloud și Sèvres – căzuseră una după alta și armatele regaliste se apropiau de Porte d'Asnières și Porte de Vanves controlând deja gările Saint Lazare și Montparnasse.

Gărzile Capitalei încearcă un ultim efort de organizare a apărării. Baricadele devin mai mult decât au fost pînă acum – mîndria cartierelor. Pentru a evita slăbirea rezistenței și demoralizarea în fața panicii, care învăluia orașul din toate părțile, generalii Comunei instituie pentru răniți o pensie anuală – care nu va mai putea fi plătită, din păcate – și decretează adoptarea de către Comună "... a tuturor copiilor născuți dintr-o căsătorie legală sau altfel, aparținînd cetățenilor morți pentru apărarea drepturilor poporului; acești copii vor primi pînă la vîrsta de optsprezece ani o pensie anuală, ca și văduvele comunarilor, de altfel".

Armatele lui Thiers cuceresc – marți 23 mai – colina Montmartre. Comunarzii mai controlează abia jumătate din oraș.

În afară de infanterie, cuprinzînd practic pe toți cetățenii capabili să lupte, celelalte corpuri ale armatei comunarilor sînt neglijabile: cavaleria se reduce în aceste zile decisive la un simplu serviciu – destul de restrîns și el – de ștafete, armata de geniu, sub ordinele inginerului civil Roselli-Mollet – nu poate construi fortificații din lipsă de materiale, serviciul de sănătate organizat de medicul Contellier se dovedește curînd insuficient iar cel de aprovizionare – condus de frații May – este obiectul unor reproșuri din ce în ce mai întemeiate.

Artileria, sub comanda severului Schoelcher, numără 1.740 de tunuri, amplasate în cartierul Champ-de-Mars, lîngă École Militaire, dar aprovizionarea acestora era dezorganizată.

Crezînd prea mult în virtuțile baricadelor și în entuziasm, conducătorii comunarzi neglijează strategia generalilor și, după eșecuri succesive în toate cartierele asediate, în seara zilei de 24 mai pierd și primăria, rezistînd cu greu abia în cîteva sectoare din cartierele muncitorești aflate de-a lungul malurilor Senei.

Ultima baricadă a ultimei străzi comunarde – strada Ramponeau – cade sîmbătă 27 mai, spre prînz. Ea era apărată în ziua și la ora aceea ultimă de un singur comunard.

Duminică 28 mai 1871 sînt executați în cimitirul Père Lachaise 147 comunarzi. Este ultima zi a Comunei.

Comuna a trăit, la Paris, 72 de zile.

... Cobor din Père Lachaise încet, către oraș.

Mă despart, într-un fel, de ploile acestui anotimp centenar – mai vechi cu o mie două sute de luni decât primăvara

Zilele în care pregăteam această primă pagină din serialul francophon *Comuna din Paris*, pe care minuatul nostru prieten și coleg Teofil Bălaj ni l-a oferit cu înțeles parcă testamentar, viața lui a trecut în ultimele pîlpăiri ale îndurărilor. Baricadele Parisului, orașul mirific al existenței sale, vor fi înțelese de acum încolo, pentru noi, ca metafore ale propriei sale vieți. Ne va însoți, lună de lună, pînă la capătul acestor popasuri evocatoare.

Comunei – căutînd pe străzile, altfel liniștite, ale metropolei, urme și nume de eroi deveniți legendă.

Le găsesc dincolo de tinerețea agresivă a Montparnasse-ului și de violența de culori a cafenelelor de la Saint-Germain-de-Prés, de vitrinele înalte de pe Faubourg Saint Honoré sau de pe rue de Rivoli.

Pe malul drept al Senei, celălalt anotimp s-a oprit în fața hotelului Lisieux, unde se găsește camera care l-a găzduit la început pe amiralul de Coligny, apoi pe frumoasa doamnă Sophie Arnould și – după ea – pe învățăceii Colegiului de Montaigu cu cel puțin doi elevi celebri: Erasmus și Rabelais.

Destul de aproape mai exista atunci și tainicul hotel cu colonade de pe rue de l'École de Médecine, unde Marat locuise în birourile redacției "L'Ami du peuple" pînă în ziua cînd o tînără regalistă normandă l-a vizitat ultima oară...

Delacroix – Libertatea călăuzind poporul

Puncte de vedere

Conștiința națională la românii din Banatul iugoslav din anul 1918 până în anul 1941

(I)

Sima PETROVICI

Răspunzând la invitația Comitetului de organizare a Conferinței Științifice Internaționale cu tema "1600 – 1918 – 1920: Istorie și Actualitate" din 17 martie 2000, am anunțat subiectul cu titlul de mai sus, care a fost primit, iar invitația confirmată de Forumul Civic Național Român, în colaborare cu atâtea instituții de mare prestigiu din București, Cluj-Napoca, Constanța, Chișinău și Cernăuți.

Invitația îmi face deosebită cinste, însă mi-a adus o teamă firească: oare voi reuși să prezint starea de fapte, obiectiv și argumentat, la nivelul academic cerut de Conferința Internațională și tema propusă? M-au năpădit apoi dilemele și emoțiile, responsabilitatea față de minoritatea națională căreia îi aparțin, dar și imperativul prezentării stării de lucruri și vieții românilor după primul război mondial și croiala – delimitarea Banatului impusă prin Tratatul internațional din 10 septembrie 1919 de la Saint Germain, încheiat între Austria și Puterile Aliate, care se referea la 17 țări și cuprinde dispoziții generale privind toate țările semnatare și dispoziții speciale privind doar unele țări. Aceste dispoziții au croit soarta românilor din Banatul iugoslav și a sârbilor din Banatul românesc și i-a nenorocit și înapoiat politic și social-cultural-artistic mai bine de o jumătate de secol, nu cum se pare din datele despre convențiile iscălite între Regatul SCS – respectiv Iugoslavia și România (abia după 1931 și 1935/36), având în vedere că ele au fost traduse în viață abia înainte de al doilea război mondial.

Abordând subiectul, mi s-au impus alte noi dileme. Fiind profesor de limbă română și limbă sârbă și jurist – licențiat, cu o experiență în câmpul muncii doar de jurist, dar cu vocație pentru literatură, mai concret: pentru critica literară, mi-am pus întrebarea ce aş spune eu în plen sau la secție despre conștiința națională la românii din Banatul iugoslav în perioada amintită (1918 – 1941), cât de extins, respectiv în ce termeni critici ori indulgenți la adresa responsabililor pentru stagnarea vieții social-politice, economice și cultural-artistice a românilor din Banatul iugoslav? Altă întrebare, tot hotărâtoare: a serie dintr-o perspectivă istorică, cu toate datele necesare, analizând toate tratativele dintre cele două țări vecine și prietene, unite până la revendicarea drepturilor naționale și eliberarea de sub cizma Austro-Ungarice, iar după reîntregirea (relativă teritorială) într-o blândă neînțelegere și răcire a relațiilor tradiționale de bună vecinătate și prietenie? Ori dintr-o perspectivă pur juridică – provenind din respectarea tuturor convențiilor de drept internațional și reciproc obligatorii pentru ambele țări în garantarea drepturilor omului și mai ales a celor specifice, în scopul menținerii identității naționale pe picior de egalitate și reciprocitate în cele două surori bănățene?

A treia abordare posibilă este analiza exteriorizării conștiinței naționale și a realizării identității naționale a românilor din Banatul iugoslav, odată cu ruperea tectonică de matcă și a reducerii în viață a obligațiilor luate (reciproc) de țările semnatare a tratatului din Franța și a celor aduse în deplin acord, văzute de alți autori și personal interpretate!

Din motive pragmatice și net umaniste, ne-am hotărât să tratăm subiectul bazându-ne pe analizele problematice minoritare făcute, în primul rând, de oamenii de știință de la noi, de scriitorii noștri, ascultând și doleanțele minoritarilor noștri, dar și ecoul celor scrise în raza balcanică, de cei ce nu și-au revendicat încă drepturile

esențiale naționale: școlarizarea și serviciul divin în limba maternă din motive binecunoscute Balcanilor, Europei, Lumii. Din lipsa de onestitate a unor state față de obligațiile juridice internaționale, dar și față de cetățenii lor minoritari, ceea ce-i tragic, neuman și de neconceput!

Ne-am decis, deci, pentru tratarea subiectului anunțat pe baza analizei scrierilor mai semnificative monografice ale autorilor noștri, explicându-le concepțiile, redându-le prin citate din opere, ca să le putem sintetiza, problematiza și aduce la concluzii noi generale din punctele noastre de vedere, bazate pe o experiență livrescă și personală de o jumătate de veac, expunându-ne fără preconcepție și menajament, părerile/concluziile finale, cu cel mai îndreptățit apel (juridic și umanist) adresat tuturor țărilor lumii, europene și mai ales balcanice: promovați nu numai drepturile civice ale omului, ci și pe cele ale minoritarilor – *bona fides* – că astfel veți avea mai puține bătăi de cap, toleranța va învinge și nu se vor mai auzi trâmbițele războiului, iar viața cultural-artistică va deveni mai bogată și mai variată, va învinge iubirea, nu ura, se va instala armonia firească a tuturor popoarelor și națiunilor majoritare și minoritare!

Fără această armonie și fără satisfacerea tuturor drepturilor cetățenilor unei țări, nici prosperarea politică și social-economică și cultural-artistică și științifică nu-i posibilă, sau nu va fi deplină.

Din tratare, citindu-se atent, fiecare își va da seama că cele spuse își au justificarea lor: nimic mai grăitor decât experiențele românilor din Banatul iugoslav înainte și după primul război mondial și cea de după al doilea război mondial când conștiința națională și identitatea națională au fost stăvilite ori liber permise și facilitate (uneori "dozat") de autoritățile de stat, așa că s-au realizat abia după anul 1941 vertiginos și impozant, ceea ce în trecut nu s-a putut nici zămisli, nicidecum înfăptui!

Conștiința națională la românii din Banatul iugoslav a fost mereu văzută ca "apa vie" din *Almanahul tuturor românilor*¹, intitulat metaforic, de când ei există pe aceste meleaguri: din timpurile străvechi cei băștinași, cu tradiție mai lungă, din timpurile de bejanie tragică, cei colonizați, prin decretul austriece, inumane și dușmane, acum două veacuri și jumătate, fiindcă au adus-o aici din Banat, Crișana și Oltenia – ca tradiție, ca obicei sfânt, ca limbă și însemn de neam și alean, ca și credință și iubire de sine, de cântec, de joc și de doină unică în lume, cu atât mai pronunțate cu cât asupritorii încercau aculturarea, deznaționalizarea totală! Conștiința s-a păstrat vie, am zis, în timpurile chezaro-crăiești, datorită învățătorilor, preoților și puținilor oameni de cultură și știință care au activat în mijlocul minorității și înainte de formarea și rotunjirea statelor independente: România și Serbia, apoi în Regatul SCS – Iugoslavia în baza învățării Școlii ardelenice și a iluministilor: C. Diaconovici-Loga și Paul Iorgovici și au menținut-o până azi. Masele românești și-au păstrat tradițiile și limba, iar puținii intelectuali care au lucrat în administratia chezaro-crăiască ori sârbească, după 1919, nu și-au rupt legătura cu poporul român, dimpotrivă, au susținut conștiința vie despre identitatea lor română, luptând vehement pentru drepturile lor – la învățământul primar și secundar în limba maternă, la manifestarea tuturor tradițiilor românești și la serviciul divin în limba maternă – română. Deci, pentru toate drepturile civice ale omului, inclusiv cele specifice naționale.

În *Literatura română din Voivodina – Panorama unui sferi*

de veac (1946 – 1970)², distinsul scriitor, lingvist și savant, prof. univ. dr. Radu Flora afirmă: “Literatura voivodineană de expresie românească, să-i spunem așa, s-a născut în anul 1945, cu primele versuri ale lui Ion Păduraru (pseudonimul lui Ion Bălan), cu «Libertatea Literară» din 1946, și mai ales cu «Lumina» din 1947...”. Din *Panorama* amintită se vede că în perioada 1919 – 1941 literatura românilor din Banatul iugoslav aproape că nu a existat, că s-au publicat doar “înfrîpări timide apărute pe coloanele modestului (inclusiv expresia lingvistică, de regulă sub nivel) ziar săptămânal «Nădejdea», la Vârșet, între anii 1928 – 1944 (ori cel mult calendarele aceluiași)”. Deci, viața cultural-artistică și literară existentă s-a întrerupt până la 1928, precum și legăturile românilor din Banatul iugoslav cu cei din matca românească din România!

Starea grea economică, socială și culturală, mai cu seamă învățământul, a fost redată monografic de consăteanul și profesorul meu dr. Gligor Popi în monografia *Românii din Banatul iugoslav – în sec. XI^{III} XX³* (pagini de istorie culturală), cu date abundente. Autorul scrie: “Deși numărul locuitorilor români din Voivodina nu este în prezent mai mare (peste 50.999), ci dimpotrivă se află în descreștere evidentă” (p. VI) și, constatând că literatura despre românii din Banat este foarte săracă, subliniază țelul scrierii monografiei: “Împlinirea ideii purtate în suflute de un mare număr de intelectuali români atât din trecut cât și din prezent” (p. VI). În “Introducere” autorul scrie că Recensământul din 1971 menționa existența a aprox. 57.259 de români, cel din 1981: 47.289 români în 30 de sate, în cooperative sătești de înțajutorare țărănească (“Starea de criză”) și în orașele: Biserica Albă, Vârșet, Panciova, Zrenianin și Novi Sad (p. I) și constată că după primul război mondial naționalitatea română din regatul SCS, după delimitarea Banatului cu România, și-a menținut identitatea națională. Ea, însă, vedem, s-a topit domol, ceea ce reiese din capitolul II: “Situația economică în perioada interbelică”, situație precară, dezastruoasă pentru românii ruți și economic de la matcă, apoi administrativ social-etnic și cultural-lingvistic și religios, din capitolul III: “Problemele învățământului elementar și mediu”, care s-au ameliorat, nu și rezolvat, abia după Convenția din 1933, respectiv după 1935/36 (după 15 ani de tratative și insistențe etc.), datorită miniștrilor N. Titulescu, E. Benes și B. Ievtici, conduși de interesele Micii Antante din 1932. Acesteia i-au urmat actele despre Școlarizarea elevilor români în România, apoi formarea Asociației studenților români, din capitolul V: “Viața culturală a românilor din Banatul iugoslav”. Autorul evidențiază rolul Asociației Astra și al ziarului ei “Foaia Poporului Român”, al Asociației corurilor și fanfarelor, Asociației femeilor românce și Asociației preoților ortodocși, al Societății literare “Junimea Bănățeană” a elevilor școlilor secundare din Vârșet și al ziarelor: “Opinea”, “Convorbiri Pedagogice”, “Graiul Românesc”, “Lumina”, “Democratul”, “Biruința” și “Graiul Strămoșesc” – cu mențiunea că s-a publicat doar o carte de poezii a lui Romulus Roman – *Serile de iarnă*. Despre conștiința națională, totuși prea puțin. O concluzie, însă, s-a dat: “Având în vedere că numărul intelectualilor români era foarte mic, preoții au avut un rol însemnat în viața social-politică și culturală a românilor din Banatul iugoslav”. Concluzii generale și substanțiale relativ la subiectul nostru – nu avem. Fapt este că aproape toți intelectualii, de silă bucușori, au optat pentru România, au părăsit minoritatea și au continuat creativ activitatea lor în țara vecină, urmându-și interesele personale fără a mai fi maltratați, urmăriți, cum mărturisesc exegeții mai curajoși. De aceea, conștiința națională au menținut-o, cum au știut și putut, țărani înstăriți și economic independenți, unii avocați (ca dr. I. Jianu), învățători, preoți și medici, nedirijați de regimul nou instalat.

Același autor, în monografia *Românii din Banatul iugoslav (1918 – 1941) între cele două războaie*⁴, în “Prefață”, după ce expune scopul lucrării sale, enumeră unele studii serioase care tratează problema românilor din Banatul iugoslav, însă abia după anul 1945 (autori: Radu Flora, Miriana Maluțcov, dr. Branislav Gligorievici, Petre Rămneanu) și face primele constatări despre cauzele micșorării numărului românilor din Banatul iugoslav în

perioada cercetată: emigrarea, migrațiunile locale, emigrări în America și alte țări, redând indirect cauzele dezmembrării țesutului național românesc din Regatul SCS în capitolul I: “Situația social-economică a românilor din Banatul iugoslav în perioada interbelică”, situație precară, așa că trebuia depășită, prin Institutele de Economii și Credit și care, totuși, din 1929 a devenit și mai tragică. S-a stabilit că românii n-au avut în primii ani aceleași drepturi politice ca sârbii, că n-au căpătat pământ la reforma agrară, așa că au emigrat 367 de familii în America și în România (Dobrogea); folosirea pământurilor în zona de frontieră s-a complicat. De aceea, Adunarea Voivodinei abia în 1933 a adoptat Hotărârea: “Popoarelor nesârbe li se garantează orice drept pe care-l doresc ca minoritate pentru a-și menține și dezvolta ființa națională”. Autorul spune că: “Poziția juridică a minorității naționale din statul iugoslav burghez adeseori depindea, în mare măsură, de relațiile Iugoslaviei cu alte țări” (p. 66), ca să continue: “În primii ani după formarea statului iugoslav, raporturile interstatuale nu erau întotdeauna cordiale, chiar din cauza Banatului (obiectivitate – S.P.), având loc și unele represalii și nerespectarea drepturilor minoritare din partea ambelor state” (p. 66). Atitudinea partidelor politice în chestiunea drepturilor, maltratarea intelectualilor, preoților, sistarea unor drepturi minoritare, refugierea învățătorilor, procedura necorectă a organelor de stat, trimiterea românilor la muncă în afara Voivodinei, internarea celor 59 de intelectuali la Vârșet, toate acestea nu mai facilitau manifestările naționale ale românilor după 1919! Acestora li se mai alătură și nemulțumirea clerului bisericesc față de hotărârea statului care i-a scos din învățământ și-i obliga să poarte matricolele în limba statului, gestiunile pretorilor... Se vor stinge unele societăți culturale, din cauza acestor incorectitudini față de români, se impun și dări mai mari de stat, așa că nemulțumirile cresc și doleanțele nu se soluționează mulțumitor. De aceea s-a format Partidul Român (1932), căci din 1919 până în 1923 românii nu aveau nici un drept, nici un ziar informativ în limba română, iar România i-a uitat pe românii bănățeni din Iugoslavia! Partidul Român va lupta din răsuputeri pentru realizarea drepturilor minoritare, în primul rând în învățământ, care până în 1933 – 1936 a fost într-o stare alarmantă. El s-a ameliorat abia odată cu venirea învățătorilor și profesorilor contractuali și a luat un avânt simțitor, atât învățământul primar cât și cel secundar, după ce minoritatea a hibernat aproape două decenii din vina ambelor state!

În “Încheiere” se scrie: “În primii ani de existență a statului iugoslav minoritatea română a fost împiedicată în dezvoltarea sa nestingerită, în promovarea culturii naționale și a individualității naționale”. Deci, suprimarea elitei culturale, neaplicarea convențiilor internaționale privitoare la drepturile civice ale omului și ale celor specifice minorităților naționale au dăunat nespun românilor care s-au simțit cetățeni de mână a doua, însă fără a-și pierde conștiința națională, ceea ce se vede din revendicarea lor cu ajutorul Partidului Român. Românii au avut faze de succes întru toate cele, doar până nu s-a ajuns la dezbinările cunoscute care au dăunat intereselor majore naționale (cunoscuta divizare în tabăra de pustă și cea de codru și Actul Frățesc), astfel că numărul românilor continua să scadă și conștiința națională să se subțieze în lupta pentru cucerirea drepturilor legitime ale minorității române din Banatul iugoslav.

Profesorul dr. Ion Dejan, în monografia sa *Cercetarea continuă. Relațiile istorice sârbo-române în epoca modernă (1859 – 1878)*⁵ scrie: “Cercetând relațiile istorice sârbo-române, veac după veac, constatăm cu satisfacție că între cele două popoare au fost legături de cooperare și înțajutorare și înțelegere” (p. 8), cu “țelurile comune care urmăreau asigurarea libertății și independenței naționale” și continuă: “Între cele două războaie mondiale, România și Iugoslavia... participă împreună la Mica Înțelegere și Antanta Balcanică, marcând și în acest fel tradițiile colaborării în domeniul politicii externe”, citând apoi cuvintele semnificative ale lui N. Titulescu: “Raporturile dintre Iugoslavia și România sunt marcate de prietenia tradițională, pe care suferințele comune din timpul războiului le-au consacrat din nou, încă o dată”. Fără adumbrii,

când scopurile și interesele sale au fost identice. Situația, însă, s-a schimbat după cucerirea independenței și întregirea statelor, s-au schimbat și boierii, uitând că în Iugoslavia trăiesc și români, iar în România – sârbi față de care au obligații de etnie și limbă, de tradiție – să nu mai vorbim de sintagma “punte între cele două popoare și țări de bună vecinătate și prietenie”.

Lupta pentru revendicarea conștiinței asupra drepturilor naționale ale românilor din Iugoslavia și ale sârbilor în România continuă, ca *Cercetarea* distinsului profesor și consătean, Ion Dejan, și va fi, cred, substanțial rotunjită de conaționali și de autor în *Relațiile din 1879 până în zilele noastre*, cum s-a exprimat undeva.

Distinsul poet Slavco Almăjan în *Metagalaxia minoritară*⁶ a dezbătut destinul creativ al minoritarului – eșestic, metaforic, sistematizându-și opiniile după inspirație și impresii, cu ironie și lirism, combativ și controversat, cu o acribie bogată, punând zeci de întrebări, aducând unele date și constatări fără a da răspunsuri adecvate (directe), lăsând ca ele să reiasă din context, fie datorită ideilor oamenilor invocați în discuția teoretică, fie datorită părerilor șocante, îndreptățite ori nu, ale autorului. Cartea are două părți distincte: “Deliciosul destin minoritar” și “Atracția specificului”, cu subiecte intitulate în mod nou, original, tratate fără o evaluare critică (cu citate la subiect și obiect); el lansează întrebările: Cine suntem noi minoritarii? Care este cadrul nostru istoric? Ce vom fi mâine?

În “Prefață”, autorul scrie: “... ne interesează minoritarul român din Iugoslavia, sfera lumii sale spirituale, cu precădere aspectele literare și artistice, dimensiunea existenței...” (p. 5). Titlurile subiectelor nu-s pentru popor și neinițiați, pledoaria lui în interesul minoritarului este militantă și de esență, iar constatăriile și concluziile lui despre acesta, vrednice de considerație; le vom spieui și cita ca să ajungem la un cuvânt de încheiere explicativ și la concluziile noastre (modeste), de caracter dramatic și melancolic, în pofida luptei oamenilor de lumină, când soarele este acoperit de norii destrucției umane contemporane, în care domnește un singur dumnezeu – Banul.

Folosind experiența livrescă și personală, Slavco Almăjan ne dă profilul minoritarului cu existența duală, lingvistică și umană, între țara propriei limbi și cea natală, detestând epitele: literatura minoritară, de frontieră, deci de margine, regională, optând și luptând pentru una de vârf: “Nimic nu este mai logic să fim în literatură cu drepturi egale, pașaportul fiind opera, valoarea la scara internațională” (p. 127). “Minoritarul nostru nu este eliberat de altruism și nici de aspirații nobile” (p. 30). Totuși afirmă: “Destinul minoritarului este un destin tragic” (p. 33).

Jalnic, constatăm și noi că încă în anul 1868 a fost adoptată prima lege cu privire la minoritari, iar problema minoritarilor europeni și ai lumii n-a fost încă onest și deplin rezolvată. Este veșnica luptă a mai marelui și mai tarelui cu cei slabi și mici care trebuie privați de drepturile lor specifice, parcă ele ar dăuna esenței majorității naționale și structurii civice statale! Autorul repetă: “Destinul culturii minoritare este un destin tragic...” Noi vom accepta părerea până la limita creării condițiilor necesare minoritarilor să-și realizeze conștiința – identitatea națională, mai departe nu! Soarta dezvoltării aptitudinilor este apoi în mâinile sale, iar minoritarul este un individ mai avansat și mai complet decât majoritarul, dat fiind că știe două limbi și cunoaște două culturi și are șanse dedublate de a se exterioriza creativ în ambele culturi, alegându-și expresia lingvistică, precum Vaseo Popa, Florica Ștefan, Petru Cărdu, Ioan Flora etc., nepierzându-și conștiința națională, impunându-și-o prin forța creației și a valorii! Slavco Almăjan constată: “Sporadic, minoritatea română se prezintă ca o etnicitate ipotetică, plină de prejudecăți, tabuuri, autocenzură care, din nefericire, durează, la unele conștiințe și până azi” (p. 38). Analizând limba minoritarului, cu exemple dialectale din Toracul meu natal, îl cheamă în ajutor pe academicianul Silviu Berejan care zice că “limbile amestecate devin impracticabile la un nivel superior de cultură”, iar pe de altă parte “influențează psihicul așa-zișilor bilingvi, creându-le serioase, câteodată ireversibile, complexe de inferioritate

națională și etnică, ce au până la urmă grave repercusiuni asupra vieții lor sociale și culturale” (p. 41). Astfel, Slavco spune în concluzie: “Viața minoritarilor devine tot mai complexă” (p. 47) și “Nici o națiune nu este obsedată de adorația minoritarului odată ce este la periferia culturii”, el a trăit “unidimensional”. Totuși “minoritarul român va tinde spre urcare și afirmare și nu va renunța la ambițiile de a dura, de a se manifesta prin urmași” (p. 58). Aici, o remarcă: starea minoritară este impusă, prin legi, de majoritatea națională, prin gestiune și desconsiderație a culturii minorității, dar e și vina minoritarilor care acceptă această stare! De aceea Slavco scrie că: “Minoritatea este peste tot: în noi, în jurul nostru...” și constată, ca ceilalți autori, “Pronosticurile demografice sunt sumbre...” Ele arată că pieirea românilor din Banatul iugoslav se poate întâmpla la mijlocul secolului XXI, deoarece asimilația se produce în mod normal: căsătoriile mixte, migrările, noul stil de viață, toate schimbă felul nostru de gândire (p. 64). Reluând de la Trăilă Spăriosu cele două asimilări: etatistă și benevolă, Slavco Almăjan vorbește de asimilarea psihică și socio-etnică, cu stadiile procesului ei: aculturația, bilingvismul și relațiile interpersonale și afirmă că bilingvismul este cel mai periculos pentru identitatea națională. De aceea îl citează pe Trăilă Spăriosu care scrie: “Un rol hotărâtor va avea conștiința de sine și convingerea națională a minoritarului pentru menținerea specificului nostru național” (p. 65). Nimic, deci, fără o înaltă conștiință națională – pretutindeni, în sat, în familie, dar și în orașele în care trăiesc minoritarii; în școală, în toate contactele cu majorității, fără șovinismul interesat și dirijat al maghiarilor și albanezilor la noi, în Macedonia, Grecia și-n România, precum și-n biserică, iar toate acestea se întrețin și cultivă tot mai puțin în rândurile naționalității române din Iugoslavia, datorită virusului iugoslovenist, internaționalist și mondialist! Problema menținerii conștiinței naționale la românii din Iugoslavia este azi mai complexă și mai greu de realizat decât în trecut și nu se mai poate face numai prin cultivarea manifestărilor folclorice (obiceiuri, tradiții), ci printr-o propagare activă a interesului menținerii conștiinței naționale, dacă minoritatea dorește să rămână pe scena vieții începute de strămoșii noștri pe aceste meleaguri. Este ceea ce și Slavco Almăjan cere: trecerea pe primul plan a creației literar-artistice (și științifice – S.P.), ceea ce azi se face cu mari ambiții și foarte fructuos!

Starea nu-i așa de sumbră, o recunoaște și autorul: “Și totuși minoritarul român din Voivodina și-a păstrat nu numai datinile și marea, ci și viitorul” (p. 83). Deja în partea a II-a din *Atracția specificului*, autorul va ataca “lecțiile false de dispreț” (literatura noastră e minoritară), cu pledoaria să o ridicăm valoric cu o nouă treaptă.

Documentul Reuniunii de la Copenhaga a Conferinței pentru dimensiunea umană/CDCE, semnat la 29 iunie 1990, prevede că: “Apartenența la o minoritate națională este o problemă de opțiune individuală și nici un dezavantaj nu poate rezulta dintr-o asemenea alegere. Persoanele au dreptul de a exprima, păstra și dezvolta în deplină libertate identitatea etnică, culturală, lingvistică și religioasă, de a menține și dezvolta cultura sub toate formele sale, la adăpost de orice tentativă de asimilare contra voinței lor” (p. 84). Nenorocul este că declarația e doar o declarație, nu lege și-n practica vieții statale arată mizer, deoarece nu a impus obligații nete statelor civice și mai ales naționale să asigure aceste drepturi specifice, iar în starea de azi sancțiunile eronate impuse Iugoslaviei de ONU și CE rup funia unde-i mai slabă – la națiunile conlocuitoare: maghiară, slovacă, română, ruteană, din lipsă de mijloace financiare, cu toate că Constituția țării garantează cel mai înalt nivel de drepturi specifice tuturor (și românilor).

Dacă avem în răboi datele recensămintelor: din regatul SCS din 1921 cu 231.068 români, din 1931 cu 137.879 români și cele de după război, din 1949 cu 74.000 români, dar mai ales ultimul din 1991 cu 38.832 de români (ce colapsuri demografice-tragice?!), se pune cea mai firească întrebare: câți români își mai realizează conștiința națională și drepturile specifice? Din vina statului, din vina lor?

Slavco Almăjan va încheia filozofic discursul: "S-ar putea întâmpla ca minoritatea română să fie bolnavă de sindromul dispariției sale de pe scena istorică" (p. 94) și "Un lucru este adevărat și anume că, pentru tot ce se întâmplă cu noi, singuri suntem de vină" (p. 94).

Toate constatările/concluziile lui Slavco Almăjan, uneori inspirate și juste, alteori nefondate, le-am expus ca să le disputăm și întrezărim ori detestăm, aducând noi concluzii plauzibile. Chiar "vina" de mai sus, atribuită doar minorității, nu-i argumentată și nu corespunde adevărului. Astfel, toate statele Europei sunt scutite de orice culpă dacă minoritățile nu-și realizează integral drepturile lor umane și specifice, ceea ce-i mai mult decât o mărînimie și iresponsabilitate națională. Autorul însuși afirmă mai departe: "dorim să pătrundem mai adânc, în natura umană, considerând că acolo vom găsi răspunsurile căutate cu privire la identitatea noastră națională". Sună bine, moralizator și mobilizator. În timp ce și mai departe din sânul minoritar se duc cei de vîrf din specialitățile căutate în Apus, iar unii trec în spațiul sârbesc ca Vasco și Florica, în "lume" ca I. Miloș și-n România, ca I. Flora, datorită nu numai climatului economic, ci și celui minoritar și civic-național defavorabil aici și favorabil aiurea?! Este autovina minoritarului sau cea a statului și a Europei? Însuși autorul spune: "minoritatea îmbătrânește, migrația durează" – firesc, deoarece minoritarul trăiește sub o stea dublă și este un "non-eu", de unde și întrebarea: "Care este și care poate fi statutul persoanelor aparținând minorităților naționale și culturilor lor?" (p. 101). Autorul cere depășirea prezentării minoritarului român: vizual, ocazional și temporal, el mai este și contra discordiei minoritare și pentru promovarea culturii ei – în spații mai largi, este contra traiului fals și automarginalizant și adoptă apelul lui Adrian Marino din articolul "Pentru Europa" afirmând că: "Minoritatea noastră a devenit conștientă de demnitatea sa culturală în cadrul unui spațiu geografic plurilingvist" (p. 131), ca să încheie cu: "Am ales să vorbesc despre minoritarul care este și care ar putea să fie altceva. Există unele lucruri fără care nu putem trăi: dragostea... pledând pentru o soluție de autodefinire care se va numi identitate".

Iată că am ajuns la esență: conștiința de sine și lupta pentru realizarea ei în condițiile date, oricât ar fi de grele, sunt cheazășia realizării drepturilor umane și specifice ale românilor din Iugoslavia!

Remarcăm și noi că minoritarii noștri singuri se handicapează și marginalizează, neavând încredere în forțele proprii, trecând în mediul sârbesc din școala primară, crezând că astfel mai ușor vor învinge greutățile școlarizării (din lene și inerție speculativă?). Pentru cei înzestrați și de excepție concursul în ambele medii și limbi nu poate fi pierdut, ci câștigat cu plurivalență; datorită posederii a două limbi și culturi autohtone și a uneia internaționale!

De la sine se impun ideile prof. univ. dr. Trăilă Spăriosu din *Identitatea națională*⁷, în care se declară contra asimilării etatiste și benevole, care se realizează prin cea psihică și socioetnică, prin aculturație, plurilingvism și relațiile interpersonale. Toate pentru noi sunt egal de periculoase și decimează populația română din Iugoslavia dovedind cert: lipsa conștiinței naționale sau slăbirea ei permanentă!

Ideile lui Trăilă Spăriosu răzbesesc și din monografia *Învățământul primar românesc din Banatul iugoslav*⁸, elogiată în "Prefață" de prof. univ. dr. Marina Puia-Bădescu (p. 7), în care autorul constată: "Cadrl legislativ există, însă minoritatea noastră română nu a folosit șansele obținute" și continuă: "Clasele în limba română sunt într-o îngrijorătoare scădere, iar, dacă, la început, a scăzut numărul de elevi de clasă, asistăm, pe parcurs, la scăderea numărului de despărțăminte pentru că, în final și în definitiv, să dispară și secția cu predare în limba română" (p. 7). Autorul amintește unele satisfacții și speranțe, însă este îngrijorat de viitorul învățământului primar în limba română în secolul XXI! Destrămarea școlii românești este la orizont, un proces tacit, domol, dar sigur – din lipsă de elevi! Deci, trage semnalul de alarmă, iar conștiința națională unde se va întări, dacă nu și-n școală? Concluziile distinsului coleg sunt semnificative (p. 84): 1. Procentul

de frecvență a cursurilor în limba română – 56,91%; 2. Reducerea numărului de elevi în anul școlar 1996/97 cu 20 de elevi, deja alarmantă; 3. Rețeaua școlară existentă permite redeschiderea unor despărțăminte în limba română dacă crește numărul de elevi (trebuie împiedicată închiderea – S.P.) și dă un exemplu îmbucurător: Barite și 4. Necesitatea dezbaterii problemelor învățământului românesc la Societatea de Limba Română din PA Voivodina. Care nu va avea nici o ingerință și nici putere de gestiune. Totuși, este ultima oră pentru militarea împotriva prescripției de lege care prevede învățarea facultativă a limbii române și a istoriei poporului român în școala primară (doar câteva ore). Pledăm pentru o lege în care școala primară să fie obligatorie pentru fiecare elev român și semi-român în limba maternă, iar istoria poporului român cu fondul de ore pentru istoria poporului sârb, egalându-se astfel în drepturi, în felul acesta conștiința națională se va întregi și întări. Totodată, trebuie sistat dreptul părinților de a opta pentru școlarizarea minoritarilor – minori în limba sârbă, dacă se interpretează just toate cerințele minoritarilor și intențiile CE în soluționarea drepturilor umane și specifice, iar acestea să fie normate obligatoriu, nu declarativ.

Trăilă Spăriosu în lucrarea sa *Învățământul românesc și Convențiunea școlară*⁹, vorbind de trecut ajunge la o concluzie adecvată: "Convenția a însemnat un avânt al dezvoltării învățământului primar și secundar: la noi – crește numărul de clase și școli, de învățători, iar sosirea învățătorilor și mai apoi a profesorilor contractuali determină creșterea numărului de elevi, se amplifică și formele de viață culturală și artistică" (p. 37). Dar ce-i cu prezentul? Nici dumnealui nu face pe nimeni responsabil pentru întârzierea Convențiunii, cincisprezece ani împliniți, nici pentru starea, lamentabilă deja, a învățământului primar și secundar privită sub aspectul numeric al elevilor!

Profesorul universitar dr. Lia Magdu în lucrarea sa *Reflecții pe marginea dăinuirii noastre în acest spațiu*¹⁰, de unii neagrentă, colateral axată pe subiectul nostru, dă, de asemenea, un semn de alarmă și salută lupta deja iminentă și îndârjită pentru păstrarea identității naționale și evidențierea valorilor naționale! Toate acestea pentru că au rămas doar 38.000 de români în Banatul iugoslav, de aceea apostrofează cei șapte factori ai scăderii drastice a minorității naționale române de aici: 1. Ideologia bazată pe internaționalism; 2. Colonizarea în satele românești a unei populații de limbă sârbă; 3. Căsătoriile mixte; 4. Natalitatea mică; 5. Lipsa de contacte cu România; 6. Plecarea în străinătate și 7. Spiritul de supușenie, toleranță și resemnare al poporului român, cu pesimism și optimism reieșind din sprijinul țării de naștere (fără ostilitatea din trecut) și al României, evident azi, și apelează la "forțele proprii unite și perseverența în cunoașterea trecutului, cultivarea limbii și respectarea de sine, ca să fim respectați de popoarele cu care conviețuim aici". Autoarea a uitat să mai adauge rolul școlii, bisericii și al învățăturilor pline de toleranță în dauna intereselor proprii... Toate celelalte nu le mai comentăm – ele se vor afla în concluziile finale.

Belgrad, aprilie – mai 2000

Note:

1. *Almanahul Tutoror Românilor*: "Apa Vie" – 2000, Uniunea "Fundatia Augusta", România, 399 p.
2. Radu Flora, *Literatura Română din Voivodina – Panorama unui sfert de veac (1946 – 1971)*, "Libertatea", Panciova, 1971, 175 p.
3. Gligor Popi, *Românii din Banatul sârbesc (în secolele XVII – XXI)*, Pagini de istorie și cultură, Editurile: Libertatea, Panciova, Fundatia Culturală Română, București, 1993, 273 p.
4. Gligor Popi, *Românii din Banatul iugoslav între cele două războaie (1918 – 1941)*, Editura de Vest, Timișoara, 1996, 285 p.
5. Ion Dejan: *Cercetarea continuă – Relațiile istorice sârbo-române în epoca modernă (1859 – 1878)*, Libertatea, Novi Sad, 138 p.
6. Slavco Almăjan, *Metagalaxia minoritară – Cartea stărilor*

spectrale, Libertatea, Novi Sad, 142 p.

7. Trăilă Spăriosu, *Identitatea națională*, studiu sociopsihologic, Editurile Tibiscus, Uzdin, Asociația istoricilor bănățeni, Timișoara, 1993.

8. Trăilă Spăriosu, *Învățământul primar românesc din Banatul iugoslav în secolul XX*, Editura Libertatea, Panciova, 1997, 91 p.

9. Trăilă Spăriosu, *Învățământul românesc și Convențiunea școlară*, în "Caietele Societății de Limba română" din PA Voivodina, Novi Sad, 1996, pp. 33 – 37.

Scrisoare din... Târgu Jiu

Biblioteca Județeană "Christian Tell" Gorj

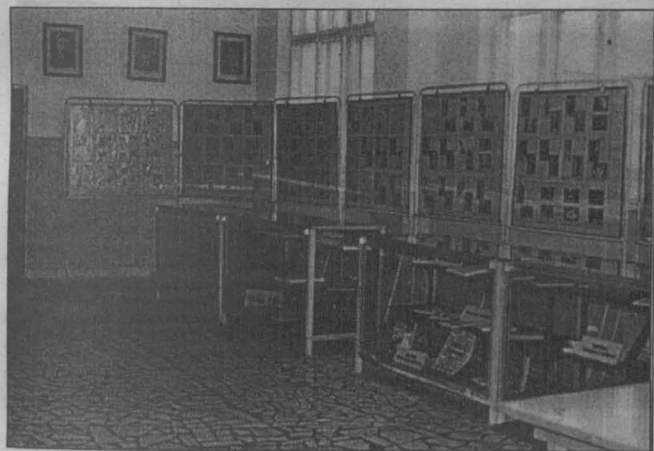
Alexandra ANDREI

Scurt istoric

Biblioteca adăpostește între zidurile sale cea mai înaltă întâlnire a spiritelor. Ofertele ei informaționale și culturale pornesc și se sprijină pe carte și tocmai de aceea credem că această instituție a fost și este dependentă de cei care recunosc virtuțile și misiunea cărții "de a pune în contact cu semenii noștri depărtați în timp și spațiu".

O atare atitudine responsabilă a constituit mobilul încheierii unor valoroase colecții particulare, adevărate nuclee ale spiritualității care, ulterior, prin gesturi de noblețe deosebită, au intrat în patrimoniul cultural național, devenind accesibile amatorilor de lectură.

Nu puține la număr sunt bibliotecile publice care au luat naștere prin donații particulare. De o astfel de binefacere culturală beneficiază și locuitorii orașului Tg.-Jiu, în 1934, când, pe baza "Donației General Tell", ia ființă "Biblioteca Publică General Tell". Chiar dacă din punct de vedere al bazei documentare biblioteca din 1934 pare o părticică infimă din cea județeană de azi, ar fi nedrept să nu recunoaștem că donația făcută orașului de la poalele Parângului de către Alexandru Christian Tell – nepotul generalului Christian Tell – reprezintă piatra de temelie a acestei instituții culturale.

Vedere din foaierea bibliotecii

Figură luminoasă a pleiadei de revoluționari pașoptiști, sprijinitor al Unirii Principatelor, Christian Tell are contribuții importante la dezvoltarea economică și culturală a orașului de pe malurile Jiului. Prietenia statornică ce l-a legat de Gheorghe Magheru, un alt mare cetățean al Gorjului, legăturile de familie au sporit atașamen-

10. Lia Magdu, *Reflecții pe marginea dăinuirii noastre în acest spațiu* în "Cuvântul românesc", Anul VIII, nr. 31, pp. 21 – 23, Novi Sad.

(Comunicare susținută la Conferința Științifică Internațională

"1600 – 1918 – 1920: Istorie și Actualitate", organizată de Forumul Civic Național Român, 12 – 13 mai 2000)

tul său față de meleagurile gorjene și de oamenii acestor locuri.

După o lungă și prodigioasă viață și luptă în slujba propășirii neamului românesc, Tell moare, lăsând posterității un nume și faptele sale de rezonanță istorică, iar orașului de pe Jiu, un fond de carte ce va constitui nucleul primei biblioteci publice orașenești.

Numeric, "Donația Tell" a cuprins inițial 3000 de volume din toate domeniile cunoașterii, conform scrisorii donatorului Alexandru Christian Tell, nepotul generalului, datată 4 octombrie 1933. Astăzi, se păstrează în colecțiile Bibliotecii Județene doar 1056 de volume, restul de 213 dispărând din mai multe cauze, unele obiective, altele ținând de subiecții care le-au gestionat și valorificat nu numai prin punerea la dispoziția beneficiarilor ci și într-un mod mai puțin cultural sau în nici un caz cultural.

O bibliotecă reflectă nemijlocit preocupările celui care a constituit-o, un mod de a fi sau un mod de a se dovedi intelectual. Format la renumita Școală a lui Gheorghe Lazăr, generalul Christian Tell a achiziționat pentru el și urmașii lui lucrări din toate domeniile. Bun cunoscător al limbii franceze, generalul cumpăra cărți tipărite în marea lor majoritate la Paris, dar și în alte capitale ori orașe europene precum: Bruxelles, Milano, Viena, Leipzig, Veneția, Roma, Lausanne. Personalitate marcantă a vieții politice românești, el s-a bucurat de amicitia unor cunoscuți oameni de litere din epocă precum Ion Heliade Rădulescu, Cezar Bolliac, Ion Ghica și de aceea în bibliotecă sa figurează o seamă de lucrări ale acestora ori scoase în tipografie pe care le conduceau.

Din documentele de arhivă reiese că oficialitățile de la Primăria orașului au primit, în afara celor 3000 de cărți, și "peste 2000 volume de la domnul Judecător Stănuțescu". Cu aceste donații s-a constituit la Tg.-Jiu, în 1934, Biblioteca Publică General Tell care s-a îmbogățit cu fondul de carte al Primăriei și alte documente de bibliotecă aparținând, conform ștampilei de proprietate, Liceului de Fete și Liceului "Tudor Vladimirescu".

Cu începere de la 1 decembrie 1934, este angajat primul bibliotecar în persoana lui Constantin Mihail Dobrovicescu, despre a cărui activitate nu cunoaștem multe lucruri.

Cercetările întreprinse de noi – poate insuficiente – nu ne-au pus în posesia unor date revelatoare cu privire la prima bibliotecă publică a orașului. Presupunem că au existat registre de inventar deoarece unul dintre bibliotecari, părăsind orașul pentru 8 luni de zile, fără să anunțe autoritățile locale, este somat, prin adresa nr. 3164/4 mai 1940, să se prezinte pentru a preda registrele inventare și "să dea relațiuni cu privire la cărțile împrumutate din biblioteca publică General Tell". Din această adresă oficială rezultă faptul că se împrumutau acasă cărți pentru lectură, încălcându-se clauza donatorului care interzicea ieșirea lucrărilor în afara sediului biblio-

tecii. Cu toate somațiile expediate de Primărie, bibliotecarul nu se prezintă și se pare că în afară de borderoul (incomplet) care cuprinde numele cititorilor ce nu restituiseră cărțile împrumutate, nu au mai fost găsite și alte documente referitoare la evidența colecțiilor. Stă mărturie în acest sens adresa nr. 9713/10 decembrie 1940, prin care se solicita mamei donatorului o notă cu cărțile donate spre a se putea reconstitui inventarul bibliotecii.

Din cele arătate mai sus se desprinde ca o primă concluzie insuficienta seriozitate ce a caracterizat activitatea primilor bibliotecari gorjeni. Dacă la aceasta adăugăm vitregiile timpului (fondul de carte a fost mutat de multe ori în tot felul de spații impropii, în custodia unor persoane fără chemare pentru actul cultural) ne explicăm, cel puțin parțial, micșorarea fondului inițial.

Și totuși, merită subliniat faptul că autoritățile administrative locale au formulat corect un prim regulament de funcționare a bibliotecii "General Tell", precizând între altele următoarele: Biblioteca va purta denumirea "Biblioteca Publică General Tell" (conform clauzei donatorului – s.n.). "Scopul bibliotecii este de a pune la îndemâna oricărui cititor cărțile și revistele necesare pentru cultivarea minții, a întreține și dezvolta gustul cititorului, înlesnind astfel înălțarea nivelului cultural local; dotarea bibliotecii, cu toate cărțile și publicațiile necesare, se va face din fondul ce-i va fi pus la dispoziție..." Urmează alte formulări ce evidențiază preocuparea autorităților față de funcționarea normală a bibliotecii. Din nefericire, nu suntem în posesia unor date concrete care să ne permită a constata cum au fost puse în operă toate aceste bune intenții, cât de substanțială era subvenția pentru achiziția de carte, dacă cineva s-a gândit la mobilier etc.

Este posibil ca, cercetând în detaliu arhiva Primăriei, să găsim aceste cifre ce ne-ar oferi o imagine asupra condiției bibliotecii ca instituție de "înălțare culturală locală".

La vremuri noi, indicații noi

Cel de-al doilea război mondial a adus cu sine pretutindeni cohorta de vitregii de care nici instituțiile nu au fost scutite. Noul regim își face simțită instalarea prin "înnoirea" concepută ca suport al propagandei cu care ne va fericii atâția ani. Martori oculari vorbesc despre "purificarea" ideologică a fondurilor de carte prin arderea la vedere a unor tomuri voluminoase, frumos legate în co-perți prețioase și cu conținuturi ce nu mai răspundeau vremurilor noi. Locul acestor cărți va fi luat de "cartea nouă" investită cu menirea de a face educație și a forma oamenii în stil nou, pentru comandamente social-politice noi.

Într-o prezentare de câteva pagini a instituției nu este spațiu pentru considerații mai aprofundate referitoare la acele vremi, mai ales că fiecare oraș, mai mare sau mai mic, a trecut prin aceleași "înnoiri".

Nu știu cu exactitate în ce spații a fost adăpostită biblioteca și nici nu ne facem iluzii cu privire la condiția ei, dar în aprilie 1950, odată cu aplicarea Decretului de Naționalizare nr. 92 din același an, Comitetul de Cultură era instalat în clădirea de pe Calea Eroilor nr. 23 unde se află astăzi sediul central al bibliotecii. Aici funcționau biblioteca raională și Casa de Cultură a orașului, în spații construite pentru alte destinații, nefuncționale deci, amenajate și adaptate mereu în anii ce au urmat. Că pentru bibliotecă nu se găsea spațiu adecvat și nici suficient, știm din alte mărturii care vorbesc cum că în curtea imobilului naționalizat era o movilă de cărți "ferite" de intemperii doar prin crusta ce o formaseră primele rânduri. Cât de tare contrastează elogiile meritate de altfel ce i s-au adus cărții nu doar de personalități străine, ci și românești, cu atitudinea concretă și criminală uneori față de documentul cel mai sigur și mai ușor de păstrat, capabil oricând să furnizeze informații despre viața comunității, a unei nații sub toate aspectele ei.

Statutul de Județeană îi aduce o nouă secție – Sala de lectură

După 1960 colecțiile bibliotecii se inventariază cu adevărat, împărțindu-se în două secții: împrumut acasă pentru adulți și secția

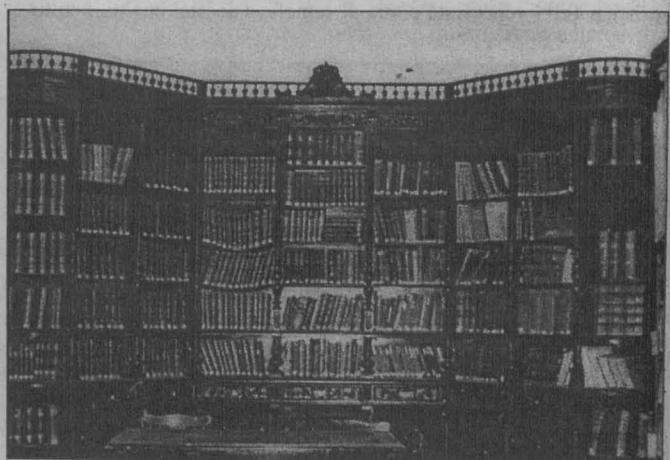
pentru copii, ambele înghesuite la parterul clădirii. Anul 1968 aduce cu el reforma administrativă, iar pentru bibliotecă, rangul de Județeană deoarece orașul Tg.-Jiu devine reședința nou înființatului județ Gorj. Doi – trei ani mai târziu, prin mutarea celorlalte două instituții (Casa de Cultură și Comitetul de Cultură) în alte spații, biblioteca se extinde la etaj și apare o nouă secție – Sala de lectură.

Ca o permanență de neînviat, mereu spațiul este insuficient, iar o parte din colecții sunt depozitate sau, mai bine spus, exilate în podul clădirii având deja viitorul "asigurat" – nu vor mai putea fi recuperate decât parțial din cauza degradării fizice.

În toți anii ce urmează crește numărul cititorilor cu "pondera", cunoscută deja, a muncitorilor, sporește numărul volumelor consultate de aceștia. Mare "aglomerație" în zona social-politicului și la achiziții și la volume împrumutate ori consultate în Sala de lectură, că doar începuse formarea omului nou, cu o conștiință pe măsura directivelor și indicațiilor luminoase care ne-au întunecat deopotrivă viitorul și speranțele.

Ca toate localitățile patriei, orașul și județul cunosc efervescența industrializării iar aici ramurile preponderente sunt cele ale "celebrei" industrii grele: minerit, ciment, cauciuc, mașini unelte și, pe lângă ele, fabrica de confecții și una de țigarete. Cartea trebuie să ajungă la locul de muncă al celor ce construiesc socialismul multilateral dezvoltat. Apar șantierele naționale în formă nouă dar sprijinite pe vechile și cunoscutele deja Bumbesti-Livezeni. Acolo, pe șantier, cartea ajunge prin bibliobuz, un autobuz amenajat în interior ca o bibliotecă și dotat, evident, cu un bibliotecar. Până s-au dumirit oamenii muncii ce ofertă aduce acesta, alergau spre el cu speranța că vor achiziționa mult doritele alimente ce lipseau pretutindeni. Apoi, odată curiozitatea potolită și instalată resemnarea, era vizitat de studenții și o parte din tinerii sosiți în regim de șantier național pentru a da patriei cât mai mult cărbune. În paralel, în fabrici și uzine apar biblioteci sindicale și biblioteci specializate cu care se colaborează, se fac schimburi de experiență etc. Biblioteca este prezentă în întreprinderi cu expuneri care, cel puțin în documente, trebuie să sune ca la carte, chiar dacă în realitate altul era conținutul.

Facem expoziții colorate, organizăm anual "Luna cărții la sate", străduindu-ne să dezmorțim viața la țară prin trezirea interesului față de lectură, de carte. Nu spun că totul este în zadar, dar investiția de timp și resurse umane este mult prea mare în raport de rezultatele obținute. Poate dacă am fi dus cu noi acele cărți și oamenii (scriitori) așteptați, altele ar fi fost ecurile. Doar cu inventivitate și inteligență puse în slujba unor idei normale le puteai salva

Fondul tradițional

de la condiția de propagandist al "valorilor" vehiculate peste tot și permanent.

În anul 1986, prin Decizia nr. 381/13 noiembrie intrăm în posesia unui alt spațiu aflat tot într-o clădire naționalizată (spre ghinionul nostru de azi), dar bine amplasată geografic, în centrul municipiului și foarte aproape de numeroase unități de învățământ

preuniversitar. Întrucât clădirea este foarte veche – fosta casă Moangă unde la 1821 este găzduit Tudor Vladimirescu, sunt necesare consolidări și reparații serioase. În final, toate au un sfârșit și aici mutăm Secția pentru copii și tineret a bibliotecii și Fondul tradițional, lucrările tipărite până prin anii '60 – '70. Fiind spațiu mare, o clădire parter plus etaj, aici vom aduce după 1989 depozitul de periodice tipărite până la revoluție și vom organiza depozitul de dublete al Secției împrumut acasă pentru adulți.

În prima variantă, a fost amenajată Sala de lectură pentru copii, dar pe parcurs aceasta a fost înghesuită la etajul clădirii. Încăperile sunt generoase dar nu și funcționale, iar de modificări nu poate fi vorba deoarece casa este monument istoric și de arhitectură. Interesantă ca exterior, clădirea pune probleme din cauza vechimii, necesitând reparații curente permanente. Nu este ceea ce ne-am dori, însă așezarea ei centrală este un atu la care nu ne permitem să renunțăm. Distanța dintre aceasta și sediul central este foarte mică și permite o comunicare rapidă sub toate aspectele.

Ca o necesitate apar și filialele de cartier, trei la număr până în 1989, iar acum două deoarece cea adăpostită în fosta Casă a tineretului nu și-a mai găsit local din cauza schimbării destinației clădirii și a chiriei prea mari.

Profesional, ne străduim să păstrăm credibilitatea instituției și un echilibru în structura colecțiilor. Așezăm, totuși, conform indicațiilor, câteva zeci de cărți la cunoscutul "Fond cu circulație specială", fără a îngrădi efectiv sau a restricționa accesul la acestea. Salariații fac cataloage, oferă informații, îndrumă lectura cititorilor, participă la acțiunile culturale prevăzute în agendă, iar în suflet, marea lor majoritate păstrează o speranță.

Ne-am bucurat efectiv când s-a creat filiala Cabinetului de partid unde funcționa bibliotecarul nostru, dar achiziția se făcea din banii partidului pentru că așa grămezile de cuvântări și alte asemenea "creații" umpleau rafturile filialei.

În aprilie 1989, se stinge din viață pictorul Iosif Keber, o adevărată personalitate locală și, prin grija președintelui de atunci al Comitetului de Cultură și Educație Socialistă, profesor doctor Ion Mocioi, clădirea în care a locuit și biblioteca personală a pictorului, de peste 6000 volume, cu precădere de artă, intră, prin testament, în patrimoniul Bibliotecii Județene. Decizia de preluare a clădirii se va da un an și jumătate mai târziu – ea are nr. 210/11 decembrie 1990, dar de fapt noi începusem repararea și amenajarea spațiului... pe banii defunctului donator. După amenajarea realizată în condiții excelente față de ce aveam, aici va funcționa biblioteca de artă care, firește, va purta numele donatorului Iosif Keber și va fi constituită din biblioteca personală a artistului plus cărțile de artă existente în colecțiile Sălii de lectură a Bibliotecii Județene.

Clădirea primită în dar este labirintică, proiectul acesteia fiind întocmit chiar de pictor, dar s-a putut amenaja în bibliotecă cu Sala de lectură dotată cu mobilier nou și de calitate, catalog, depozit și o încăpăre destinată fondului "Brâncuși" în ideea că aici vor poposi brâncușologii români și străini pentru documentare. Ca idee este interesant, însă ea ar fi trebuit susținută de achiziționarea tuturor documentelor de bibliotecă referitoare la marele sculptor și creația sa. Nu s-a întâmplat așa și nici nu se va întâmpla deoarece alocațiile bugetare sunt cuantificate de economiști, nu de artiști generoși.

La etajul clădirii este amenajată o casă memorială Keber, dacă nu cumva este prea pretențioasă formularea. Aici se păstrează obiectele personale, uneltele de lucru, șevaletul, multe schițe pentru ample lucrări de restaurare și pictură bisericească, tablouri din tinerete ale pictorului și ale fiului acestuia.

Și pentru noi ca instituție, dar mai ales pentru municipiul Tg-Jiu, apariția bibliotecii de artă este un câștig important în plan cultural. Suntem mai bogați spiritual și sperăm să devenim mai buni și mai înțelepți prin frecventarea bibliotecii. Oricum, cel puțin pentru elevii și cadrele didactice de la Liceul de Arte "Constantin Brâncuși", Biblioteca de artă este locul ideal pentru informare și studiu. Și puținii străini care ajung în sud-vestul României, brâncușologi ori simpli turiști, sunt plăcut surprinși de ceea ce găsesc

aici. Colecțiile sunt importante și valoroase, constând în tratate de istoria artei în limba română, franceză ori germană, albume ale pictorilor români și străini consacrați, literatură de referință etc. Nesperatul balon de oxigen oferit prin această donație subliniază fără efort importanța mecenatului cultural pe care îl așteptăm cu toții.

1990 – speranțe, iluzii, realități

Pășim în acest an care, pentru tot românul, a reprezentat un nou început, cu un fond de carte de 186.665 volume, gestionate și valorificate de un număr de 30 de angajați. Evenimentele ne bulversează, pe unii ne radicalizează, cel puțin pentru moment, și mai ales aduc la lumină nemulțumiri și frustrări nemărturisite. Descoperim comportamente pe care nu le intuiseam, libertăți ce vor fi folosite anapoda. Totul este într-un fel explicabil, căci așteptarea

Biblioteca de artă "Iosif Keber"

fusese atât de lungă, iar cei mai pesimiști dintre noi renunțaseră chiar și la speranță.

Luăm lucrurile în serios, suntem euforici peste măsură și investim schimbările viitoare cu valențe prea mari față de ce va urma. Redesenăm în minte scara valorilor și ne iluzionăm că biblioteca va avea un statut de invidiat, iar noi, slujitorii ei, vom părăsi pentru totdeauna subsolul clasamentelor din nomenclatorul profesiiilor practicate în această țară peste care s-a așternut democrația cu toate binefacerile ei teoretice.

În baza Decretului Lege nr. 50/4 aprilie 1990, scoatem din scripte și din circulație, păstrând-o doar în colecțiile de bază, literatura ceaușistă. Descongestionăm spațiile supraaglomerate cu atâtea exemplare dintr-un titlu consultat din când în când, știm noi din ce comandamente, achiziționăm titluri la care nici nu visam. Cu entuziasmul oricărui început, facem demersurile pentru extinderea clădirii în care se află biblioteca. Autoritățile locale se lasă convinse că avem efectiv nevoie de spațiu și prin Decizia nr. 27/9 iunie 1992 avem proiect, teren și autorizație de construcție. Noul spațiu va fi legat de cel existent prin structură și, obligatoriu, prin arhitectură deoarece ne aflăm pe Calea Eroilor, artera ce leagă între ele operele ce compun ansamblul sculptural brâncușian.

După doi ani, la sfârșitul anului 1994, clădirea este recepționată oficial, deși multe finisaje ar mai fi necesitat timp și bani. Sătui de aglomerație și înghesuială, suntem bucuroși că am realizat un edificiu cultural, chiar dacă proporțiile lui nu sunt impunătoare. Este, totuși, una din primele investiții făcute special pentru o instituție de cultură și acest considerent ne sporește încrederea în viitor.

Finalizarea construcției presupune reorganizarea colecțiilor ținând cont și de noul spațiu. Efortul fizic este estompat de satisfacția că vom avea condiții decente pentru noi și mai ales pentru beneficiarii noștri. Avem acum două Săli de lectură – una mare pentru carte – și cealaltă, mai mică, pentru presă și legislație. Pentru cea mare reușim să achiziționăm mobilier nou de care suntem relativ

mulțumiți. Cantitatea și calitatea colecțiilor de bază cresc pe măsura alocațiilor bugetare și a inspirației și capacității noastre de selectare a ofertelor care sunt tot mai diversificate. Constatăm că nu-i atât de simplu să ai libertatea de a alege, poți fi ușor contrazis, criticat. Beneficiarii noștri uzează din plin de dreptul de a solicita informații și fiecare aspiră să găsească ceea ce caută, iar dacă nu se întâmplă așa înseamnă că nu suntem profesioniști și nici nu ne îndeplinim atribuțiile. Completăm și dezvoltăm colecțiile în funcție de solicitări, dar și de cuantumul alocațiilor bugetare. Luăm în calcul, așa cum este firesc, apariția primei Universități de stat din municipiu și apoi pe cele particulare care înscriu tot mai mulți studenți la drept, inginerie, științe economice. Cumpărăm literatură de referință – dicționare și enciclopedii, fără a fi ceva spectaculos în această privință deoarece multe biblioteci surori procedează la fel.

La etajul clădirii funcționează și secția de împrumut acasă pentru adulți care beneficiază de două încăperi ce comunică între ele. Nu este un spațiu foarte generos, dar cum lângă sălile în acces liber există și două depozite cu publicații care circulă mai intens, este benefic pentru bibliotecari. Deși proiectantul nu a fost extrem de inspirat în desenarea spațiilor, există un birou încăpător pentru dezvoltarea, evidența și prelucrarea colecțiilor.

La etajul clădirii noi este amplasată și Sala cataloagelor, între cele două secții de bază ale bibliotecii – împrumut acasă pentru adulți și Sălile de lectură, astfel încât accesul tuturor beneficiarilor la sursele de informație este facilitat prin poziționare.

În foaierul bibliotecii, suficient de mare pentru destinația ce i-a fost stabilită prin proiect, beneficiarii bibliotecii pot oricând viziona expozițiile de carte, de filatelie, cartofilie și maximofilie. Aici sunt găzduite și manifestări culturale ce antrenează un public nu foarte numeros, ca de pildă lansările de carte.

Cea de-a treia secție importantă a bibliotecii – Secția pentru copii – este găzduită într-o clădire separată și are o ofertă culturală de aproximativ 47.000 de volume. Sala de lectură este înconjurată efectiv de rafturile în acces liber la raft și nu dispunem de locuri suficiente față de solicitări. Colecțiile sunt deteriorate parțial din cauza circulației intense și impun neapărat o "curățire" prin eliminarea documentelor uzate în proporție de peste 80%.

Cărți și cititori la sfârșit de mileniu

La sfârșitul anului 2000, zestrea Bibliotecii Județene "Christian Tell" (am omis să menționez că după 1990 Biblioteca Județeană a revenit la titulatura inițială, stabilită prin clauza donatorului) se cifrează la 278.530 de volume distribuite pe secțiile despre care am spus câte ceva. Cu astfel de ofertă am înscris anul trecut 15.520 de utilizatori care au consultat 300.429 volume. Frecvența medie zilnică înregistrată a fost de aproximativ 650.

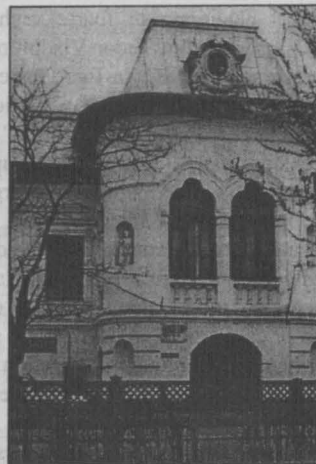
Este mult, este puțin?! Eficiența și atractivitatea unei biblioteci sunt condiționate de mai mulți parametri și trebuie judecate în funcție de aceștia. Fraza aceasta nu a fost concepută ca un paravan care să ascundă minusurile manageriale și profesionale. Pe piața colorată a ofertelor nu suntem totdeauna suficient de inspirați și de convingători. Intră în joc și gusturile și *de gustibus non disputandum*, mediatizarea a instituției din unghiuri care s-o avantajeze, credibilitatea care se câștigă și se menține prin oferte culturale de calitate. Când între orizontul de așteptare și serviciile oferite există o distanță relativ importantă, nu poți spera la un loc pe podium.

Și totuși! La un nivel de automatizare aproape de zero (anul acesta sperăm să instalăm cele patru calculatoare achiziționate la finele lui decembrie 2000 dar să și angajăm un specialist în domeniu) coroborat cu pretențiile tot mai numeroase ale tinerilor care văd în fața ochilor pagini de Internet, considerăm că nu avem motive să disperăm. În definitiv, ridicarea gradului de cultură și de civilizație al unei comunități nu se face prin forță, "timpul și munca umplu neajunsurile" (Mihai Eminescu).

Manifestări culturale

Strategii vechi și noi

Odată "curățate" colecțiile bibliotecii de publicațiile uzate

Secția pentru copii (fosta casă Moangă)

fizic și moral, fără a fi suspectați că procedăm așa din alte rațiuni, am putea îndrăzni să afirmăm că această instituție îndeplinește performanța de a se număra printre acele "lăcașuri de fantastică densitate și diversitate a gândului creator". Îmi place ideea automatizării și informatizării, cred în eficiența noului tip de bibliotecă bazată pe alte tipuri de suport informațional, dar nimic nu poate înlocui total și fără consecințe nefericite cartea. Cea mai completă informație tot în carte o poți afla, sau nu cea mai completă, ci cea mai solidă.

Pentru moment vorbim de cărți, scriitori, editori, biblioteci, iar acțiunile noastre culturale pornesc și se folosesc de carte. Lansăm cărți, desfășurăm programe și proiecte culturale în care sunt implicați creatorii și beneficiarii creației lor. Așa am procedat până acum și nu cred că drumul este greșit.

Simpozioanele, sesiunile de comunicări, dezbaterile, atelierelor de poezie, întâlnirile cu creatori și editori de carte se banalizează atunci când intervine superficialitatea și pompierismul.

În ceea ce ne privește, organizăm, de ani buni, în colaborare cu alte instituții de rang județean, un Festival Național de literatură "Tudor Arghezi" care include și un concurs de creație, un Festival Național de umor "Ion Cănaș", Atelierul de poezie "Serile la Brădiceni" totdeauna cu participarea unor personalități veritabile. Impactul asupra publicului este direct proporțional cu calitatea unităților, mediatizarea și credibilitatea instituției. Pentru partea noastră de contribuție în toate aceste proiecte ori programe am făcut eforturi să convingem că biblioteca este acel loc unde merită să te întorci.

Cât privește lansările de carte, grija față de statutul instituției s-au concretizat în sensul selectării și propunerii unor lucrări valoroase. Cert este că asemenea întâmplări s-au petrecut foarte frecvent, în prezența unui public suficient de numeros și avizat, fie în foaierul bibliotecii, fie în Sala mare de lectură.

Conștienți că recunoștința este totuși o floare rară și trebuie sădită la timp, ne omagiem creatorii născuți pe meleagurile gorjene pentru ca uitarea să nu devină o tradiție nefericită. Și cum scriitorii și publiciștii nu se bucură de onorurile pe care le-ar merita, încurajăm cât putem cultura scrisă locală, lăsând generațiilor care vor veni după noi o imagine, fie și cvasicompletă, a vieții, comunității în mijlocul căreia trăim.

La manifestările culturale de amploare suntem onorați de prezența autorităților locale și a parlamentarilor – care au astfel posibilitatea nemediată de referate și memorii de a constata că biblioteca rămâne o instituție necesară, dinamică și agreată de comunitate.

Cei 34 de angajați ai bibliotecii, departe de a fi descoperit elixirul fericirii și confruntându-se cu aceleași probleme și dificultăți ce caracterizează lumea bibliotecară, așteaptă din partea celor investiți cu putere de decizie să găsească timpul necesar dezbaterii și votării Legii Bibliotecilor într-o variantă potrivită cu misiunea nobilă ce revine acestor instituții.

Până atunci, sperăm că afirmația lui Constantin Noica, cum că "nu există fericire dincolo de cultură", să ne călăuzească pe toți deopotrivă.

Meridian biblioteconomic

Agenda EBLIDA

EBLIDA

Propuneri pentru legislația și directivele Consiliului

Telecomunicații: Conferința Parlamentului European despre protecția caracterului privat

În ziua de 10 ianuarie 2001, la Bruxelles, Cappato, membru al Parlamentului European, a organizat o conferință privind păstrarea caracterului privat. Conferința a analizat propunerile pentru elaborarea unei directive despre procesarea datelor personale și protecția caracterului privat în sectorul comunicațiilor electronice. Au mai fost discutate și alte aspecte: implementarea în statele membre a directivelor privind caracterul privat; procesarea datelor de trafic și locație; standardizarea; contextul transnațional și caracterul privat pe Internet.

Proiectul de directivă este o parte din pachetul telecom, o serie de propuneri legislative care urmăresc armonizarea actualelor reglementări în telecomunicații ale Comunității cu schimbările din sectoarele telecomunicații, media și tehnologie informațională.

Pentru protecția caracterului privat s-au propus următoarele modificări în sistemul actual: neutralitate – se va aplica la transferul de informații prin orice sistem electronic de comunicații, indiferent de tehnologia folosită; localizarea datelor – tehnologiile folosite pentru localizarea utilizatorilor trebuie înaintate pentru aprobare; directoare publice – consumatorii au dreptul să decidă dacă datele lor personale pot apărea pe directoare și sub ce formă; email nesolicitat direct din marketing (Spam) – Comisia propune o soluție "opt-in" (consumatorii aleg să primească mesajul și nu invers). Totuși, Camera Americană de Comerț consideră că o astfel de soluție ar dezavantaja firmele europene în contextul comerțului global. De exemplu, prevederile prezente, cum sunt directivele privind contractele la distanță și comerțul electronic, rezolvă deja această problemă.

Copyright: Raportul Parlamentului a fost adoptat

În 14 februarie, la 19 luni după prima citire și după discuții dificile de compromis, Parlamentul a modificat poziția comună a Consiliului privind copyright-ul, cu nouă amendamente de compromis provenite de la Comitetul Parlamentar al problemelor juridice (Raportul Boselli). Viitoarea directivă va defini drepturile de reproducere, comunicare și difuzare a lucrărilor precum și copierea în scopuri personale și va lua în considerare măsurile tehnice pentru protejarea și controlul accesului la lucrări.

Amendamentul Parlamentului vizează excepțiile și limitele la dreptul exclusiv al autorilor și deținătorilor de drepturi. Noțiunea de "copiere în scop personal" a fost restrânsă prin permiterea copiilor private care să fie făcute numai "de o persoană fizică" și nu de o instituție în interesul ei; se încearcă să se permită persoanelor particulare să realizeze copii în folos propriu, de ex. înregistrarea unui program TV pentru a fi urmărit la un moment adecvat. Alte amendamente adoptate conțin un imperativ mai puternic, anume că sursa documentului și/sau numele autorului să fie trecut pe copiile care s-au făcut. De asemenea, Parlamentul a redus timpul de transpunere a directivei în legile naționale de la doi ani la un an și jumătate, în conformitate cu Directiva e-commerce.

Există o listă de 21 excepții la articolele 2 și 3 ale directivei. Numai una din aceste excepții este obligatorie pentru statele membre, pentru a fi implementată (art. 5.1 privind copiile "tehnice"

provizorii). Statele membre trebuie să decidă singure care dintre celelalte 20 excepții doresc să le adopte în legislația națională. Implementarea directivei poate să fie reevaluată după 18 luni.

Se așteaptă o adoptare rapidă a directivei deoarece este puțin probabil ca ea să conducă la conciliere. Astfel, Parlamentul a păstrat în general echilibrul poziției comune a Consiliului. În plus, Frits Bolkestein, comisionarul pentru Piața internă, sprijină rezultatul final. În momentul când amendamentele Parlamentului vor fi acceptate de COREPER, directiva va fi adoptată în legile europene. Aceasta va fi cel mai devreme în luna aprilie 2001. Odată cu adoptarea directivei, statele membre UE se vor alinia la Tratatul WIPO Copyright (1996) și în felul acesta vor grăbi ratificarea acestui tratat internațional.

Alte informații despre copyright și dreptul de proprietate intelectuală pot fi găsite la: http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/intprop/index.htm

Accesul la documente: alte întâlniri în vederea obținerii unui compromis

Conform celor mai recente propuneri, președinția suedeză a reintrodus o regulă care va permite statelor membre să interzică prin veto publicarea documentelor pe care le-au conceput. Dacă se adoptă proiectele înaintate, documentele interne UE vor fi afișate automat pe web imediat ce sunt difuzate în statele membre. Guvernele UE aprobă ca propunerile legislative, agende și alte documente de lucru să devină disponibile pe un website accesibil publicului. Tony Bunyan de la Statewatch a avertizat că un compromis în această privință ar putea afecta discuțiile despre deschidere.

Până la 1 mai, Consiliul, Parlamentul și Comisia trebuie să elaboreze un nou cod în procedură de decizie comună. Cele trei instituții au avut poziții diferite în privința unor probleme fundamentale. De aceea, s-a hotărât să se țină o serie de trei întâlniri, în spatele ușilor închise, pentru a se obține un compromis. În plus, în 27 februarie s-a desfășurat un seminar despre noul cod de acces. Alte informații despre accesul la documente: www.statewatch.org sau www.euopen.com

eCommerce: Consiliul dezbată comunicarea Comisiei privind serviciile financiare

În 12 februarie, Comisia Europeană a prezentat Consiliul ECOFIN împreună cu comunicarea privind comerțul electronic și serviciile financiare, o problemă-cheie în dezvoltarea unei piețe europene a serviciilor financiare, care trebuie încheiată până în 2005. Directiva eCommerce este menită a asigura furnizarea gratuită a serviciilor online în interiorul Comunității. Baza directivei este țara de origine, cunoscută drept "clauza pieței interne", care va permite furnizorilor online să asigure servicii în interiorul Uniunii, pe baza normelor statelor membre unde își au sediul.

Comunicarea examinează modul în care directiva eCommerce poate interacționa cu legislația prezentă și viitoare a serviciilor financiare. Comisia propune un nou cadru politic pentru depășirea divergențelor semnificative din reglementările naționale. Cadrul propus ar acoperi trei sectoare: un program al convergenței care să privească reglementările contractuale și necontractuale;

etape planificate de încurajare a încrederii consumatorilor în mecanismele de apelare din exteriorul granițelor și plățile Internet; intensificarea cooperării în procesul de supervizare.

Comisia va realiza o analiză (revizibilă în 2003) pentru a determina ce fel de prevederi naționale ar putea fi aplicate de către statele membre în furnizarea serviciilor. Se așteaptă ca analiza să se realizeze până la sfârșitul acestui an. Alte informații despre serviciile financiare: http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/finances/index.htm

Programe – Proiecte de acțiune

Cultura 2000: apelul pentru propunerile din anul 2001

În ziua de 24 ianuarie Comisia Europeană a publicat un apel pentru aplicații privind programul **Cultura 2000**. Comisia a prezentat un raport satisfăcător al primului an al aplicării acestui program. Un număr de 219 proiecte de cooperare culturală au fost susținute financiar, în valoare de 32 milioane euro. Lista proiectelor pentru care există deja contracte este disponibilă de la Christophe Forax, tel. +32 2 295 69 64 sau la adresa: <http://europa.eu.int/comm/culture/press-rel.html>

eContent: a fost adoptat programul privind conținutul digital

Programul eContent a fost adoptat de Consiliul European în ziua de 22 decembrie 2000 pentru anii 2001 – 2004, cu un buget total de 100 milioane euro în loc de 150 milioane euro, cum s-a propus inițial de către Comisie. Această decizie a fost publicată în Buletinul oficial din 18 ianuarie 2001.

Programul eContent, dezvoltat pe baza experienței acumulate cu programele INFO 2000 și MLIS, urmărește promovarea diversității lingvistice în societatea informațională, încurajarea dezvoltării și utilizării conținutului digital european. Sunt propuse acțiuni în trei sectoare specifice: informațiile din sectorul public, tradiția lingvistică și culturală, sprijinul factorilor pieței.

Documentul final al Consiliului va fi elaborat în luna mai 2001. Alte informații despre program sunt disponibile la: <http://www.cordis.lu/econtent/home.html>

Educație: proiectul Jean Monnet 2001

Proiectul Jean Monnet urmărește înființarea catedrelor Jean Monnet, a unor cursuri și module în domeniul legislației europene, economie europeană, studii politice privind construcția europeană și istoria integrării europene. Proiectul sprijină totodată crearea centrelor de excelență Jean Monnet.

Proiectul Jean Monnet 2001 se adresează: țărilor candidate la integrarea în Uniunea Europeană; universităților din întreaga lume (proiecte-pilot); statelor membre UE prin cedarea catedrelor Jean Monnet fără subvenție.

Trei vademecum-uri prezintă condițiile pentru fiecare din cele trei categorii. Alte informații despre proiect, Vademecum 2001 și formularele de înscriere se găsesc la: http://europa.eu.int/comm/dg10/university/index_en.html

Cultură: a fost adoptat raportul Parlamentului privind patrimoniul cultural

În ziua de 16 ianuarie 2001, Parlamentul European a adoptat raportul d-lui de Veyrac, membru al Parlamentului, privind aplicarea Convenției de protecție a patrimoniului cultural și natural mondial. Raportul cheamă statele membre să încurajeze țări terțe să completeze lista cu bunurile de patrimoniu natural și cultural și să asigure asistență practică adecvată prin UNESCO. Raportul a respins amendamentul propus care cerea statelor membre să-și limiteze înregistrarea bunurilor culturale noi pe lista patrimoniului

mondial. De asemenea, Parlamentul a chemat Comisia și statele membre să examineze, în cooperare cu UNESCO și Consiliul Europei, viabilitatea unui cadru fiscal și juridic internațional în facilitarea unor forme de sponsorizare, pentru conservarea patrimoniului cultural și natural. Acest aspect s-ar putea să fie introdus în discuțiile privind armonizarea taxelor europene.

În plus, Comisia a primit recomandarea de a ajuta, în cadrul programelor existente, țările în curs de dezvoltare, care se confruntă cu probleme legate de recunoașterea, descrierea și conservarea obiectivelor culturale. Deși din totalul bugetului pentru programul Cultura 2000 s-a alocat 34% pentru patrimoniu, inclusiv patrimoniul intelectual și non-intelectual, muzee, arhive fotografice/audiovizuale și patrimoniul submarin, comisionarul Reding a subliniat faptul că, prin Comisie, există mijloace bugetare limitate pentru a întreprinde acțiuni în favoarea patrimoniului și că Tratatul nu oferă o bază legală pentru realizarea unor astfel de inițiative.

eContent: 28 de proiecte au fost alese la primul apel pentru propunerii

În urma apelului pentru propunerii publicat în 20 aprilie 2000, Comisia Europeană a ales 28 de proiecte care urmăresc stimularea dezvoltării și utilizării conținutului digital european. Cele 28 de proiecte sunt corelate cu cele trei direcții de acțiune ale programului: acces la capitalul de risc pentru Internet legat de SME-uri; exploatarea informațiilor din sectorul public și adaptarea lingvistică și culturală a produselor și serviciilor digitale. Proiectele selectate precum și alte informații privind programul eContent sunt disponibile la: <http://www.cordis.lu/econtent/home.html>

Cercetare: propunerile Comisiei pentru un nou program de cercetare și inovație

În 21 februarie, Comisia a adoptat propunerile pentru un nou program de cercetare și inovație, cu un buget de 17,5 miliarde euro – 1,2 miliarde euro pentru programul Euratom (o creștere de 17% peste bugetul curent) pentru o perioadă de patru ani (2003 – 2006). Al VI-lea program-cadru (FP6) face parte dintr-o inițiativă politică mai largă care urmărește crearea unei zone europene de cercetare. Sunt propuse 7 direcții-cheie prioritare: genom și biotehnologie; tehnologiile societății informaționale pentru consolidarea industriei europene și ajutorarea oamenilor să beneficieze de avantajele societății bazate pe cunoaștere; nanotehnologiile; materiale inteligente, noi metode de producție; aeronautică și spațiu; siguranța produselor alimentare și riscurile sănătății; dezvoltare durabilă și schimbare globală; cetățenii și modul de guvernare în societatea europeană în scopul abordării problemelor legate de dezvoltarea societății bazate pe cunoaștere în diferitele culturi din Europa.

Se adaugă acestor priorități măsuri speciale pentru SME-uri, inovații, libera deplasare a cercetătorilor și legarea în rețea a inițiativelor naționale. Măsurile includ asistență în domenii cum ar fi drepturile proprietății intelectuale, accesul la capitalul de risc și parteneriate pentru cooperare. Aceste priorități au fost alese în urma unei largi consultări publice. Propunerile vor fi înaintate Consiliului și Parlamentului (în procedură de decizie comună).

Cercetare: Parlamentul a adoptat raportul privind principiile directoare ale zonei europene de cercetare

În 15 februarie, Parlamentul a adoptat o rezoluție (raportul Plooi-van-Gorsel) privind comunicarea Comisiei despre zona de cercetare europeană. Parlamentul subliniază faptul că resursele financiare folosite pentru programul FP6 ar trebui să reflecte în viitor noile obiective și noile instrumente precum și procesul de largire. El a mai remarcat faptul că cel puțin 10% din finanțarea UE ar trebui să fie alocată cercetării legate de SME-uri (Comisia propune 15%).

Membrii Parlamentului European aprobă dezvoltarea "rețelelor de excelență" cu condiția ca ele să promoveze cooperarea dintre universități, centrele de cercetare, industrie și SME-uri și să nu se concentreze exclusiv pe proiecte de mari dimensiuni. Comisia

ar trebui să supravegheze crearea rapidă a rețelei de cercetare transeuropene de mare viteză, cu o capacitate de 100 gigabits/secundă precum și recrutarea cercetătorilor UE din știință și inginerie.

Audiovizual: a fost adoptat raportul Comisiei privind protecția minorilor

În 28 februarie, Comisia a adoptat raportul de evaluare privind protecția minorilor și demnitatea umană. Raportul vine în urma Cartei Verzi privind protecția minorilor (1996). Comisia regretă faptul că în problema introducerii codurilor de comportament, consumatorii nu au fost implicați în mod suficient. Comisionarul Reding a chemat autoritățile industriei producătoare și autoritățile publice să încurajeze elaborarea unor regulamente proprii, în combinație cu educația privind modul de utilizare media, pentru a asigura un nivel satisfăcător al protecției minorilor și tinerilor în Europa.

Recomandările din raport pledează, printre altele, pentru implementarea cadrelor naționale de auto-reglementare, înființarea asociațiilor operatorilor Internet și dezvoltarea sistemelor de rating și filtrare. Raportul de evaluare va fi luat în considerare la dezbaterile privind posibila revizuire a Directivei "Televiziune fără frontiere".

Cultură: Parlamentul a susținut propunerea privind exportul bunurilor culturale

În contextul funcționării pieței unice, Regulamentul 3911/92/CEE și Directiva 93/7/CEE caută să împacă principiul fundamental al liberei circulații a bunurilor culturale cu principiul protecției tezaurilor naționale. Regulamentul introduce controale pen-

tru prevenirea exportului de bunuri culturale la granițele Comunității. Directiva completează acest instrument preventiv prin prevederea unor mecanisme și a unui procedeu pentru restituirea tezaurilor naționale, atunci când sunt scoase ilegal de pe teritoriul unui stat membru.

În 14 februarie, Parlamentul a adoptat o propunere care urmărește introducerea a două amendamente tehnice la Anexa la Directiva 93/7/CEE anunțate în raportul de aplicare a Regulamentului 3911/92/CEE și Directiva 93/7/CEE. Propunerea așteaptă aprobarea Consiliului.

ePublishing: plenul a aprobat raportul privind noile forme de publicare

La 1 februarie, Parlamentul a adoptat o rezoluție prin care cerea Comisiei să se prezinte cu un cadru legislativ pentru publicarea electronică. Rezoluția reprezintă părerea că statele membre ar trebui să ia în considerare aplicarea unor măsuri TVA speciale pentru publicațiile descărcate de pe Internet. Aceste măsuri ar trebui să garanteze ca excepțiile de la TVA sau reducerile acordate instituțiilor de educație și cultură pentru cumpărarea publicațiilor non-electronice să includă și cumpărarea publicațiilor electronice. Se recomandă Comisiei să ia măsuri de stimulare a conținutului european creativ din domeniul publicației electronice în toate limbile europene și să dea posibilitatea lucrătorilor din industria de publicare/vânzare a cărților cu amănuntul, precum și autorilor, să beneficieze de pregătire profesională.

(Din Buletinul EBLIDA "Hot News",
ianuarie – februarie 2001)

Traducere de Ortansa ENĂȘESCU

A doua întrunire a grupului consultativ privind strategia EBLIDA

Haga, 12 ianuarie 2001

Participanți

David Fuegi, MDR Partners; Teresa Hackett, Director EBLIDA; Britt-Marie Häggström, Președinte EBLIDA; Ariane Iljon, Comisia Europeană.

A transmis scuze pentru neparticipare: Rolf Hapel, Director, Bibliotecile Municipale din Århus.

Deschidere

Britt-Marie Häggström, Președinte EBLIDA, a deschis întrunirea și i-a salutat pe membrii grupului de strategie sosiți la Haga.

Teresa Hackett a raportat faptul că a fost înființat forumul Web. Adresa Web, numele utilizatorilor și parola au fost deja puse în circulație. Documentele de lucru și mesajele au fost afișate la forum pentru o rapidă luare în considerare și pentru arhivare.

În continuare au fost aprobate ordinea de zi a întrunirii și procesul verbal al reuniunii EBLIDA din 8 noiembrie 2000.

Probleme organizaționale

Prezentarea proiectului planului strategic în fața Comitetului Executiv EBLIDA

A avut loc o discuție despre proiectul planului strategic care a avut în vedere verificarea versiunii finale a documentului, timpul și planul de lucru, metoda și durata con-

sultării cu membrii EBLIDA.

Discuția a fost orientată de trei factori principali: obținerea acordului pentru proiectul provenit de la Comitetul Executiv EBLIDA în vederea consultării cu membrii EBLIDA; obținerea implicării Comitetului Executiv și aprobarea pentru prezentarea documentului în fața Consiliului EBLIDA; asigurarea unei consultări preliminare cu membrii EBLIDA.

Pentru a încuraja obținerea unui răspuns favorabil, s-a decis să se trimită membrilor un formular de vot, alături de documentele conținând proiectul strategiei. Formularul cuprinde o casuță de bifat, dacă se acceptă documentul și un spațiu pentru comentarii.

David Fuegi, raportor, va aduce la întrunirea Comitetului Executiv un rezumat al comentariilor primite înainte de 30 martie. Munca raportorului se va încheia cu realizarea celei de-a treia versiuni care va fi prezentată la întrunirea Consiliului EBLIDA de la Bremen.

Prezentarea versiunii finale la Consiliul EBLIDA de la Bremen, 11 mai 2001

A existat o discuție despre cine ar trebui să prezinte cel mai bine analiza strategiei în fața Consiliului EBLIDA. Deoarece această analiză va fi adoptată de Comitetul Executiv, este bine ca Președintele EBLIDA să o prezinte. David Fuegi, în calitate de raportor, este pregătit să participe

la întrunirea Consiliului.

Conținutul general al documentului

Ariane Iljon a remarcat faptul că serviciile sunt menționate numai în trecere și doar în pagina finală. Acestea ar trebui extinse și ar trebui să fie mai proeminente, de exemplu ar trebui să apară în declarația de misiune.

La punctul 6. Probleme de politică: în loc de "fonduri structurale" se trece "politici de dezvoltare regională"; în loc de "politică pentru Europa Centrală și de Est" se trece "lărgirea UE".

S-a discutat totodată problema evaluării priorităților. Analiza strategiei ar trebui să definească viitoarele priorități? Dacă da, cum și unde. Ar trebui inclusă o formulare care să precizeze că este important să fie definite prioritățile. Nu este clar, în acest stadiu, dacă prioritățile ar trebui stabilite între elementele strategiei sau în cadrul elementelor. Programul de lucru anual va defini prioritățile pentru anul viitor.

Problema membrilor este foarte importantă. Strategiile sunt necesare pentru a atrage membri, dar aceștia sunt solicitați să elaboreze politici.

Declarația de misiune

Declarația de misiune ar trebui să fie mai simplă și mai viguroasă. Ariane Iljon a spus că, pentru a comunica, este nevoie de o voce la nivel european. Mai întâi ar trebui fixat contextul, adică societatea informațională, globalizarea. Apoi, de ce Europa. Avem nevoie de o singură voce pentru profesie. Trebuie să spunem de ce nu este suficient a lucra la nivel național. Aceasta este justificarea de bază pentru EBLIDA. Obiectivul este creșterea influenței organizației. De asemenea, Declarația de misiune ar trebui să menționeze serviciile care sunt oferite.

Elemente propuse: potrivit rolului-cheie al bibliotecilor și arhivelor în: educația formală și informală la toate nivelele; a face cultura și diversitatea culturală accesibile în toate formele lor și asigurarea conservării lor; asigurarea accesului la informație în toate formatele; sprijinirea dezvoltării economice și sociale la nivel de individ, asociație, comunitate; asigurarea accesului pentru toți la avantajele societății informaționale, ale EBLIDA.

Cooperarea cu alte organizații

Este important a identifica diferitele categorii de organizații: organizațiile de biblioteci la nivel european, de exemplu EIA; organizații de biblioteci la nivel internațional; filiale europene ale organizațiilor din SUA; organizații cu profil asemănător, de exemplu EFAH.

Ar trebui să se dezvolte o politică riguroasă privind tipul de organizație aleasă și motivația alegerii. Pot fi oportune diferite nivele de cooperare, de exemplu schimbul de informații, obținerea statutului de observator în conducerea organizației, acorduri formale de cooperare.

Probleme pe termen lung pentru EBLIDA

S-a convenit că analiza face parte din strategia pe termen mediu. Elementele de strategie conținute în proiect sunt

pentru o perioadă de aproximativ 5 ani. Elementele practice sunt pentru un termen mai scurt. Capitolele 3 și 4 conțin date pentru programul de lucru anual din următorii ani. Programul de lucru ar trebui să se raporteze la planul de strategie. Aceasta înseamnă că planurile strategice pe termen lung și mediu conținute în specificația-proiect au fuzionat (Strategia pentru viitorul plan-proiect. Capitolul 4 – Scop și metode).

Revizuirea strategiei organizației poate revitaliza sau poate destabiliza organizația. Trebuie să existe mai multă prudență, dacă strategia se revizuieste prea des. Pentru EBLIDA, o strategie clară este stabilizatoare deoarece oferă continuitate activității Comitetului Executiv, care este reales la fiecare doi ani, și activității directorului care este angajat cu un contract pe termen fix.

Organizațiile de arhive

La întrunirea Consiliului EBLIDA de la Madrid, din anul 2000, s-a exprimat părerea că organizațiile arhivelor trebuie să fie încurajate să devină membre EBLIDA. În planul strategic trebuie inclus un capitol despre arhive privind mai ales punctele de convergență cu domeniul biblioteconomic: politica, resursele, problemele de acces privind metadatele, accesul la informație al utilizatorilor, indiferent de sursa de informație, și conservarea. Cu toate acestea, în cele mai multe țări, bibliotecile și arhivele rămân separate la nivel operațional. Asimilarea arhivelor este un proces gradual. Pentru început, unele arhive cu rol-cheie s-ar putea asocia și ar putea să se facă auzite, ca un stimulent pentru alte arhive.

Planul de marketing

S-a convenit că nu este oportun în acest stadiu să se prezinte întregul plan de marketing, așa cum a spus inițial David Fuegi. Unele elemente ale planului ar putea fi totuși incluse în capitolul 3, la recomandări tactice. De asemenea, ar putea exista un atelier de marketing pentru Comitetul Executiv, în scopul familiarizării cu problemele de acest tip. S-a subliniat faptul că anume calitatea de membru nu ar trebui tratată ca un loc pe piață, dar că elementele strategiei de marketing s-ar putea aplica pentru urmărirea și analiza problemelor și serviciilor.

Planul de marketing trebuie să se aplice și în cazul publicațiilor, de exemplu pentru publicația EBLIDA "Information Europe": obținerea listei de difuzare pentru exemplarele care se trimit membrilor plini; înființarea unui comitet editorial virtual, de exemplu Comitetul Executiv; delegarea unei persoane pentru a face o cercetare de piață despre alte reviste europene; realizarea unui studiu de piață/ chestionar privind cititorii; organizarea unui grup focus la întrunirea Consiliului; luarea în considerare a adoptării unui titlu mai semnificativ.

(Sursă: EBLIDA)

Traducere de Oritansa ENĂȘESCU

Interpretarea trecutului, modelarea viitorului

Simpozion privind bibliotecile naționale

In zilele de 23 – 26 octombrie 2000, bibliotecari și directori de biblioteci din SUA și din întreaga lume s-au adunat pentru a discuta trecutul și viitorul bibliotecilor naționale, pe parcursul simpozionului bicentenar "Bibliotecile naționale ale lumii: interpretarea trecutului, modelarea viitorului". Participanții s-au concentrat asupra rolului special deținut de bibliotecile naționale în păstrarea și dezvoltarea culturii și tradițiilor lor intelectuale.

Dr. Billington, de la Biblioteca Congresului, Winston Tabb, bibliotecar asociat pentru serviciile biblioteconomice, John Y. Cole, directorul Centrului de Carte și bibliotecarul emerit Daniel J. Boorstin i-au salutat pe cei 150 de participanți și pe reprezentanții Bibliotecii Congresului prezenți la lucrări. Dr. Billington le-a reamintit participanților faptul că viitorul digital va afecta în mare măsură bibliotecile, mai ales bibliotecile naționale. El le-a cerut să exploreze potențialul noilor tehnologii pentru crearea unei biblioteci globale, în paralel cu conservarea, restaurarea și prețuirea colecțiilor istorice și a tradițiilor. De asemenea, a atras atenția asupra pericolelor care pot apărea în crearea unei prăpăstii între cei care au și nu au acces la tehnologiile digitale.

Dr. Boorstin a subliniat impactul pe care îl are Biblioteca Congresului asupra bibliotecilor din întreaga lume. "Biblioteca noastră națională reprezintă un exemplu pentru bibliotecile din alte țări", a spus el. Ca și dr. Billington, el a mulțumit Congresului pentru susținerea permanentă a bibliotecii.

Dl. Tabb a anunțat tema simpozionului bicentenar, "Bibliotecă, Creativitate, Libertate" prin "concentrarea asupra bibliotecilor în calitate de instrumente ale creativității și libertății, ca păstrătoare ale creativității". El a mai adăugat că acest simpozion de patru zile – cu primele două zile dedicate istoriei bibliotecilor și locului lor în societate și cultură, iar următoarele două dedicate viitorului bibliotecilor – "a fost o ocazie de a continua lunga noastră tradiție de lider internațional".

Dl. Cole, cel care a organizat și prezidat primele două zile, a spus: "Acest simpozion este deosebit deoarece combină perspectiva istorică asupra bibliotecilor naționale cu preocupările imediate și viitoare. El a fost denumit *Seminarul X de istorie a bibliotecilor* și continuă o serie de 50 de ani inițiată de istoricii bibliotecilor americane din 1961". "Este minunat faptul că Biblioteca Congresului poate să găzduiască în același timp, pentru prima dată, un seminar de istorie a bibliotecilor și un grup așa de distins de bibliotecari-istorici din toată lumea". Dl. Cole a exprimat recunoștința Bibliotecii față de Deanna Marcum, președinta Consiliului privind resursele biblioteconomice și de informare, pentru subvenția acordată în scopul sprijinirii simpozionului. De asemenea, el a precizat că Centrul de Carte a pregătit două lucrări pentru uzul participanților la simpozion: *Istoria bibliotecilor ca un domeniu de studiu: o cronologie selectivă și o introducere* și *Bibliotecile naționale ca un subiect de studiu: o cronologie selectivă și o introducere*.

În ziua de 23 octombrie, bibliotecari-istorici din toată

lumea au vorbit despre schimbările din domeniul istoriei bibliotecilor și despre cercetarea curentă din țările lor. Printre vorbitori s-au aflat: Huanwen Cheng, Universitatea Zhongshan, China; Boris Volodin, Biblioteca Națională a Rusiei, St. Petersburg; Peter Hoare, editor, *O istorie a bibliotecilor din Marea Britanie și Irlanda*; Peter Vodosek, Institutul de Biblioteconomie și Știința informării, Stuttgart, Germania; Dominique Varry, Școala Națională Superioară de Biblioteconomie și Științele informării, Franța; Keith Manley, editor, Universitatea din Londra, *Istoria Bibliotecilor*, Marea Britanie; Donald G. Davis Jr., Universitatea din Austin, Texas și editor, "Libraries & Culture"; Magnus Torstensson, Școala Suedeză de Biblioteconomie și Managementul informației; Edward A. Goedeken, Universitatea din Iowa; Phyllis Dain, istoric la Biblioteca publică din New York și Wayne A. Wiegand, Universitatea din Wisconsin; William V. Jackson, editor asociat, "World Libraries"; Peter McNally, Universitatea McGill, Montreal, Canada precum și eminenții istorici britanici în domeniul bibliotecilor, Alistair Black, Universitatea din Leeds și Paul Sturges, Universitatea din Loughborough.

"Dezvoltarea bibliotecilor naționale" a fost subiectul discutat în 24 octombrie. Au vorbit Maurice Line, editor, "Alexandria: Revista bibliotecilor naționale și internaționale și de informare" și Giuseppe Vitiello, coordonator de program, Editare Electronică, Cărți și Arhive, Consiliul Europei. Maurice Line a vorbit despre modul cum și-a schimbat opiniile despre bibliotecile naționale de la implicarea lui în activitatea bibliotecară în 1970. El a spus că de la retragerea sa de la Biblioteca Britanică, în 1988, a vizitat 40 de biblioteci naționale, lucrând pentru 15 dintre acestea în calitate de consultant. O experiență mai bogată a căpătat-o prin activitatea editorială la revista "Alexandria", din 1989 și prin elaborarea, împreună cu soția sa Joyce, a colecțiilor de articole despre bibliotecile naționale care au fost publicate în 1979, 1988 și 1995.

"Nici un alt tip de bibliotecă nu diferă așa de mult prin natură, mărime, tipurile de media deținute, mărimea achizițiilor, funcții și servicii" ca bibliotecile naționale, a spus dl. Line ca răspuns la întrebarea: "La ce slujesc bibliotecile naționale?" El a mai spus că "digitizarea este o mare speranță și o mare provocare" pentru bibliotecile naționale care doresc să facă schimb, prin colecțiile lor, la nivel național și internațional. În plus, "pentru prima dată, în prezent putem tinde spre o bibliotecă globală în care bibliotecile naționale sunt componente principale. Fie că ne place sau nu, trăim într-o lume globală la care trebuie să ne adaptăm".

În final, dl. Line a adresat participanților mai multe întrebări, pentru a reflecta asupra lor: La ce servește bibliotecile dvs. naționale? Pe cine intenționează ele să servească? Dacă biblioteca națională n-ar exista, ați inventa-o? Cum ar arăta o bibliotecă nou înființată? Cum puteți trece de la ce este ea acum, la ce ar putea fi? Cum puteți contribui la biblioteca globală?

În lucrarea sa, *Bibliotecile naționale în epoca globalizării*, Giuseppe Vitiello susține că noua misiune a bibliote-

cilor naționale va fi ca acestea să dea "vot deplin culturii produse la nivel local, care, fără ajutorul substanțial al instituțiilor culturale, ar rămâne complet necunoscută. Bibliotecile naționale ar trebui să funcționeze ca centre pentru publicațiile naționale precum și ca centre de distribuție electronică a acestor publicații, după încheierea, în prealabil, a acordurilor cu autorii și deținătorii de drepturi".

În continuare, ceilalți vorbitori au abordat subiecte specifice referitoare la dezvoltarea bibliotecilor naționale. Printre vorbitori s-au numărat: Hideshige Hara, Universitatea de Biblioteconomie și Știința informației, Tsuka, Japonia, "Bibliotecile naționale și depozitul copyright: crearea unei moșteniri pentru umanitate"; Rebecca Knuth, Universitatea din Hawaii, "Un popor, o cultură: bibliotecile și naționalismul"; Hermina G.B. Anghelescu, Universitatea de Stat Wayne, "Biblioteca Națională a României: o continuare a vechilor tradiții sau o creație comunistă?"; Jorgen Svane-Mikkelsen, Școala Regală de Biblioteconomie și Știința informării, Copenhaga, Danemarca, "Dezvoltarea istorică a sarcinilor Bibliotecii Naționale din Danemarca"; Gwynneth Evans, Biblioteca Națională, Canada, "Biblioteca Națională a Canadei"; Irene Owens, Universitatea din Austin, Texas; Mary Niles Maack, Universitatea din Los Angeles, California, "Două biblioteci naționale și zece «țări»: o scurtă istorie a fuziunii în 1999 a Bibliotecii Naționale din Africa de Sud"; Sun Beixin, Biblioteca Națională, China; Ian Willison, Universitatea din Londra; Martine Poulain, Universitatea Paris X, Franța; Kenneth E. Carpenter, Biblioteca Universității Harvard; David McKitterick, Biblioteca Colegiului Trinity, Cambridge, Anglia. La finalul sesiunii de comunicări s-a făcut o scurtă prezentare, "Dezbaterea despre bibliotecile naționale în America secolului al XIX-lea" de John Y. Cole și Nancy E. Gwinn, director al Bibliotecii Institutului Smithsonian.

Dr. Tabb a organizat și prezidat ultimele două zile ale simpozionului, sub tema "Modelarea viitorului: problemele actuale și viitoare cu care se confruntă bibliotecile naționale"; participanții au prezentat rapoarte privind activitățile digitale din țările lor.

William Y. Arms, profesor de informatică la Universitatea Cornell și consultant la Biblioteca Congresului, cu experiență în domeniul computerelor, matematică și cer-

cetare operațională, a vorbit despre "Deschiderea accesului spre bibliotecile digitale: bibliotecile din domeniul cercetării trebuie să fie costisitoare?" Răspunsul său a fost: nu.

Gail FINEBERG

Tracy ARCARO

*

Primul seminar de istorie a bibliotecilor a avut loc la Tallahassee, Florida, în 1961, fiind coordonat de Louis Shores de la Universitatea de Stat din Florida, la 14 ani după ce dl. Shores și un alt pionier al istoriei bibliotecilor, Wayne Shirley, au înființat Masa Rotundă despre istoria bibliotecilor americane (actuala Masă Rotundă despre istoria bibliotecilor) de pe lângă Asociația Bibliotecilor Americane.

În 27 iunie 1998, la Biblioteca Congresului, Centrul de Carte a găzduit un program care a marcat a 50-a aniversare a Mesei Rotunde despre istoria bibliotecilor. Comunicările prezentate în cadrul programului, editate de Andrew B. Wertheimer și Donald G. Davis Jr., au fost publicate în numărul din iarna 2000 al revistei "Libraries & Culture". Centrul de Carte a reunit aceste comunicări în volumul *Studiul istoriei bibliotecilor din America: a 50-a aniversare a Mesei rotunde despre istoria bibliotecilor* (prefață de John Y. Cole, director al Centrului de Carte, 279 p.). El mai cuprinde un index de 21 de pagini, elaborat de studenții de la secția de Biblioteconomie și Știința informației de la Universitatea de Stat Wayne din Detroit, sub coordonarea Herminei G.B. Anghelescu și cu sprijinul familiei lui Oivind M. Hovde (1911 – 1986).

Cele 16 eseuri ale volumului sunt grupate în următoarele secțiuni: "Studiul istoriei bibliotecilor în America", "O abordare critică a istoriei bibliotecilor", "Pionierii Mesei rotunde despre istoria bibliotecilor", "Noi direcții pentru istoria bibliotecilor", "Istoria bibliotecilor și domeniile înrudite", "Masa rotundă despre istoria bibliotecilor și situația cercetării istoriei bibliotecilor".

(Din Buletinul informativ al Bibliotecii Congresului SUA, decembrie 2000, februarie 2001)

Traducere de Ortansa ENĂȘESCU

Păpuși create de doamna Gabriela Stamatiade, coordonatoarea activității Teatrului de păpuși "Licurici" al Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu"

Modernitate și modernism în cartea enciclopedică pentru copii

Carmen SCOIPAN

“**C**opilul, scria G. Călinescu, *se naște curios de lume și nerăbdător de a se orienta în ea. Literatura care îi satisface această pornire îl încântă*”. Însă, deși dorința lui de cunoaștere este foarte mare, posibilitățile lui psihice de înțelegere și cuprindere a acestui univers sunt reduse.

Dacă scriitorii pentru copii vor ține cont de gradul dezvoltării lor psihice (cu tot ce înseamnă gândirea, limbajul, imaginația, emoțiile și sentimentele lor la această vârstă), de sfera de interese, trebuințe și preocupări ale micilor cititori, dar și de capacitatea lor de identificare și înțelegere a mesajului transmis, scopurile acestui tip de literatură vor fi atinse, și anume: formarea și modelarea caracterelor, deprinderea copiilor cu normele de comportare civilizată, cultivarea sentimentelor etc.

Copilul trebuie permanent îndrumat și orientat spre un evantai diversificat de cărți instructive, deoarece, în zilele noastre, el este de obicei mai receptiv la nou decât noi, cei mari, și acest fapt, la care se adaugă vârsta lui, îl ajută să înțeleagă mai repede, dar diferit schimbările apărute. Cu toate acestea, totalitatea modificărilor din societate, dar și multitudinea informațiilor îl fac mai adaptabil comparativ cu alte categorii de vârstă.

Segmentul literaturii pentru copii, care încearcă să răspundă acestei nevoi de cunoaștere, îl reprezintă literatura de informare. Această literatură apare datorită dezvoltării puternice a științei în secolul al XVII-lea și își propune să-l “informeze” pe cititorul neavizat într-o formă plăcută și accesibilă. Prima lucrare de acest gen este *Convorbiri despre pluralitatea lumilor* (a lui B. de Fontenelle, 1686). De atunci literatura de informare științifică cunoaște o largă răspândire și abordează domenii ca: astronomia, fizica, biologia, geografia, zoologia etc.

Deși cele mai multe din aceste lucrări, cuprinzând descoperirile științifice, au avut implicații asupra societății adulte, totuși nivelul de înțelegere a copiilor a determinat apariția unor cărți care să cuprindă esența descoperirilor. Pentru ei aceste cărți au un predominant caracter beletristic, cu elemente de observație științifică.

De altfel, cartea de informare științifică este o sinteză între creația științifică și cea literară. Rolul ei este să completeze instrucția științifică prin prezentarea atractivă a unor teme de actualitate, sprijinindu-se atât pe valoarea argumentelor științifice cât și pe un stil literar captivant, potrivit nivelului de înțelegere a

diferitelor vârste.

O bună lucrare de acest gen este ea însăși o operă de creație, solicitând autorului talent în transmiterea informațiilor într-o formă accesibilă și atrăgătoare. Personaje devin “noțiunile”, care capătă funcție epică în măsura în care reușesc să antreneze imaginația copiilor. Pentru sporirea atractivității se recurge și la narațiuni presărate cu elemente de senzațional sau de genul rubricii “Știați că...?” Stilul degajat, precis și, în același timp, colorat asigură accesibilitatea și receptarea mai ușoară a conținutului.

Ne-am propus în cele ce urmează să observăm în ce măsură aceste caracteristici specifice literaturii de informare se regăsesc în literatura enciclopedică pentru copii, modernă și contemporană.

Este bine de amintit că, până în 1990, între dicționarele enciclopedice editate în limba română există o singură enciclopedie pentru cei mici, *Enciclopedia practică a copiilor* (în 8 volume), îngrijită de Silvestru Patița.

Astăzi, numeroase edituri au în programul editorial astfel de dicționare pentru copii care atrag prin multitudinea și diversitatea domeniilor abordate, cum sunt, de exemplu, cele ale editurii RAO, și anume: *Istoria, Viața la țară, Popoarele, Marea, Dinozaurii, Universul, Plantele, Știința, Animalele, Corpul omenesc, Cum se face..., Cum e vremea?*, toate reunite în colecția “Prima mea enciclopedie”, adresată copiilor între 8 – 12 ani. Pentru vârste mai mari (10 – 14 ani), aria științifică pe care aceste enciclopedii o cuprind este mai vastă, iar informațiile mai numeroase și mai complexe.

Acest gen de lucrări prezintă unele avantaje, începând cu aceea că răspunde nevoii de cunoaștere a copilului prin legarea informațiilor de imagine, de reprezentarea concretă, astfel încât copilul înțelege mai repede și mai bine noțiunile esențiale. Pentru această vârstă este absolut obligatorie ilustrarea informațiilor, pentru că ea îl ajută pe copil să facă legătura între cele două: poză și conținut.

Apoi, caracterul concret-intuitiv al gândirii impune ilustrația ca auxiliar prețios în înțelegerea semnificației operei. Cantitatea de cunoștințe memorate depinde, de asemenea, de poza care reprezintă obiectul sau fenomenul prezentat sau dezvoltat. Memorarea, păstrarea și reproducerea celor văzute și citite în aceste enciclopedii sunt deosebite în raport cu informațiile luate dintr-un text fără o exemplificare vizuală. Este știut faptul că omul reține mult mai bine (aproape 30%) din ceea ce vede, cu atât mai mult un copil. Aspectul

plăcut, bogat colorat precum și faptul că textele sunt scurte atrag pe micul cititor care mai întâi se uită la imagine și apoi caută explicația în text.

Nu în ultimul rând trebuie observată și calitatea deosebită a hârtiei folosită în realizarea cărților de acest gen, a imaginilor și textelor, precum și realizarea tehnică superioară celorlalte tipuri de carte. Multitudinea și performanțele atinse de sursele de informații extinse în societatea contemporană (computer și Internet, televiziune prin satelit, reviste de specialitate) obligă editorii de carte să se ridice la nivelul standardelor internaționale. Oricum, în cazul enciclopediilor pentru copii se poate observa un profesionalism la cote înalte, deși se adresează unor vârste mai mici.

Deși cartea enciclopedică pentru copii se bucură de atâtea aprecieri pozitive, nu putem să nu observăm și unele inconveniente, începând cu aceea că informația oferită este redusă, uneori incompletă, fără detalieri suplimentare, ceea ce duce la o limitare a cunoașterii celor mici, știut fiind faptul că puțini copii caută și în alte surse informațiile necesare dezvoltării noțiunilor vizate.

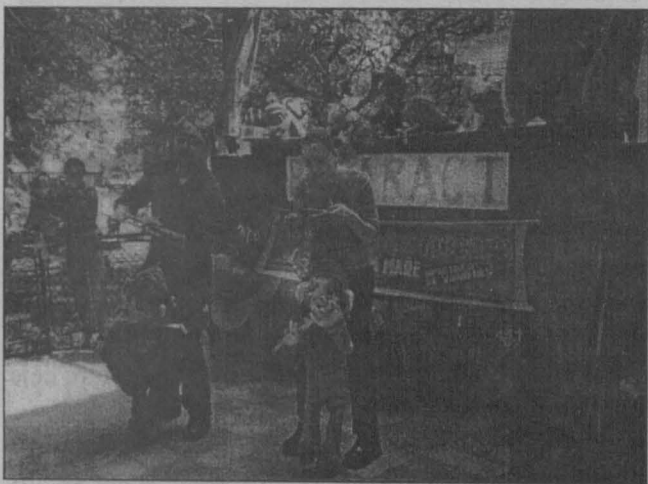
Un alt aspect pe care editorii ar trebui să-l aibă în vedere este cel referitor la nevoia de carte despre artă (pictură, arhitectură), muzică, personalități din toate domeniile științei, dar și despre monumente istorice, tot gen enciclopedie.

Costurile foarte ridicate pe care aceste cărți le au îngreșesc accesul copiilor, deoarece sunt tot mai puțini cei care-și pot permite să le cumpere. Pentru a veni totuși în ajutorul lor, biblioteca publică pune la dispoziția cititorilor săi aceste enciclopedii atât în limba română, cât și în limbi străine (franceză: *Tout l'Univers, Je découvre*; engleză: *The young children's Encyclopedia* sau germană). În general, cititorii din bibliotecile pentru copii provin din acel nivel al societății care nu dispune de mijloace materiale și, deci, copilul care vrea să-și lărgescă orizontul cunoașterii nu are altă cale decât prin biblioteca publică.

De asemenea, s-a constatat în ultimii ani că datorită modernizării și schimbării structurii programelor școlare, nevoia de informații a crescut și copiii apelează tot mai des la serviciile bibliotecii publice.

Plecând de la cele spuse până acum poate fi înțeleasă mutarea interesului de la cartea clasică de povești și basme la cartea științifică, mai elaborată, în conformitate cu evoluția societății moderne și contemporane, cu nevoile de cunoaștere ale copiilor.

Tot mai multe voci spun că informația este putere, că un om informat este un om puternic. Să oferim astfel de cărți pentru a avea generații de oameni puternici!

Din manifestările Teatrului de păpuși "Licurici"

Comemorări

Cu prilejul a 89 ani de la moartea lui I.L. Caragiale, vineri, 8 iunie 2001, în sala de festivități a Colegiului Național "I.L. Caragiale" a avut loc simpozionul cultural "I.L. Caragiale, un bucureștean de altădată..."

Prof. Adina Constantinescu, elevii Iuliana Clim, Ecaterina Trifoi și Mihaela State, de la Colegiul Național "I.L. Caragiale" au prezentat referate pe marginea vieții și operei marelui scriitor. Imaginea lui I.L. Caragiale a fost reîntregită de referatul cu tema "În București, pe urmele lui I.L. Caragiale..." ținut de Viorica Sabie de la Biblioteca Municipală "Mihail Sadoveanu".

Programul a fost încheiat de interpretarea unui fragment din piesa *Comu Leonida față cu reacțiunea...*, actori: Mihaela Tudor și Ionel Pascu, costume și decoruri: Tudor Maftai, regia: Despina Andrian, toți, elevi ai Colegiului.

Simpozionul s-a bucurat de prezența unui mare număr de elevi și profesori, cât și de reprezentanți ai Bibliotecii Municipale "M. Sadoveanu".

Menționăm că simpozionul a fost organizat de Biblioteca Municipală "M. Sadoveanu" în colaborare cu Colegiul Național "I.L. Caragiale" și "Casa Caragiale".

În București, pe urmele lui I.L. Caragiale...

Viorica SABIE

Văzut din punct de vedere al operei sale, Caragiale este o personalitate marcantă a literaturii noastre. Ceea ce ne-am propus noi este să-l vedem pe Caragiale ca un bucureștean de altădată, mai precis care au fost locurile în care a trăit, locuit și creat I.L. Caragiale în București.

Pe baza informațiilor documentare existente atât în fondul Bibliotecii Academiei, cât și în fondul Muzeului Literaturii Române, completate cu publicațiile existente referitoare la viața și opera lui I.L. Caragiale, am depistat și confruntat cu munca de teren nu mai puțin de 16 case.

Corespondența lui Caragiale este principala sursă de informații corecte care pot fi folosite într-un studiu cu această temă.

Este cunoscut faptul că I.L. Caragiale ajunge în Capitală în anii 1867 – 1868, după absolvirea gimnaziului, unde își continuă studiile la clasa a V-a liceală.

Nu cunoaștem unde a locuit atunci, cert este însă că la 7 iulie 1881, Caragiale, într-o scrisoare, dă adresa mamei sale, Ecaterina Caragiale, din str. Armenească nr. 33, "pentru că el lipsea de acasă în vremea aceea..."

De aici putem deduce două ipoteze, una dintre ele fiind aceea că I.L. Caragiale locuia la această adresă sau cealaltă că, fiind plecat de la adresa unde locuia, a cerut ca răspunsul scrisorii să-i fie dat pe adresa mamei sale.

Patru ani mai târziu, la 14 martie 1885, la nașterea fiului Mateiu, în certificatul de naștere scrie: "... născut ... în orașul București la casa mamei sale din suburbia Vasile, strada Frumoasă nr. 14, fiu al doamnei Maria Constantinescu de douăzeci și unu de ani rentieră după declarația făcută de dl. Ioan L. Caragiale de treizeci și trei de ani rentier din str. Frumoasă nr. 14..."; rezultă că I.L. Caragiale locuia la 14 martie 1885 pe str. Frumoasă nr. 14. Este anul în care are loc

reprezentarea comediei *D'ale carnavalului*, ceea ce ne îndeamnă să credem că în această casă a fost concepută opera.

La câteva luni de la nașterea lui Mateiu, Caragiale se mută în str. Olari nr. 21, unde cere să i se răspundă la scrisoarea către prietenul său Petre Missir din 2 iunie 1885.

Tot din corespondența lui Caragiale, mai precis din fondul scrisorilor către Titu Maiorescu, om politic important, președinte al Partidului Conservator dar și bun prieten al scriitorului, aflăm că la 6 aprilie 1888 I.L. Caragiale locuia în Calea Victoriei nr. 148, catul de sus. Pentru această adresă se cuvine să facem precizarea că în unele publicații este dată adresa cu nr. 248. Scrisoarea în original existentă la Biblioteca Academiei Române confirmă clar adresa cu nr. 148.

Anul 1888 este un an benefic pentru Caragiale pentru că este numit, prin decret regal, director general al teatrelor, la 8 iunie 1888, iar în septembrie, la Sinaia, organizează reprezentațiile teatrale în cinstea principelui de Walles, viitorul Eduard VII și primește decorația "Steaua României".

Din cercetările efectuate, până în 1892, la 16 ianuarie nu mai este cunoscută nici o adresă a scriitorului. De la această dată însă Caragiale a locuit pe strada Pitar Moș nr. 4, informație preluată din scrisoarea lui I.L. Caragiale către N. Volenti.

La 7 ianuarie 1889, I.L. Caragiale se căsătorește cu Alexandrina Burelly, fiica arhitectului Gaetano Burelly.

Fire activă, I.L. Caragiale, mereu în mișcare, dorea chiar să se mute din București, așa cum reiese din scrisoarea datată 21 martie 1892 adresată profesorului și prietenului Ioan C. Panțu, în care scria că: "... un exil voluntar..." i-ar da multă energie de lucru ca să scrie "... o lucrare mai largă pentru care ar fi adunat material destul...". În încheiere este

dată adresa din str. Pitar Moș nr. 17, casa prietenului arhitect Ion Mincu.

Parcurgând corespondența sa ajungem la 22 ianuarie 1893, când Caragiale scrie fraților Șaraga, librari din Iași, iar în subsolul scrisorii este dată adresa expeditorului: str. Colței nr. 78, o nouă locuință pentru scriitor și familia sa.

La 2 iulie, același an, se naște Luca, al doilea fiu al lui I.L. Caragiale, în al cărui certificat de naștere există adresa părinților, str. Știrbey-Vodă nr. 161.

În 7 aprilie 1894, într-o altă scrisoare către frații Șaraga, I.L. Caragiale are o nouă adresă, str. Carol nr. 65, pentru ca la 30 mai 1894, când se naște fiica, Ecaterina, să fie precizată în certificatul de naștere adresa: str. Sf. Gheorghe nr. 27.

Continuând periplusul nostru, ajungem în strada Sf. Spiridon nr. 3 bis, unde la 17 mai 1900 scria o epistolă către actorul Constantin Ionescu. Scriitorul dorea înființarea unui teatru popular și a unei mari orchestre comunale într-un local public, proiect supus aprobării, la 30 iunie 1900, primarului capitalei, pe atunci, Barbu Ștefănescu Delavrancea care-i era și bun prieten.

Următoarea casă bucureșteană în care a locuit Caragiale este cea din strada Rotari nr. 15, astăzi strada care îi poartă numele și este singura casă care are o placă comemorativă pe care scrie că în perioada 1901 – 1902 a locuit acolo I.L. Caragiale. Menționăm că scriitorul a locuit acolo în iarna dintre 1900 și 1901, așa cum reiese din corespondența studiată.

La 25 februarie 1901 în scrisoarea către Petre Missir, prietenul său, Caragiale scrie adresa din strada Polonă nr. 96. Cât a locuit aici nu putem spune cu siguranță, cert este că la 8 martie 1901 primește o scrisoare de felicitare de la Scarlet C. Moscu (din Bibești) pe adresa: strada Sărindar nr. 4. Este

perioada în care I.L. Caragiale este sărbătorit la 25 de ani de activitate literară.

Știrea că este disponibilizat de la "Universul" este primită de Caragiale pe adresa din strada Pitar Moș nr. 4, la 30 martie 1901, unde scriitorul revine.

A fost o revenire scurtă pentru că la 22 iulie 1902, în scrisoarea către Constantin Dobrogeanu Gherea, Caragiale scrie din nou adresa din strada Polonă nr. 96.

Din decembrie 1903 până în februarie 1904 perindă cu soția și copiii Italia, Franța și Germania, în căutarea unui loc confortabil de fixație.

La 24 februarie 1904, din casa de pe strada Berzei nr. 70 îl încearcă din nou pe Ilie Dăianu dacă s-ar putea stabili la Cluj.

Nu știm care a fost răspunsul lui Dăianu, însă în noiembrie același an, 1904, Caragiale și familia sa se stabilesc provizoriu la Berlin.

La 5 septembrie 1905, moare Elena (Lenci), sora lui Caragiale, pe care o moștenește integral și, tot la această dată, vinde și casele cu loc viran, parte din moștenirea Mumuloaiei (mătușa) din strada Batiștei nr. 1 – 3. Nu cunoaștem dacă I.L. Caragiale a locuit vreodată la această adresă.

Ultima adresă a lui I.L. Caragiale în București, identificată din cercetările efectuate, este cea din strada Țepeș Vodă nr. 1, de unde la 8 aprilie 1908 scrie câteva rânduri Comitetului Societății Funcționarilor Publici din Galați.

Aproximativ jumătate din aceste case există și astăzi, din păcate numai una dintre ele are marcat faptul că I.L. Caragiale a locuit acolo. Tragem un semnal de alarmă pe această cale, cu speranța că instituțiile avizate vor lua măsurile cuvenite, pentru că nu trebuie să uităm nimic din ceea ce ne leagă de I.L. Caragiale.

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ "MIHAIL SADOVEANU"

ASOCIAȚIA CULTURALĂ DE PRIETENIE ROMÂNÔ-BULGARĂ "HRISTO BOTEV"

COMUNITATEA "BRATSTVO" A BULGARILOR DIN ROMÂNIA

SIMPOZION CULTURAL

temă: Hristo Botev

data: 8 iunie 2001

loc: Biblioteca "I.L. Caragiale", str. Dr. Măzăruc nr. 7, Sector 2

Vineri, 8 iunie 2001, Ora 16.30

Vineri, 8 iunie 2001, la Biblioteca "I.L. Caragiale" s-a desfășurat Simpozionul cultural "Hristo Botev – 125 de ani de la moarte", organizat de Biblioteca Municipală "M. Sadoveanu" în colaborare cu Asociația culturală de prietenie româno-bulgară "Hristo Botev" și Comunitatea Bulgarilor din România "Bratstvo".

La simpozion au participat: Excelența Sa, Ambasadorul Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Bulgaria la București, dl. Kosio Kitipov, dl. Gheorghe Iordakiev, consilier cultural la Ambasada Republicii Bulgaria, d-na Krasimira Iankova, consilier pe probleme economice, d-na Rodica Cosmăciuc, director adjunct al Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu", d-na Laura Baz Fotiade, traducător din limba bulgară, dl. Petăr Totev, preot, reprezentant al Patriarhiei Bulgare și superior al Bisericii Bulgare la București, d-na Violeta Pikova, prof., Facultatea de Limbi străine, Universitatea București, dl. Dumitru Zavera, prof. univ., Facultatea de Limbi străine, Universitatea București, Gheorghe Ronkov, prof., director al Liceului teoretic bulgar din București, membri ai Asociației culturale de prietenie româno-bulgară "Hristo Botev" și ai Comunității Bulgarilor din România "Bratstvo".

Despre personalitatea poetului și revoluționarului bulgar Hristo Botev au vorbit: dl. ambasador Kosio Kitipov, d-na Mihaela Deșliu, președinte al Comunității Bulgarilor din România "Bratstvo", d-ra Augusta Boiana Berchi, președinte al Asociației culturale de prietenie româno-bulgară "Hristo Botev", d-na Lucia Pătan, jurnalist, dl. Ion Horea, redactor-șef, revista "Biblioteca Bucureștilor", d-na Ana Maria Orășanu, coordonator al Serviciului Colecții Patrimoniu și Memorie comunitară – Biblioteca "I.L. Caragiale", d-ra Diana Macarie, Biblioteca "I.L. Caragiale", dl. Lucian Belcea, avocat, prodecan al Baroului București.

Simpozionul a cuprins totodată o expoziție documentară realizată de Biblioteca "I.L. Caragiale", precum și o expoziție de carte, realizată cu sprijinul Comunității "Bratstvo" și al Asociației culturale de prietenie româno-bulgară "Hristo Botev".

Cu acest prilej, Asociația culturală de prietenie româno-bulgară "Hristo Botev" a lansat medalia și seria poștală comemorative Hristo Botev.

Locuințe bucureștene ale lui Hristo Botev

Diana MACARIE

In a doua jumătate a secolului XIX emigrația bulgară pătrunsesse deja în mai multe orașe și sate din România. În condițiile acestei țări primitoare și autonome, emigrația bulgară se consolidează. Aici, ea are posibilitatea să-și declare opțiunile politice și să joace un rol hotărâtor în lupta de eliberare a poporului bulgar.

Bucureștiul, alături de Brăila, Galați, Giurgiu, Ploiești este unul din centrele importante ale mișcării revoluționare bulgare.

Hristo Botev vine la București, pentru prima dată, în a doua jumătate a lunii noiembrie 1867, adresând o scrisoare d-rului Atanasovici, membru al Societății Dobrodetelna Druzina, în care cere ajutor pentru a-și continua studiile universitare.

Se pare că a fost primit de unul din conaționalii săi, însă după o lună Botev pleacă la Brăila. Așadar, Botev a stat la București câteva zile înainte de 21 noiembrie și până la 20 – 21 decembrie 1867.

În septembrie 1868, cu siguranță la începutul lunii, Botev sosește la București împreună cu trupa de teatru a lui Dobri Voinikov. Se cunosc trei scrisori ale lui Botev: din 21 septembrie și 8 octombrie 1868 către Naiden Gherov și din 23 octombrie 1868 către Hristo Gheorghiev, în care solicită ajutor.

Unde a locuit Botev? Într-o scrisoare către Kiro Tuleșcov scrie: "... Trăiesc sărăcăcios... Stau la marginea Bucureștiului, într-o moară de vânt, cu compatriotul meu Vasil Diaconul..."

După Petre Constantinescu-Iași, moara s-ar fi aflat la marginea Podului Târgului de afară, cum se numea Calea Moșilor la acea dată (1860 – 1870), în curtea casei Solacolu.

Nicolae Ciachir respinge ideea că moara de vânt s-ar fi aflat pe Calea Moșilor. Din păcate, nu s-au găsit informații despre morile de vânt în: Regulamentul organic din 1831, planul Bucureștiului din 1844 – 1846, planul orașului

București din 1856, planul alcătuit de Papazoglu din 1871, planul din 1872, alcătuit de Ulysse de Marseillac.

Din documentele de arhivă aflăm că moara fraților Solacolu funcționa pe bază de aburi (1865 – 1877). Așadar, este exclusă existența unei mori de vânt, proprietate a fraților Solacolu, în curtea casei acestora pe vremea când Botev și Levski au locuit într-o moară în afara Bucureștiului.

Botev părăsește Bucureștiul în martie 1869, plecând la Alexandria.

În aprilie 1872, Botev se află la Galați unde este arestat. Prin intervenția prietenilor și cu garanția lui Karavelov, Botev este eliberat și vine la București la mijlocul lunii iulie 1872.

Stabilindu-se definitiv la București, Botev locuiește un timp la Tuleșcov. Apoi se mută împreună cu acesta la tipografia lui Karavelov din Calea Moșilor 122, lucrând împreună la ziarul "Svoboda".

În toamna anului 1874 – 1875, Botev este numit profesor la Școala bulgară din București. În noiembrie părăsește postul în favoarea fratelui său Stefan. A locuit într-o cameră din clădirea școlii, str. Vergului nr.6, azi Calea Călărașilor nr. 8. Pe o carte de vizită apare din martie 1875: "str. Vergului nr. 6 – Botiof". La Școala bulgară o cunoaște pe Veneta, viitoarea sa soție.

Din 22 iunie 1875 se mută pe str. Șerban Vodă nr. 117, din 1925 până azi nr. 51, spațiu care i-a servit ca locuință, temporar tipografie și redacție pentru ziarul "Zname".

În iarna 1875 – 1876 Botev își schimbă probabil locuința, deoarece la 12 februarie 1876, într-o scrisoare către Todor Peev, indică o nouă adresă: "Veneta Botiof, str. Rumeioara nr. 15, Buc." Un prieten, I. Andonov, povestește: "Casa lui se compunea dintr-o cameră și o cămară. În cameră era numai un pat, lângă el un dulap și o mesuță..."

În octombrie 1928, str. Rumeioara nr. 15 devine Str. D. Onciul nr. 23. Casa din Rumeioara este ultima locuință a lui Botev din București și din viața sa...

Clădirea din Calea Moșilor nr. 168, unde a funcționat redacția ziarului "Noua Bulgaria" al cărui prim număr a fost scris de Botev

Ultima locuință a lui Botev înainte de plecarea spre Bulgaria, din strada Rumeioara nr. 15

Catalog

Dictionarul esențial al scriitorilor români

Coordonatori Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, Editura Albatros, București, 2000, 920 p., 650.000 lei

[...] Dictionarul esențial nu repetă și nu concurează în nici un fel Dictionarul scriitorilor români. Ambele răspund, împreună cu alte lucrări de lexicografie literară apărute sau aflate în diferite faze de pregătire, nevoii de nouitate și diversitate a culturii române. Primul oferă o selecție de numai 332 autori, al doilea va cuprinde, în final, aproximativ două mii; cel dintâi înregistrează informația la zi (31 decembrie 1999), celălalt, prin forța împrejurărilor, până în 1989 (diferență exact de un deceniu); unul răspunde nevoilor imediate de informare și cunoaștere, altul, prin amploare, exigențelor, formulate în 1982, de prezentare în integralitatea ei a literaturii române. [...] În fine, literatura contemporană din Basarabia este și ea pentru întâia oară reprezentată într-o lucrare românească de referință. [...]

Maria BERÉNYI, Cultură românească la Budapesta în secolul al XIX-lea

Publicație a Societății culturale a românilor din Budapesta, Gyula, 2000, 319 p.

Lucrarea de față pornește de la constatarea că în capitala Ungariei s-a păstrat și dezvoltat o spiritualitate românească meritorie, pe care încearcă să o prezinte într-o lumină clară, aducând în contemporaneitate fapte și aspecte istorico-culturale, cu speranța că cititorul va înțelege și va cunoaște spiritul românesc din Budapesta în secolul al XIX-lea. [...]

Lucrarea de față se adresează deopotrivă cititorului de rînd și specialistului interesat. Dorește să dea informații noi și să fie utilă în învățământul românesc din Ungaria, de aceea în paginile sale sînt inserate numeroase anexe documentare. În volum sînt utilizate surse editate cunoscute și unele lucrări vechi mai puțin cunoscute pînă acum. Meritul acestei lucrări stă în faptul că ea (re)pune în circulație un mare număr de referințe risipite, pierdute, adesea uitate în publicațiile de specialitate... (Maria Berényi)

Theodor DAMIAN, Calea Împărăției

Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă din New York, Editura Timpul, Iași, 2000, 138 p.

Textele de față reprezintă variații pe aceeași temă, reflecții teologico-poetice legate de cele două mari sărbători ale creștinătății: Nașterea și Învierea Domnului.

Piese referitoare la Crăciun se încheie de cele mai multe ori cu versuri adecvate din câteva din cele mai populare colinde din diverse zone ale țării, câtă vreme cele referitoare la Paști se încheie simplu cu tradiționalul salut specific acestor zile.

Conținând și exprimând esența mesajului teologic creștin în general și ortodox în special, reflecțiile din acest volum pot fi folosite atât ca punct de plecare pentru meditații mai elaborate, cât și ca texte de felicitare în cadrul schimbului de bune urări pe care ni le facem unii altora la aceste ocazii. (Theodor Damian)

Ioan ȚEPELEA, Incursiune în istoria culturii și civilizației

Editura Timpul, Iași, 2000, 108 p., 25.000 lei

[...] Deși nu ne vom ocupa stricto sensu de evoluțiile științei din cele mai vechi timpuri și pînă azi, vom încerca să surprindem, pe cît posibil, aspecte ale civilizației și științei, fie cu referire la civilizațiile mari, fie cu referire la perioade istorice ale căror caracteristici au fost date și de mari descoperiri științifice. Și, convinși, precum Lucian Blaga, care afirma că "Nu se poate îndeajuns sublinia importanța punctului de vedere istoric, cînd e vorba de a se pune în lumină știința și structura gândirii științifice", vom încerca să evidențiem într-o măsură, sperăm, mulțumitoare, impactul unor descoperiri științifice asupra evoluției omenirii în planul culturii și civilizației. (Ioan Țepelea)

B.P. HASDEU, *Protocoalele ședințelor de spiritism*

Editura Saeculum I.O., ediție alcătuită de Mircea Coloșenco și Jenica Tabacu, prefață de Mircea Coloșenco, traducerea textelor de Jenica Tabacu, București, 2000, 208 p., 50.000 lei

Experimentele spiritiste ale lui Bogdan Petriceicu Hasdeu, sugerate în Sic Cogito, pe baza cărora autorul a schițat, nu numai liniile unui sistem filosofic original, ci și conturul unei religii proprii, au rămas aproape necunoscute. Volumul de față reproduce protocoalele ședințelor de spiritism (câte au putut fi descoperite) și o importantă parte a comunicațiilor sub dicteu, din care urma să se închege volumele în pregătire (Ita Sensum și Virtus rediviva) ale trilogiei spiritiste.

Textele – inedite până acum – aduc prețioase clarificări asupra perioadei celei mai disputate din existența savantului, luminând, atât viziunea acestuia asupra lumii, cât și drama profundă trăită de el după moartea Iuliei (fiica). [...] (I. Oprișan)

Management pentru viitor – Biblioteci și Arhive

Editori: Hermina G.B. Anghelescu, Wayne State University Detroit, István Király, BCU "Lucian Blaga" Cluj, Editura Presa Universitară Clujeană, Biblioteca Centrală Universitară "Lucian Blaga", Cluj-Napoca, 2000, 216 p., 30.000 lei

Întâlnirea bibliotecarilor și arhiviștilor români cu profesioniștii americani ai domeniului în cadrul Seminarului internațional "Management de bibliotecă: Strategii pentru secolul XXI", la Cluj-Napoca, în perioada 10 – 13 august 1998, a fost benefică din mai multe puncte de vedere... Invitații noștri americani ne-au întărit convingerea că bibliotecile publice din întreaga lume au obiective comune, iar diferențele privind rolul și strategiile lor în societatea contemporană, fie ea americană sau europeană, diferă foarte puțin. Distinșele personalității de la Facultățile de Biblioteconomie și Știința Informării de la Universitatea Austin, Texas și Universitatea Chapell Hill, Carolina de Nord, SUA, cărora li s-a alăturat drd. Hermina Anghelescu... ambasador al bibliotecarilor români în îndepărtata Americă – ne-au întărit convingerea că politicile naționale ale bibliotecilor publice converg spre scopuri comune. [...] (Traian Brad)

Maria MOLDOVEANU – coordonator, Valeriu IOAN-FRANC, Romulus ANTONESCU, Alexandru DUMA, *Managementul culturii – universul rural*

Editura Expert, București, 2000, 248 p., 35.000 lei

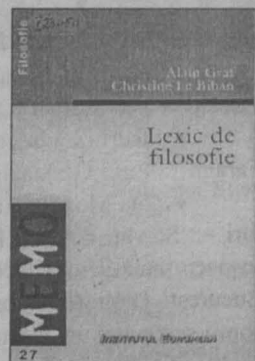
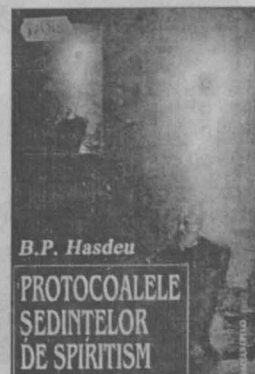
... Reabilitarea instituțiilor culturale necesită investiții financiare și este dependentă, de asemenea, de un management eficient. Utilizarea instrumentelor manageriale asigură eficiența, eficacitatea și calitatea activității culturale. Cu această convingere am scris lucrarea de față, punând la dispoziția celor care gestionează sistemul culturii – de la talent-idee la ofertă-consum – respectiv valorile și faptele culturale, principii, modele și studii de caz, care să îi ajute la identificarea resurselor și energilor creative din comunitatea în care trăiesc. [...]

Alain GRAF, Christine LE BIHAN, *Lexic de filosofie*

Institutul European, Iași, traducere de Elena Bondor, 2000, 116 p., 21.000 lei

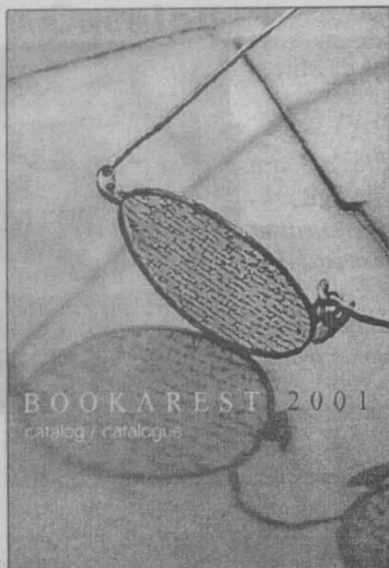
Seria MEMO ("memorabile") cuprinde sinteze de economie, finanțe, comerț, filosofie, istorie, estetică, politologie, lingvistică etc.

Volumele de circa 100 pagini fiecare, extrem de utile elevilor, studenților și celui mai larg public, sînt structurate pe modele de maximă eficiență informațională: articole de dicționar, fișe de lectură, cronologii, monografii tematice, bibliografii, indici de termeni.

NOTĂ: Cărți achiziționate de Serviciul Dezvoltarea Colecțiilor al Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu" București

Târgul Internațional de Carte – București 2001

În zilele de 23 – 27 mai 2001, la Galeriile "Etag 3/4" de la Teatrul Național, s-a desfășurat **Târgul Internațional de Carte – București**, ediția a 9-a, organizat de **Fundația artexpo**, în colaborare cu **Asociația Editorilor din România – AER** și **Asociația Scriitorilor Profesioniști din România – ASPRO**, cu sprijinul Ministerului Culturii și Cultelor și al Centrului de Proiecte Culturale al Municipiului București – **ArCuB**.

La inițiativa AER, tema centrală a acestei ediții a fost **Înapoi la lectură**. Ea și-a propus să atragă atenția asupra pericolului actual în care se află cultura scrisă, urmărind în acest sens identificarea celor mai eficiente strategii în soluționarea problemelor cu care se confruntă oamenii de cultură în general și editorii în special.

La ediția 2001 s-au înscris peste 260 de participanți, dintre care 157 din România, precum și reprezentanți ai unor edituri din străinătate. Au fost prezenți editori, difuzori de carte, tipografi, producători de CD-uri, reprezentanți ai unor asociații profesionale din țară și străinătate sau ai unor târguri internaționale de carte.

Dintre noutățile acestei ediții s-au remarcat participarea, în standul coordonat de **Institutul Cervantes**, a reprezentanților Ministerului Culturii din Spania, ca și prezența

scriitorului francez **Patrick Rambaud**, al cărui volum *Bătălia*, premiat cu **Goncourt**, a apărut în traducere românească.

Târgul a inclus totodată lansări de carte, conferințe, dezbateri (**E-books – Revoluția cărții**), concursuri cu premii, **Gale de premiere** a celor mai valoroase titluri ale anului editorial 2000 – **Premiile ASPRO** și **Premiile AER**, expoziții: **Sculptură și literatură – Trofeele ASPRO-Max**, grupul **Rostopasca**, grafică a studenților de la Universitatea de Arte, clasa prof. **Mircea Dumitrescu**, expoziții de carte în standul **Cărți din Germania**.

Cu acest prilej, **Asociația Editorilor din România** a desfășurat trei proiecte: **Premiile AER** – concurs adresat editorilor, **Pledoarie pentru citit** – concurs adresat elevilor și studenților și **Cartea Miss Târg** – votul publicului.

Biblioteca pentru copii "Ion Creangă"

Programul "Roata copilăriei"

Cu ocazia zilei de 1 iunie, bibliotecile pentru copii au devenit locul de interferență a activităților culturale cu cele de recreere și petrecere a timpului liber. În biblioteci s-au organizat expoziții de cărți și desene, jocuri și întreceri sportive, concursuri de cultură generală, spectacole ale teatrului de păpuși "Licurici".

• Concursul "Cine știe, răspunde", 1 iunie, Biblioteca "Ion Creangă". Scopul concursului a fost acela de a promova performanța în grupul de elevi și atragerea spre lectură pentru dobândirea informației și îmbogățirii cunoștințelor, ca și evidențierea nivelului cunoștințelor de cultură generală pe categorii de vârstă. La concurs au participat 24 de elevi din clasele IV – VII de la Școlile nr. 70, 52 și 188, cititori ai bibliotecilor "Ion Creangă", "Emil Gârleanu", "Otilia Cazimir", "Elena Farago". Din juriu au făcut parte scriitorii **Mircea Micu** (președinte), **Ion Horea**, **Sultana Craia** și **Delia Nistor** (Șef Serviciul Programe pentru copii). Premiile au fost oferite în colaborare cu **Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național** a Municipiului București.

• Expoziția de desene "Micii pictori", 29 mai, Biblioteca "Ion Creangă", sala de expoziții. Au expus elevii Școlii nr. 134, îndrumător: prof. **Marcela Aelenei**.

• Spectacole susținute de teatrul de păpuși "Licurici", 26 mai, Spitalul de copii "Grigore Alexandrescu"; 1 iunie, Asociația "Sf. Stelian"; 1 iunie, Biblioteca "Ion Creangă".

• Jocuri și întreceri sportive: 1 iunie, Școala nr. 156, organizatori – Bibliotecile "Ion Creangă" (coordonator), "Elena Farago", "Emil Gârleanu", "Otilia Cazimir", "George Topârceanu".

• Ziua Mondială a Mediului – Spectacolul concurs "Copiii apără mediul", 5 iunie, Biblioteca "Ion Creangă", organizatori – "Salvați copiii", filiala București, Ministerul Educației și Cercetării, Inspectoratul Școlar al Municipiului București, Inspectoratul Școlar sectorul 5, Clubul Copiilor sectorul 5, Comisia Metodică "Științele naturii" a Cluburilor copiilor din București, Biblioteca "Ion Creangă"; consultant științific – **EARTHVOICE ROMANIA**. Au participat 7 grădinițe din București, copiii susținând un spectacol – concurs pe tema apărării mediului.

• Serbarea Abecedarului, 14 iunie, Biblioteca "Ion Creangă", spectacole susținute de elevii clasei I A de la Școala nr. 169 și de Teatrul de păpuși "Licurici".

• Expoziția de desene ilustrație la opera lui **Ion Creangă**, "Fata moșului și fata babei", 15 iunie, Biblioteca "Ion Creangă". Au expus elevii Școlii nr. 74 "Ienăchiță Văcărescu", coordonator prof. **Alexandrina Patriche**.

Calendarul evenimentelor culturale

iunie 2001

- ♦ 1 iunie Ziua Internațională a Ocrotirii Copiilor
- ♦ 1 iunie 1636. 365 de ani de la nașterea lui Nicolae Milescu Spătarul, cărturar, scriitor și călător (1 iun. 1636 – 1708)
- ♦ 1 iunie 1796. 205 ani de la nașterea lui Sadi Carnot, fizician francez [a enunțat cele 2 principii ale termodinamicii] (1 iun. 1796 – 24 aug. 1832)
- ♦ 1 iunie 1836. 165 de ani de la desfășurarea primului spectacol de operă în limba română, realizat de elevii Societății Filarmonice; a fost montată *Semiramida* de G. Rossini
- ♦ 1 iunie 1876. 125 de ani de la moartea lui Hristo Botev, poet și patriot bulgar (6 ian. 1848 – 1 iun. 1876)
- ♦ 1 iunie 1946. 55 de ani de la executarea lui Ion Antonescu, mareșal și om politic (1 iun. 1882 – 1 iun. 1946)
- ♦ 1 iunie 1946. 55 de ani de la executarea lui Mihai Antonescu, profesor universitar de drept și om politic (1904 – 1 iun. 1946)
- ♦ 2 iunie 1816. 185 de ani de la nașterea lui Constantin A. Rosetti, publicist și om politic (2 iun. 1816 – 1885)
- ♦ 2 iunie 1821. 180 de ani de la nașterea lui Ion C. Brătianu, om politic liberal (2 iun. 1821 – 4 mai 1891)
- ♦ 2 iunie 1951. 50 de ani de la moartea lui Alain [Émile Auguste Chartier], filosof, ziarist și eseist francez (3 mai 1868 – 2 iun. 1951)
- ♦ 5 iunie 1871. 130 de ani de la nașterea lui Nicolae Iorga (5 iun. 1871 – 27 nov. 1940)
- ♦ 6 iunie 1606. 395 de ani de la nașterea lui Pierre Corneille, poet dramatic francez (6 iun. 1606 – 2 oct. 1684)
- ♦ 6 iunie 1921. 80 de ani de la moartea lui Georges Feydeau, dramaturg francez (8 dec. 1862 – 6 iun. 1921)
- ♦ 6 iunie 1931. 70 de ani de la moartea lui Alexandru Voevidca, folclorist (27 mai 1862 – 6 iun. 1931)
- ♦ 6 iunie 1946. 55 de ani de la moartea lui Gerhart Hauptmann, scriitor german, laureat al Premiului Nobel pe anul 1912 (15 nov. 1862 – 6 iun. 1946)
- ♦ 6 iunie 1991. 10 ani de la moartea poetului Gheorghe Pituț (1 apr. 1940 – 6 iun. 1991)
- ♦ 7 iunie 1886. 115 ani de la nașterea lui Henri Coandă, om de știință, inventator și constructor de avioane [primul avion cu reacție din lume] (7 iun. 1886 – 25 nov. 1972)
- ♦ 7 iunie 1916. 85 de ani de la moartea lui Émile Faguet, critic și istoric literar francez (17 dec. 1847 – 7 iun. 1916)
- ♦ 7 iunie 1921. 80 de ani de la moartea lui Luca Ion Caragiale, poet (2 iul. 1893 – 7 iun. 1921)
- ♦ 8 iunie 1671. 330 de ani de la nașterea lui Tomaso Giovanni Albinoni, compozitor italian (8 iun. 1671 – 17 iun. 1750)
- ♦ 8 iunie 1846. 155 de ani de la moartea lui Rodolphe Topffer, scriitor elvețian de limbă franceză (1799 – 8 iun. 1846)
- ♦ 8 iun. 1876. 125 de ani de la moartea lui George Sand, scriitoare franceză (1 iul. 1804 – 8 iun. 1876)
- ♦ 10 iunie 1836. 165 de ani de la moartea lui André Marie Ampère, fizician francez [a edificat teoria electromagnetismului] (22 ian. 1775 – 10 iun. 1836)
- ♦ 10 iunie 1926. 75 de ani de la moartea lui Antonio Gaudi, arhitect și sculptor spaniol (25 iun. 1852 – 10 iun. 1926)
- ♦ 10 iunie 1931. 70 de ani de la nașterea lui Dan Constantinescu, compozitor
- ♦ 11 iunie 1776. 225 de ani de la nașterea lui John Constable, pictor englez (11 iun. 1776 – 31 mart. 1837)
- ♦ 11 iunie 1981. 20 de ani de la moartea lui Sterie Diamandi, biograf și eseist (22 aug. 1897 – 11 iun. 1981)
- ♦ 12 iunie 1911. 90 de ani de la nașterea lui Milovan Djilas, scriitor sârb, oponent al fostului lider iugoslav Iosip Broz Tito (12 iun. 1911 – 20 apr. 1995)
- ♦ 12 iunie 1916. 85 de ani de la nașterea lui Alexandru Balaci, istoric literar și eseist
- ♦ 13 iunie 1761. 240 de ani de la emiterea ordinului generalului Buccow, de distrugere a mănăstirilor ortodoxe din Transilvania
- ♦ 13 iunie 1801. 200 de ani de la moartea lui Rivarol, poet, moralist și eseist francez (26 iun. 1753 – 13 iun. 1801)
- ♦ 13 iunie 1901. 100 de ani de la nașterea lui Jean Prévost, romancier, eseist și critic literar francez (13 iun. 1901 – 1 aug. 1944)
- ♦ 14 iunie 1811. 190 de ani de la nașterea Elisabetei Harriet Stowe Beecher, scriitoare americană (14 iun. 1811 – 1 iul. 1896)
- ♦ 14 iunie 1886. 115 ani de la moartea lui Alexander Nikolaevici Ostrovski, dramaturg rus (31 mart. 1823 – 14 iun. 1886)
- ♦ 14 iunie 1901. 100 de ani de la nașterea lui Alexandru Bădăuță, prozator, eseist și memorialist (14 iun. 1901 – 18 mai 1983)
- ♦ 14 iunie 1901. 100 de ani de la înființarea la București, de către D.G. Kiriak, a Societății Corale "Carmen" pentru Răspândirea și Cultivarea Muzicii în Popor
- ♦ 14 iunie 1936. 65 de ani de la nașterea lui Cornel Coman, actor (14 iun. 1936 – 18 ian. 1981)
- ♦ 14 iunie 1941. 60 de ani de la nașterea lui Viorel Barbu, matematician, membru al Academiei Române
- ♦ 14 iunie 1941. 60 de ani de la nașterea lui Vasile Vasilache, compozitor
- ♦ 15 iunie 1911. 90 de ani de la nașterea lui Viorel Huși, pictor (15 iun. 1911 – 1972)
- ♦ 15 iunie 1941. 60 de ani de la nașterea lui Dan Culcer, critic literar
- ♦ 18 iunie 1916. 85 de ani de la nașterea pictoriței Ligia Macovei
- ♦ 18 iunie 1931. 70 de ani de la nașterea lui Iacob Lazăr, pictor
- ♦ 18 iunie 1936. 65 de ani de la moartea lui Maxim Gorki, scriitor rus (28 mart. 1868 – 18 iun. 1936)
- ♦ 20 iunie 1891. 110 ani de la moartea lui Mihail Kogălniceanu, scriitor, memorialist și om politic (6 sept. 1817 – 20 iun. 1891)
- ♦ 21 iunie 1926. 75 de ani de la nașterea Adrianei Leonescu, scenografa
- ♦ 26 iunie 1921. 80 de ani de la nașterea lui Temistocle Popa, compozitor
- ♦ 26 iunie 1936. 65 de ani de la moartea lui Constantin Stere, prozator și om politic (nov. 1865 – 26 iun. 1936)
- ♦ 28 iunie 1901. 100 de ani de la nașterea lui Grigore Ghidionescu, compozitor (28 iun. 1901 – 12 feb. 1968)
- ♦ 28 iunie 1916. 85 de ani de la moartea lui Ștefan Luchian, pictor (1 feb. 1868 – 28 iun. 1916)

NOTĂ: Rubrică realizată de Serviciul *Bibliografie* al Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu" București

Contents

The Brâncuși Anniversary Year

Șerban C. ANDRONESCU – “The Hidden Dimension” in the Brâncuși Work	2
Florin DOBRESCU – The Bellu District – The Evolution of Urban Planning	6
Ana Maria ORĂȘANU – Old Bucharest Buildings – The City Inns (II)	10
ZSIGMOND Irma – Ornaments of Old Romanian Books	12
Alexandru BALACI – 85 – Dante Alighieri – The First Poet of Modern Times	14
Teofil BĂLAJ – The Commune of Paris – 150 (I)	16
Sima PETROVICI – The National Consciousness to the Romanians from the Yugoslavian Banat between 1918 and 1941 (I)	17
Alexandra ANDREI – The Gorj Christian Tell County Library	21
EBLIDA Agenda	25
EBLIDA Strategy Advisory Group Second Meeting	27
Gail FINEBERG, Tracy ARCARO – Interpreting the Past, Shaping the Future	29
Carmen SCOIPAN – Modernity and Modernism in the Encyclopedic Book for Children	31
Commemoration	
Viorica SABIE – In Bucharest, Looking for I.L. Caragiale... ..	33
Diana MACARIE – Hristo Botev in Bucharest	35
Catalogue	36
The 2001 Bucharest International Book Fair	38
The Ion Creangă Library – Cultural Programme for Children	38
The Calendar of Cultural Events – June 2001	39

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

București, str. Take Ionescu nr. 4
sector 1, cod poștal 79711
Tel/Fax: 211.36.25
E-mail: abidob1@fx.ro
ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redactor șef: Ion HOREA
Secretar general de redacție: Teofil BĂLAJ
Secretar de redacție: Iulia MACARIE
Culegere text: Irina BĂLAN
Tehnoredactare computerizată: Elisabeta BENYI

CUPON**ABONAMENT LA****“BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR”**

Numele
Prenumele
Adresa
Cod Telefon

Solicit abonarea la revista “Biblioteca Bucureștilor” pe o perioadă de luni.

Adresa: București, Str. Take Ionescu nr. 4, sector 1, cod poștal 79711.

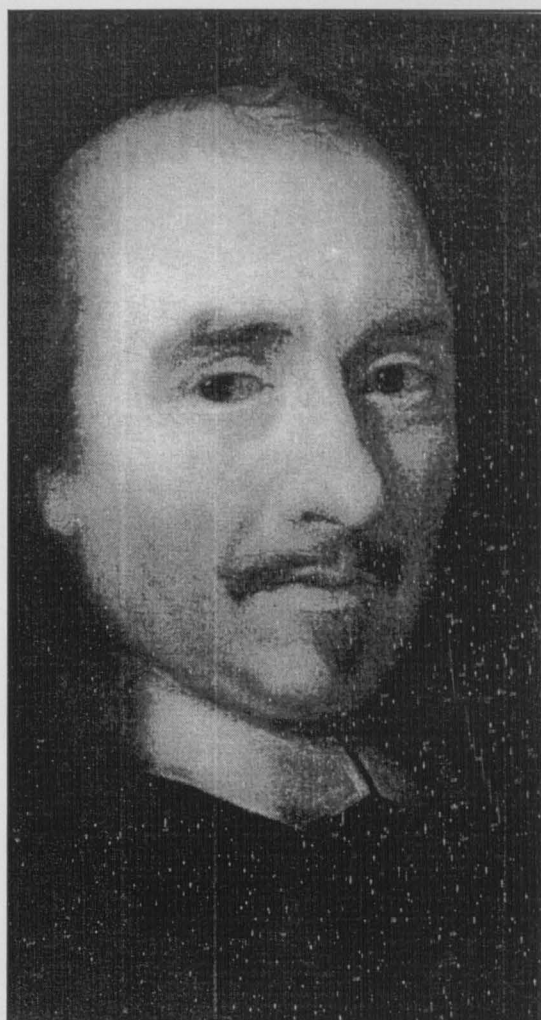
Anexez chitanța de plată a sumei de lei în contul dvs.
nr. 2511.1-3771.1/ROL BCR sector 1.

Asociația noastră ABIDOB și Biblioteca Municipală București sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile INTAMEL și EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din Comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poștal, abonamente la revista lunară “BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR”. Costul unui număr este de 20.000 lei. Cheltuielile de expediere sunt suportate de abonat la primirea publicației. Pentru străinătate: America de Nord, America de Sud, Africa, Asia, Australia, Europa, Asia Mică (Israel, Țările Arabe) – 8 \$ per exemplar.

Tipărit la Tipografia “Semne”

Redacția revistei “BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR” respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

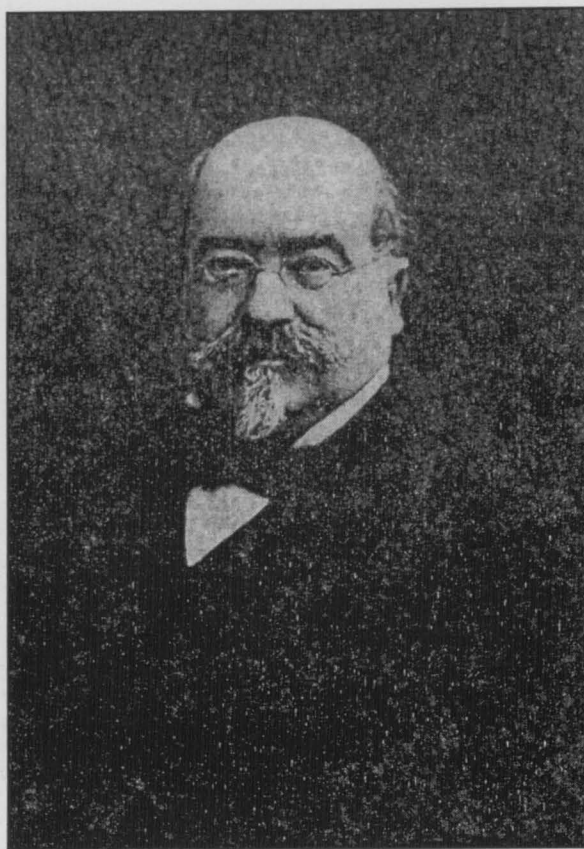
PIERRE CORNEILLE

1606 – 1684

395 de ani de la naștere

"Corneille... nu scrie pentru ochi, ci pentru spirit. El nu creiază senzații, ci impune o idee; ideea pură și nudă a celui mai nobil și mai adânc resort al sufletului omenesc de totdeauna: ideea altruistă și tragică a sacrificiului individual; ideea pe care o exprimă desăvârșit cel mai înalt dintre verbele tuturor limbilor: a servi".

Basil Munteanu, "Permanențe franceze"

MIHAIL KOGĂLNICEANU

1817 – 1891

110 ani de la moarte

"Vrăjmași ai arbitrariului, nu vom fi arbitrari în judecățile noastre literare. Iubitori ai păcii, nu vom priimi niciodată în foaia noastră discuții ce ar putea să se schimbe în vrajbe. Literatura noastră are trebuință de unire, iar nu de desbinare; cît pentru noi dar, vom căuta să nu dăm cea mai mică pricină din carea s-ar putea isca o urîță și neplăcută neunire. În sfîrșit, țalul nostru este realisația dorinții, ca românii să aibă o limbă și o literatură comună pentru toți".

Introducere la "Dacia literară"